

การศึกษาเปรียบเทียบผลงานภาพวาดระบายสีของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ระหว่างกลุ่มที่วาดจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่วาดจากของจริง

ปริญญานิพนธ์
ของ
วิฑิต เอี่ยมผู้ช่วย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
มกราคม 2544
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเปรียบเทียบผลงานภาพวาดระบายสีของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ระหว่างกลุ่มที่วาดจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่วาดจากของจริง

บทคัดย่อ
ของ
วิทวัส เอี่ยมผู้ช่วย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
มกราคม 2544

๒ 146440

วิทวัส เอี่ยมผู้ช่วย. (2544). การศึกษาเปรียบเทียบผลงานภาพวาดระบายสีของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่วาดจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่วาดจากของจริง. ปริญญาโท กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ, รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ, อาจารย์สุภาพร ณะชานนท์.

การวิจัยในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลงานภาพวาดระบายสีที่ได้จากการวาดเลียนแบบภาพถ่ายและวาดจากของจริงของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในประเด็น 1) การใช้สี 2) การถ่ายทอดภาพ 3) การออกแบบภาพ 4) ลักษณะของภาพ 5) กลวิธีการเขียนภาพและ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 60 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างประชากรแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นแบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน โดยการจับฉลาก เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่ได้รับต้นแบบวาดภาพจากภาพถ่าย กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่ได้รับต้นแบบวาดภาพจากของจริง กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่ได้รับต้นแบบวาดภาพจากภาพถ่าย โดยผ่านการเรียนเรื่องหลักการวาดภาพเหมือนกัน เสร็จแล้วสอบถามความคิดเห็นนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้ $t - test$

ผลการทดลองพบว่า

1. ด้านการใช้สี ผลการทดลองที่วาดตามต้นแบบทั้ง 2 วิธี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ด้านการถ่ายทอดภาพ ผลการทดลองที่วาดภาพตามต้นแบบทั้ง 2 วิธี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ด้านการออกแบบภาพ ผลการทดลองที่วาดตามต้นแบบทั้ง 2 วิธี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ลักษณะของภาพ ผลการทดลองที่วาดตามต้นแบบทั้ง 2 วิธี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. กลวิธีการเขียนภาพ ผลการทดลองที่วาดตามต้นแบบทั้ง 2 วิธี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
6. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น ผลการทดลองที่วาดตามต้นแบบทั้ง 2 วิธี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

**A COMPARATIVE STUDY OF MATHAYOM SUKSA I STUDENTS'
PAINTINGS FROM PHOTOGRAPHY AND STILL LIFE MODEL**

**AN BASTRACT
BY
WITAWAT IEMPOOCHUAY**

**Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Master of Education degree in Art Education
at Srinakharinwirot University
January 2001**

Witawat Iempoochuay. (2001). *A Comparative Study of Mathayom Suksa 1 Students' Paintings from Photography and still Life Model*. Dissertation, M.Ed. (Art Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assist Prof. Prit Supasetsiri, Assoc. Prof. Wunnarat Tungcharoen, Mrs. Supaporn Tanchanan. Assist Prof. Amnard Yensabye, Mrs. Noanla – or Thinanont.

The purpose of this research was to comparative study Mathayomsuksa 1 students' paintings from different medels (from photography and still life models) about 1) the use of paints 2) composition or painting structure 3) design 4) style 5) techniques 6) space and form.

The sample group consists of sixty students in Mathayomsuksa 1 from Nontree Wittaya School, Yannawa Bangkok. The sample were chosen by simple random sampling technique. They were divided into four groups. The first group were assigned to paint by using photograph as a model. The second were assigned to paint by using still life as a model. The third group painted from photograph first then did another paint from still life model. While the fourth painted from still life model first then did another paint from photograph. After that researcher interviews those students and analysed the data in term of percentage, mean, standard diviation and t – test. The results are:

1. Use of Paints: There was no important statistical variation in the 2 types of painting.
2. Composition or painting structure: The results of the 2 types of painting experiment is show a statistical variation of .05.
3. Design: The results of the 2 types of painting experiment is show a statistical variation of .05.
4. Styles: The results of the 2 types of painting experiment is show a statistical variation of .05.
5. Techniques: There was no important statistical variation in the 2 types of Painting.
6. Space and Form: There was no important statistical variation in the 2 types of Painting.

ปริญญานิพนธ์

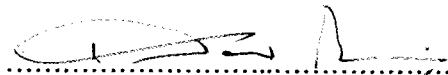
เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบผลงานภาพวาดระบายสีของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ระหว่างกลุ่มที่วาดจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่วาดจากของจริง

ของ

นายวิทวัส เอี่ยมผู้ช่วย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

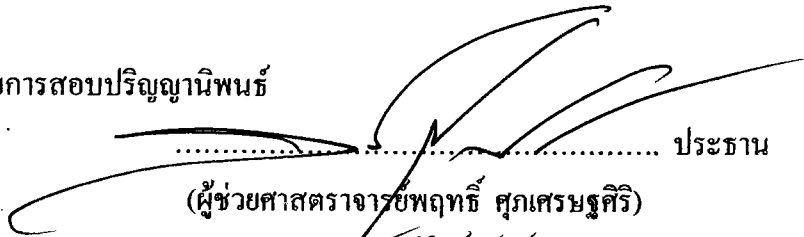

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

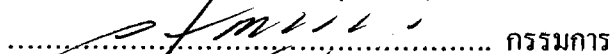
วันที่..... เดือน พ.ศ. 2544

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ศักดิ์ สุขเสริมสุทธิ)

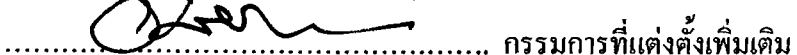

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

กรรมการ

(อาจารย์สุภาพร ธนะชานันท์)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อำนาจ เย็นสบาย)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ นवलลล อทินานนท์)

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับเงินสนับสนุนจาก
“ทุนศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี”

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พฤทธิ์ สุกเศรษฐศิริ รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ และอาจารย์สุภาพร ชนะชานันท์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะผู้เชี่ยวชาญ ที่กรุณาตรวจสอบความถูกต้องแบบประเมินสภาพของงานวิจัยฉบับนี้ เป็นผลให้การทําวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์และบรรลุตามวัตถุประสงค์

ขอบพระคุณ อาจารย์สุพจน์ โตนวล ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย อาจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า ที่ให้คำแนะนำในการทำวิจัยตลอดมา

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ศิลปศึกษา ปริญญาโท รุ่น 8 ทุกคน ที่ให้ความร่วมมือและกำลังใจ

สุดท้าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

วิทวัส เอี่ยมผู้ช่วย

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
	กรอบและแนวคิดในการวิจัย	7
	สมมติฐานในการวิจัย	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	เอกสารเกี่ยวกับลักษณะงานศิลปะของเด็กในวัย 12-14 ปี	9
	พัฒนาการทางศิลปะของเด็กในวัย 12-14 ปี	9
	ลักษณะความสนใจโดยทั่วไปของเด็กที่มีต่องานศิลปะ	9
	พฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นกับงานศิลปศึกษา	10
	การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก	11
	การเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา	11
	ทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปศึกษา	12
	ทฤษฎีเหมือนจริงทางศิลปศึกษา	13
	พัฒนาการในการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก	14
	เอกสารเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ในการเขียนภาพระบายสี	18
	การใช้สี	19
	ความหมาย คุณสมบัติของสี และทฤษฎีสี	19
	จิตวิทยาในการใช้สี	23
	ประโยชน์ของสี	24
	งานสร้างสรรค์	25
	ความหมายและการสร้างสรรค์ทางศิลปะ	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ความสำคัญของการสร้างสรรค์ทางศิลปะ	26
ลักษณะของการสร้างสรรค์	27
กิจกรรมสร้างสรรค์ในการเขียนภาพ	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
งานวิจัยในประเทศ	29
งานวิจัยในต่างประเทศ	33
3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
การกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	44
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	55
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	55
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	55
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	55
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	57
อภิปรายผล	58
ข้อเสนอแนะ	64
บรรณานุกรม	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	70
ภาคผนวก ก จดหมายขอความอนุเคราะห์ในการทดลองสอนเพื่อการวิจัย	71
ภาคผนวก ข แผนการสอน	73
ภาคผนวก ค แบบประเมินผลงานภาพวาดระบายสี	77
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม	80
ภาคผนวก จ ภาพวาดระบายสีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่ม ที่วาดจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่วาดจากของจริง	84
ประวัติของผู้วิจัย	99

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานตามกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าร้อยละ	46
2	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลงานภาพวาด จำแนกตามกลุ่มทดลอง	47
3	เปรียบเทียบคะแนนผลงานภาพวาดระบายสีตามการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียน ระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง	49
4	เปรียบเทียบคะแนนผลงานวาดภาพระบายสีตามการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียน จำแนกตามกลุ่มทดลอง	50
5	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านการถ่ายทอดภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้ ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง เป็นรายคู่	51
6	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านการออกแบบระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบ จากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง เป็นรายคู่	52
7	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านลักษณะของภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้ ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง เป็นรายคู่	53
8	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านกลวิธีการเขียนภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้ ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง เป็นรายคู่	54

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบและแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	7
2 แม่สีข้างเขียน	21
3 แม่สีวิทยาศาสตร์	22
4 แม่สีจิตวิทยา	22
5 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบที่เป็นภาพถ่าย (หุ่นนิ่ง)	85
6 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบที่เป็นภาพถ่าย (ทิวทัศน์)	86
7 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบที่เป็นของจริง (หุ่นนิ่ง)	87
8 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบที่เป็นของจริง (ทิวทัศน์)	88
9 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบภาพถ่ายกับต้นแบบของจริง (ภาพถ่ายทิวทัศน์)	89
10 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบภาพถ่ายกับต้นแบบของจริง (ของจริงทิวทัศน์)	90
11 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบจากของจริง (หุ่นนิ่ง)	91
12 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบจากภาพถ่าย (หุ่นนิ่ง)	92

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สำคัญที่รัฐนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ และ แนวโน้มนำสังคมไทยไปในแนวทางอันพึงประสงค์ เป็นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้มีความเจริญ ควบคู่กันไปทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ การพัฒนาคนเป็นตัวจักรของการพัฒนาทุก ๆ ด้าน และ วิธีการที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาได้ดีที่สุดคือ การศึกษา การศึกษากับสังคมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้ เพราะการจัดการดำเนินการเรียนการสอนเป็นผลสะท้อนมาจากสภาพปัญหาความต้องการของ สังคมว่า ต้องการบุคคลชนิดใด และมีคุณภาพอย่างไร ที่จะมาช่วยกันเสริมสร้างสังคมให้ดี (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2529 : 1) เชื่อกันว่าเป้าหมายที่สำคัญของการศึกษาที่เราต้องการในปัจจุบันคือ ให้ทุกคน รู้จักแก้ปัญหาเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

ศิลปศึกษา เป็นวิชาหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมาย สำคัญคือการมุ่งส่งเสริมความเจริญงอกงามของผู้เรียน ทั้งทางด้านจิตใจ สังคม อารมณ์ และสติปัญญา (สุกฤษณ์ ศรีบุรี. 2536 : 42) หรืออีกนัยหนึ่งศิลปศึกษาเป็นการสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมความมีสุนทรียภาพ มีค่านิยมที่เหมาะสม อันจะทำให้ชีวิตของบุคคลเป็นคน ที่สมบูรณ์ ช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยให้ดำเนินไปในแนวทางที่ดี สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (สุพจน์ โคนวล. 2538 : 7-8)

การเรียนการสอนวิชาศิลปะในปัจจุบันนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติมาก ส่วนใหญ่ให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติตามครู แต่นักเรียนซึ่งเป็นวัยรุ่นชอบกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระ จึงทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ซึ่งเป็นสาเหตุให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ดังนั้นครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนและสภาพสังคม ตามกระแสโดยการนำความรู้และวิวัฒนาการใหม่ ๆ มาถ่ายทอดให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเรียน ฉะนั้นครูไม่ควรยึดมั่นอยู่แค่หลักสูตรเท่านั้น ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมวิชาการในการปรับปรุงการเรียน การสอนและเนื้อหาสาระให้ครอบคลุมความรู้ที่เป็นวิชาการใหม่ ๆ เพื่อให้ทุกคนในสังคมสามารถ นำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวาดภาพพระบายสี เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกายและจิตใจให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย รู้จักรักษาความสะอาดเรียบร้อย มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบของสังคม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และศิลปวัตถุของชาติ รวมทั้งพยายามปลูกฝังให้เด็กแสดงออกในทางสร้างสรรค์ตั้งแต่เยาว์วัย และเป็นไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมให้แก่เด็กโดยตรง ซึ่งเป็นนโยบายหนึ่งที่มีคุณค่าแก่ตัวเด็กและชีวิตในสังคม (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 17)

การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาสำหรับเด็ก จึงขึ้นอยู่กับการจัดเตรียมอุปกรณ์ที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกตามลักษณะเฉพาะตัว การสร้างเสริมประสบการณ์ที่กว้างขวาง การกระตุ้นบุคลิกภาพด้วยกลวิธีต่าง ๆ รวมทั้งการโยงใยความคิดไปสู่ประสบการณ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอันดีงามอีกด้วย (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 40)

อย่างไรก็ตาม บทบาทหน้าที่การเรียนการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนจะก้าวหน้าไปได้เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น หลักสูตร ผู้เรียน กระบวนการเรียน งบประมาณ ปัจจัยที่มองข้ามกันไปไม่ได้เลยคือ ครูศิลปศึกษาที่มีคุณวุฒิทางศิลปะโดยตรง เป็นผู้ที่มีมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของเนื้อหาวิชาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาศิลปศึกษาให้เป็นอย่างถูกต้องตามหลักการและกระบวนการเรียนการสอน อันจะทำให้เด็กไทยเป็นผู้ที่มีลักษณะนิสัยที่ดีงาม มีความจริงใจที่ได้แสดงรูปแบบออกมาอย่างเปิดเผยด้วยความภาคภูมิใจต่อตนเองและผู้อื่น (มณฑา ไร่ทิพย์. 2531 : 27)

ปัจจุบันการเรียนการสอนศิลปศึกษาเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างกว้างขวาง เพื่อสนองความต้องการของเด็กตามวัย ตามอารมณ์ และสติปัญญาของเด็กแต่ละคน (วิโรจน์ ขาทอง. 2517 : 6) ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปศึกษาตามโรงเรียนต่าง ๆ ในประเทศไทยส่วนมากก็ไม่สามารถดำเนินการสอนให้ประสบความสำเร็จตามจุดหมายที่วางไว้ เนื่องจากสาเหตุที่ขาดแคลนอุปกรณ์ต่าง ๆ ไปจนถึงเทคโนโลยีอันทันสมัย รวมทั้งขาดแคลนครูศิลปะที่สามารถ เข้าใจถึงจิตใจของเด็ก ความล้มเหลวของศิลปศึกษาในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป ได้แก่ การใช้วิธีสอนแบบเก่า ๆ และทัศนคติดั้งเดิมที่พยายามเน้นถึงความสำเร็จของผลงานศิลปะ โดยไม่คำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย (เลิศ อานันทนนะ. 2523 : 7) ปัญหาสำคัญรองลงมาคือ ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน ส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานการศึกษาศิลปะโดยตรง ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะและประสบการณ์ทางด้านศิลปะไม่ศึกษาหลักสูตรและแผนการสอน และขาดความกระตือรือร้น (ประเสริฐ ศิลรัตน์. 2529 : 1) ครูศิลปะบางโรงเรียนขาดความเข้าใจในจุดประสงค์ของหลักสูตร และปรัชญาของศิลปะเด็ก เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้กระบวนการเรียนการสอนศิลปศึกษาดำเนินไปในลักษณะสวนทางกับหลักสูตรและแผนการสอน (เลิศ อานันทนนะ. 2523 : 64) โรงเรียน

ส่วนใหญ่ขาดสถานที่เรียนศิลปะโดยเฉพาะ จึงจำเป็นต้องสอนในห้องเรียน ทำให้มีปัญหามาก เช่น เรื่องการพิมพ์ภาพ การปั้น การแกะสลัก จะทำให้ห้องเรียนเลอะเทอะสกปรก และกินเวลาของวิชาอื่น ทำให้การเรียนการสอนขาดความต่อเนื่อง รวมไปถึงผู้บริหารไม่เข้าใจและไม่ให้ความสำคัญ สนับสนุนอย่างจริงจังและจริงจังในด้านงบประมาณสำหรับการซื้อวัสดุและสื่อการเรียนการสอน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2529 : 122)

นอกจากปัจจัยองค์ประกอบแวดล้อมต่าง ๆ แล้ว องค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนการสอนที่สำคัญอย่างมากประการหนึ่งก็คือ ธรรมชาติของเด็กแต่ละวัย ในประเด็นนี้นักวิชาการด้านศิลปศึกษา เชื่อว่า การสร้างงานศิลปศึกษาของเด็กในระดับมัธยมศึกษาเป็นการสะท้อนความคิดเห็นของเด็กต่อสิ่งต่าง ๆ ผ่านกระบวนการศิลปะโดยใช้ เส้น สี แสงเงา รูปร่าง รูปทรง ฯลฯ เป็นสื่อในการแสดงออก ซึ่งนักเรียนต้องใช้ทักษะและประสบการณ์ที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีต ฮาร์ดิมาน (Hardiman, 1975 : 29-35) ได้ศึกษาศิลปะของเด็กที่มีอายุระหว่าง 7-11 ปี ในเรื่องอิทธิพลของรูปแบบและวัตถุทางสุนทรีย์ที่มีต่อการพัฒนาการความชื่นชอบในศิลปะ พบว่า เด็กมักจะชอบวาดภาพที่มีความคุ้นเคยหรือเหมือนจริง ในขณะที่ ฟรีแมน (Freeman, 1975 : 1-15) ได้ทดลองใช้วิธีการวาด 2 วิธี คือ วิธีการวาดภาพวัตถุจริงกับวิธีการลอกเลียนแบบภาพพิมพ์ของศิลปินชาวเยอรมัน พบว่า มีการผสมผสานกันระหว่างการรับรู้และการเคยเห็นแบบมาก่อน เขาเสนอแนะว่า วิธีการสอนลอกเลียนแบบนั้นไม่เป็นอันตรายต่อการพัฒนาการด้านศิลปะ จากการศึกษาทั้งสองท่าน มีความคิดเห็นต่างกันคือ ผลงานภาพวาดของเด็กในวัยนี้กับพัฒนาด้านธาตุปัจจัยของการเห็นย่อมแตกต่างกัน

จากเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนศิลปะในระดับชั้นมัธยมศึกษา ต้องการศึกษารเปรียบเทียบผลงานภาพวาดระบายสีของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่วาดจากภาพถ่ายกับของจริง อันจะเป็นสถานการณ์การเรียนรู้ด้านการวาดภาพข้อมูลค้นแบบที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อศึกษาว่าจะส่งผลต่อการสร้างผลงานแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลงานภาพวาดระบายสีที่ได้จากการวาดเลียนแบบภาพถ่ายและวาดจากของจริงของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในประเด็น

1. การใช้สี
2. การถ่ายทอดภาพ
3. การออกแบบภาพ

4. ลักษณะของภาพ
5. กลวิธีการเขียนภาพ
6. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะของผลงานภาพวาดระบายสีของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งได้จากต้นแบบที่สร้างสรรค์แตกต่างกัน
2. ผลการศึกษาจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะช่วยให้ครูได้พิจารณาถึงวิธีการสอนวาดภาพระบายสีแก่เด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. จะเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรในวงการศิลปศึกษา ได้พิจารณาบทพจนถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการวาดภาพระบายสีของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาจากงานภาพวาดระบายสีในชั้นเรียน วิชาศิลปะกับชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนนนทรีวิทยา

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนนทรีวิทยา เขตยานนาวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ผ่านการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 11 ห้องเรียน รวม 550 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนนทรีวิทยา เขตยานนาวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ผ่านการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 60 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดังนี้

2.2.1 สุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 60 คน

2.2.2 แบ่งนักเรียนในข้อ 2.1.1 ออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน โดยการจับฉลาก

จำแนกเป็น

กลุ่มทดลองที่ 1 คือ กลุ่มที่ได้รับต้นแบบวาดภาพจากภาพถ่าย

กลุ่มทดลองที่ 2 คือ กลุ่มที่ได้รับต้นแบบวาดภาพจากของจริง

กลุ่มทดลองที่ 3 คือ กลุ่มที่ได้รับต้นแบบวาดภาพจากภาพถ่ายกับวาดภาพจากของจริง

กลุ่มทดลองที่ 4 คือ กลุ่มที่ได้รับต้นแบบวาดภาพจากของจริงกับวาดภาพจากภาพถ่ายโดยได้รับการสอนเรื่องหลักการวาดภาพเหมือนกัน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ต้นแบบภาพถ่ายและต้นแบบของจริง

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การแสดงออกทางศิลปะของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ โดยพิจารณาจากผลงานภาพวาดของนักเรียน ดังนี้

1. การใช้สี
2. การถ่ายทอดภาพ
3. การออกแบบภาพ
4. ลักษณะของภาพ
5. กลวิธีการเขียนภาพ
6. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาพวาดระบายสี หมายถึง ผลงานภาพวาดของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งวาดภาพในชั้นเรียน อันเป็นภาพวาดซึ่งนักเรียนวาดจากภาพถ่ายกับของจริง

ต้นแบบ หมายถึง วัตถุที่เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้ถ่ายทอดในงานภาพวาดระบายสี อันได้แก่ ภาพถ่าย และของจริง

การแสดงออกทางศิลปะ หมายถึง กระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานภาพวาดระบายสีของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. การใช้สี หมายถึง สีที่ปรากฏในงานภาพวาดระบายสีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

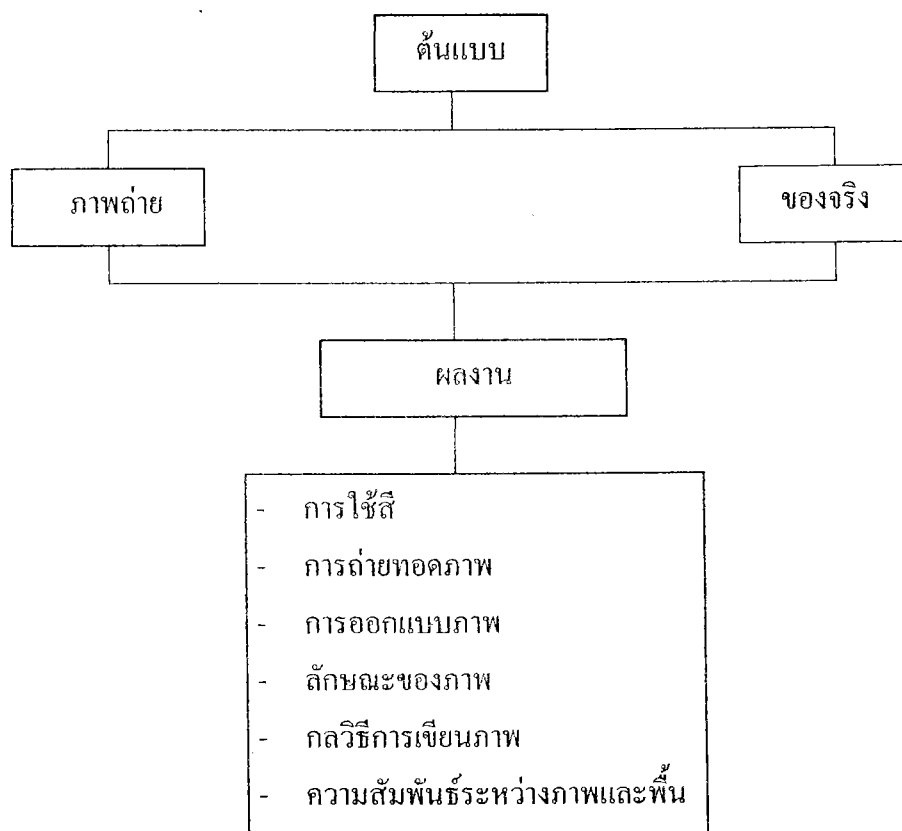
- 1.1 การใช้สีที่ทำให้สภาพโดยรวมของผลงานภาพวาดดูกลมกลืน
- 1.2 การใช้สีที่ทำให้สภาพโดยรวมของผลงานภาพวาดดูตัดกัน

2. การถ่ายทอดภาพ หมายถึง ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานภาพวาดระบายสีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะดังนี้

- 2.1 ถ่ายทอดเลียนแบบของจริง (Realistic)
- 2.2 ถ่ายทอดเปลี่ยนแปลงรูปทรง (Distortion)
- 2.3 ถ่ายทอดนามธรรม (Abstraction)
3. การออกแบบภาพ หมายถึง ผลงานวาดภาพระบายสีของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างสรรค์ผลงานจากความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ โดยแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ
 - 3.1 การออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว
 - 3.2 การออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกนิ่ง
 - 3.3 การออกแบบภาพที่กระจัดกระจาย
4. ลักษณะของภาพ หมายถึง การเพิ่มส่วนประกอบในภาพตามจินตนาการของเด็ก ซึ่งส่วนประกอบที่เพิ่มขึ้นนี้ไม่ปรากฏในต้นแบบ แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะคือ
 - 4.1 ลักษณะของภาพแสดงการตกแต่ง (Decoration)
 - 4.2 ลักษณะของภาพแสดงจินตนาการ (Imagination)
 - 4.3 ลักษณะของภาพแสดงอารมณ์ (Emotion)
 - 4.4 ลักษณะของภาพแสดงสัญลักษณ์ (Symbol)
 - 4.5 ลักษณะภาพที่เหมือนต้นแบบ
5. กลวิธีการเขียนภาพ หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดผลงานศิลปะของเด็กระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ
 - 5.1 การระบายแบบแสดงรอยพู่กัน (Brush Work)
 - 5.2 การระบายแบบเกลี่ยเรียบ (Blending)
 - 5.3 การระบายแบบทับซ้อน (Layers)
 - 5.4 การระบายแบบแสดงลักษณะผิว (Texture)
 - 5.5 การระบายขูดขีด (Scratching)
6. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้นที่ หมายถึง ลักษณะการจัดภาพของรูปทรงและเนื้อที่บริเวณว่างให้มีความสัมพันธ์ตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้สร้าง ซึ่งได้แก่
 - 6.1 การแยกกัน (Separation)
 - 6.2 สัมพันธ์กัน (Relation)
 - 6.3 หลอมรวมกัน (Melting)

กรอบและแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า (Conceptual Framework)

การศึกษาเปรียบเทียบผลงานวาดภาพระบายสีของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่วาดจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่วาดจากของจริง

ภาพประกอบ 1 กรอบและแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานในการวิจัย

ผลงานภาพวาดระบายสีของนักเรียนที่วาดจากค้นแบบภาพถ่ายกับผลงานวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่วาดจากค้นแบบของจริง แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินการวิจัย โดยแยกลักษณะการค้นคว้าดังนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับลักษณะงานศิลปะของเด็กในวัย 12-14 ปี
 - 1.1 พัฒนาการทางศิลปะของเด็กในวัย 12-14 ปี
 - 1.2 ลักษณะความสนใจโดยทั่วไปของเด็กที่มีต่องานศิลปะ
 - 1.3 พฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นกับงานศิลปะศึกษา
 - 1.4 การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก
 - 1.5 การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา
 - 1.6 ทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปะศึกษา
 - 1.7 ทฤษฎีเหมือนจริงทางศิลปะศึกษา
 - 1.8 พัฒนาการในการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก
2. เอกสารเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ในการเขียนภาพระบายสี
3. การใช้สี
 - 3.1 ความหมาย คุณสมบัติของสี และทฤษฎีสี
 - 3.2 จิตวิทยาในการใช้สี
 - 3.3 ประโยชน์ของสี
4. งานสร้างสรรค์
 - 4.1 ความหมายและการสร้างสรรค์ทางศิลปะ
 - 4.2 ความสำคัญของการสร้างสรรค์ทางศิลปะ
 - 4.3 ลักษณะของการสร้างสรรค์
 - 4.4 กิจกรรมสร้างสรรค์ในการเขียนภาพ
5. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เอกสารเกี่ยวกับลักษณะงานศิลปะของเด็กในวัย 12-14 ปี

พัฒนาการทางศิลปะของเด็กในวัย 12-14 ปี

จากการศึกษาของ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1987 : 255-265) ศึกษาพัฒนาการทางศิลปะเด็กอายุระหว่าง 12-14 ปี สามารถแยกได้ 3 ประเด็น

1. ลักษณะของการวาด (Drawing Characteristics) เด็กช่วงนี้เอาใจใส่ถึงความสามารถทางศิลปะในระยะสั้นของตนเอง ชอบวาดคลวดยเป็นชิ้น ๆ ไม่จัดภาพให้มีความสัมพันธ์กัน เช่น วาดการ์ตูนสุนัขปี เป็นต้น

2. การใช้เนื้อที่ในการวาด (Space Representation) แสดงออกในลักษณะที่ตนเองเป็นผู้ดู เช่น วาดตัวเองกินข้าวอยู่กับพ่อแม่ เป็นต้น เหตุการณ์จะจบภายในภาพ เช่น ตะฟุดบอล ลูกฟุตบอล จะอยู่ภายในภาพ ไม่ใช่ว่าลูกบอลกระเด็นหายไปนอกภาพ

3. การแสดงออกทางด้านรูปคน (Human Figure Representation) รูปคนเป็นคนที่แสดงสัดส่วนตามความเป็นจริง ระมัดระวังเรื่องความถูกต้องของข้อต่อของร่างกาย แสดงความรู้สึกบนใบหน้าแบบการ์ตูนแสดงความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงอย่างชัดเจน เช่น ผู้ชายมีกล้ามเนื้อ ผู้หญิงมีหน้าอก เป็นต้น

จากการศึกษาของ แฮริส (Harris. 1963 : 17-19) พบว่า วัยนี้เป็นวัยสะกดกลั่น (อายุ 12-14 ปี) เด็กสามารถวิเคราะห์ผลงานของตัวเองเพิ่มขึ้น มีความสามารถในการสังเกตเพิ่มขึ้น มีการรับรู้อย่างมีสุนทรีย์เพิ่มขึ้น การวาดรูปคนจะวาดอย่างระมัดระวังมากขึ้น ตัดทอนเป็นรูปเหลี่ยมเรขาคณิต มีการตกแต่งประดับประดามากขึ้น การวาดรูปเชิงประดิษฐ์ประดอย เป็นสิ่งสามัญสำหรับเด็กวัยนี้

จากการศึกษาของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น พอสรุปลักษณะพัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัย 12-14 ปี การวาดมีลักษณะระมัดระวังมากขึ้น เนื่องจากเป็นวัยที่มีเหตุผล มองภาพวาดสัมพันธ์กับความเป็นจริงในธรรมชาติ คือ พยายามวาดให้เหมือนธรรมชาติ การวาดเน้นรายละเอียดในสิ่งที่ตนวาดมากขึ้น

ลักษณะความสนใจโดยทั่วไปของเด็กที่มีต่องานศิลปะ

มาเชอร์เล็ค (Marschalek. 1977 : 23-31) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่มีผลต่อความเข้าใจในงานศิลปะ และได้สรุปข้อมูลจากการจำของกิบสัน (Gibson. 1966 : 23-25) ได้ศึกษาวิจัยการรับรู้เกี่ยวกับความงามที่ไม่เป็นตัวของธรรมชาติระดับต่อมาคือ มองภาพวาดในอีกทฤษฎีหนึ่ง จะไม่สนใจเนื้อหาเรื่องราวที่เหมือนจริง แต่จะสนใจอารมณ์ของภาพที่ศิลปินถ่ายทอด

ระดับสุดท้ายเมื่อเด็กอายุมากขึ้น ความสนใจจะมุ่งเน้นไปทางด้านเทคนิควิธีการของผลงานที่สร้างขึ้น

ฮาร์ดิมาน (Hardiman. 1975 : 29-35) ได้ศึกษาศิลปะของเด็กในเรื่องอิทธิพลของรูปแบบและวัตถุทางสุนทรีย์ที่มีต่อการพัฒนาการของความชื่นชอบในศิลปะของเด็ก โดยอ้างแมคโคทคา (Machotka. 1971) ที่กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความชอบของเด็ก พบว่า ในเด็กระดับประถมจะมีความสนใจในเรื่องของสีและเนื้อหา เมื่อโตขึ้นในระดับมัธยมจะมีความชอบและสนใจในด้านรูปแบบ องค์ประกอบของภาพ และคุณค่า นอกจากนั้น รัมป์ และเซาท์เกต (Rump and Southgate. 1971) ได้อธิบายว่า เด็กที่มีอายุระหว่าง 7-11 ปี มักจะชอบวาดภาพที่มีความคุ้นเคยหรือเหมือนจริง ครั้นมีอายุสูงขึ้นจะมีความสนใจในเรื่องของสีและองค์ประกอบของภาพ

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1954) ได้กล่าวถึงเรื่องการพัฒนาการของเด็กในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ เด็กจะรับรู้ในสิ่งใกล้ ๆ ตัวในระยะแรก เมื่อโตขึ้นการรับรู้จะขยายวงกว้างออกไป เช่น รู้ส่วนรวม รู้จักขนาด รูปทรง สี ซึ่งสิ่งต่าง ๆ นี้เป็นเรื่องของการเลือกสรรในการรับรู้ และเกณฑ์ของการเลือกสรรในการรับรู้มีองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ความต้องการ ความพอใจ และคุณค่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และอารมณ์อีกด้วย

จากผลการศึกษาข้างต้น พอสรุปได้ว่า ลักษณะความสนใจต่อศิลปะของเด็กในวัยนี้ การรับรู้ความงามนั้นเริ่มมาจากชื่นชอบ แล้วจึงไปสู่การประเมินคุณค่า สนใจเทคนิควิธีการ สี และองค์ประกอบศิลปะของผลงานที่สร้างขึ้น มีหลักเกณฑ์ในการตัดสินผลงาน

พฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นกับงานศิลปะศึกษา (ชลอ พงษ์สามารถ. 2526 : 51) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นกับงานศิลปะว่า เพศชาย มีความคิดพิจารณาและการใช้สติปัญญาทางการแสดงออกทางศิลปะ จะแสดงความรุนแรงหนักแน่นเป็นของตัวเอง ชอบงานที่ทำหาย ชอบความแปลกใหม่ แข็งกร้าว และ โดดโผนในการใช้เส้นและสี จะรู้จักเลือกกันกว่า ทดลอง เปรียบเทียบ และคิดว่าตนเองมีความสามารถเหนือคนอื่น จะมีอารมณ์อ่อนไหวได้ง่าย ไม่ประสบความสำเร็จอย่างที่ ตั้งเป้าหมายไว้ เพศหญิง อารมณ์อ่อนไหวง่าย ชอบงานประเภทประดิษฐ์ ออกแบบงานที่เกี่ยวกับการจัดตกแต่งการใช้สี ชอบความนุ่มนวล ใช้สีเก่ง ชอบงานที่ประณีตกว่าเพศชาย สีก็ไม่รุนแรงเท่าเพศชาย สนใจในกิจกรรมแปลก ๆ ไม่กล้าแสดงออกทางโดดโผน

การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก

วิรุณ ตั้งเจริญ (2516 : 25) ได้กล่าวถึงลักษณะของการแสดงออกของเด็กว่า การแสดงออกที่ชี้ให้เห็นถึงการเติบโต การติดต่อสื่อสาร การสื่ออารมณ์ ความรู้สึก และการเป็นตัวของตัวเองที่มีลักษณะเฉพาะบุคคล ซึ่งการแสดงออกทางศิลปะของเด็กจะแสดงถึงพฤติกรรม 3 ด้าน คือ แสดงออกเพื่อให้สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกาย แสดงออกเพื่อความสนุกสนาน และแสดงออกเพื่อเรียนรู้การสร้างสรรค์และเรียนรู้สิ่งแวดล้อม

ประเทิน มหาคันธ (2511 : 20) กล่าวถึงศิลปะกับการแสดงออกไว้ว่า เป็นการสร้างสรรค์ที่เกิดจากผลของการกระทำ ซึ่งการแสดงออกไม่จำเป็นจะเป็นการเขียนภาพ การปั้น การเรียงความ การเขียนบทกลอน การขับร้อง การรำ ร่าย การจัดดอกไม้ ตลอดจนการประดิษฐ์ของเล่นต่าง ๆ จัดว่าเป็นการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ทั้งสิ้น

เลิศ อานันทนนะ (2524 : 47) กล่าวว่า การแสดงออกของเด็กอย่างเสรีเป็นการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการของเด็ก โลกของศิลปะเด็กคือการแสดงออกที่มีชื่อ บริสุทธิ์ จริใจ และไร้เดียงสา ดังนั้นผลงานของเด็กจึงเกิดจากการแสดงออกที่ปราศจากเล่ห์เหลี่ยมมารยาใด ๆ

ดังนั้นสรุปได้ว่า การแสดงออกทางศิลปะเป็นกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานของเด็กที่แสดงออกมาจากจิตใจโดยผ่านการสร้างสรรค์ที่กระทำเป็นผลงาน ฉะนั้นจึงมีความสำคัญและจำเป็นมากที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อพัฒนาศิลปะนิสัยให้กับเด็กเพื่อเป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีงาม อันจะเป็นสมาชิกของสังคมที่ดีของชาติต่อไป

การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา

การเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา หมายถึง กระบวนการและแนวปฏิบัติในการจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ วิธีสอนวิชาศิลปะศึกษาต่างจากวิธีสอนวิชาสามัญอื่น ๆ เพราะว่าลักษณะของวิชาศิลปะศึกษาเกี่ยวข้องกับการฝึกฝน ปฏิบัติ การลงมือทำจริง และการคิดค้นแก้ปัญหา (อารี สุทธิพันธุ์. 2515 : 29) ฉะนั้นบทบาทของครูในด้านการเรียนการสอนจะต้องเปลี่ยนเป็นผู้ชี้แนะ ผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ของเด็ก และคำนึงว่าการเรียนนั้นผู้เรียนควรจะเรียนด้วยตนเอง โดยได้รับการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ ครูศิลปะศึกษาจะต้องคำนึงว่าเรามีได้มุ่งสอนให้เด็กเป็นศิลปิน แต่เรามุ่งเน้นพัฒนาการทางศิลปะที่มีอยู่ในตัวเด็กให้พัฒนาไปจนถึงขีดสุดตามกระบวนการเรียนรู้ จากการได้แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ตามระดับอายุและขีดความสามารถ ครูศิลปะจะต้องไม่คำนึงถึงผลสำเร็จของงาน แต่ควรคำนึงถึงกระบวนการทำงานของเด็ก (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2521 : 24) วิธีสอนวิชาศิลปะศึกษาไม่ควรยึดมั่นอยู่กับปัญหาของรูปแบบหรือวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่มีการ

เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง แก้ไข ควรเลือกใช้หลาย ๆ วิธี ผู้สอนทดลองค้นคว้าวิธีการสอนใหม่ ๆ ให้ความสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันอยู่เสมอ ไม่ว่าผู้สอนจะใช้วิธีสอนใด ๆ ก็ตาม ผู้เรียนควรจะได้มีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระทางความคิดและการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้มีพัฒนาการรอบตัว วิธีสอนควรคำนึงถึงพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกันระหว่างบุคคล เพศ วัย วุฒิภาวะ ความถนัดทางธรรมชาติ นอกจากนี้การสอนควรเน้นให้เรียนรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหาและสามารถนำความรู้ไปดัดแปลงใช้ได้กับชีวิตจริง (เลิศ อำนันหนะ. 2528 : 62)

สรุปการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาได้ว่า วิชาศิลปะศึกษามีกิจกรรมที่เป็นสื่อกลางของเด็กโดยเสริมสร้างลักษณะนิสัย กลุ่มเกลาจิตใจของเด็กให้เติบโตเป็นคนสมบูรณ์ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม

ทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปะศึกษา

จากแนวคิดจิตวิทยาเกสตัลท์ในแง่การรับรู้จากสภาพส่วนรวมมาสู่ส่วนย่อย ได้ส่งผลมาสู่ทฤษฎีของ ฮาร์นไฮม์ (Arnheim's Theory) (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 91) ซึ่งทฤษฎีของเขาได้เสนอหลักการโดยสรุปว่า เด็กเขียนภาพตามที่เขาเห็น โดยเชื่อในกระบวนการรับรู้ที่เริ่มจากการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ในสภาพส่วนรวมทั้งหมด แล้วจึงมองเห็นรายละเอียดตามมา และในแง่การรับรู้โลกภายนอกของผู้ใหญ่ก็แตกต่างกับการรับรู้ของเด็ก การแสดงออกทางด้านรายละเอียดและสัญลักษณ์ก็แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเช่นกัน

จากแนวคิดข้างต้น ถ้าเรานำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนภาพ เราจะทราบว่าเราจะพบว่าวัยเด็กในช่วงแรกจะเขียนภาพวัตถุสิ่งแวดล้อมเป็นรูปทรงง่าย ๆ ไม่มีรายละเอียดอะไรมากนัก ต่อเมื่อเด็กเริ่มโตขึ้น เราจะพบว่าภาพเขียนของเขาค่อย ๆ เพิ่มความซับซ้อนหรือรายละเอียดขึ้น จากข้อสังเกตกว้าง ๆ นี้ก็อาจจะพอสรุปได้ว่า เด็กจะเริ่มรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในลักษณะส่วนรวมที่เป็นโครงสร้างใหม่ ๆ และแสดงออกเป็นภาพง่าย ๆ ต่อมาเมื่อเด็กพัฒนาการรับรู้ไปพร้อม ๆ กับพัฒนาการด้านอื่น ๆ เมื่อเด็กรับรู้รายละเอียดมากขึ้น เขาก็จะแสดงออกด้วยรายละเอียดของสิ่งนั้นเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ผลงานศิลปะของผู้ใหญ่และเด็กจึงมีความง่ายและซับซ้อนต่างกัน

นอกจากการรับรู้จะต่างกันตามวัยแล้ว ความสามารถในการมองเห็นรายละเอียดยังแตกต่างกันแต่ละเฉพาะบุคคลอีกด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพในการรับรู้ของแต่ละคน ซึ่งสมรรถภาพในการรับรู้นี้อาจจะเกี่ยวกับสติปัญญา ประสบการณ์ ความตั้งใจ และสภาพวัฒนธรรมที่ต่างกัน ดังนั้นการแสดงออกทางศิลปะเด็กทางด้านรายละเอียดก็น้อย จึงไม่ใช่ความผิดของเด็กแต่เป็นผลจากการรับรู้ที่ต่างกันโดยตรง และความจริงแล้วความงามของศิลปะทุกรูปแบบก็

มิใช่ขึ้นอยู่กับรายละเอียดมากหรือน้อย ความง่ายหรือความซับซ้อนก็มีคุณค่าทางความงามได้เช่นเดียวกัน

ทฤษฎีเหมือนจริงทางศิลปศึกษา

จากแนวคิดของนักปรัชญาการศึกษาลัทธิวัตถุนิยมฝ่ายวัตถุนิยมที่ยึดตัวครูเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน และตั้งจุดมุ่งหมายในการให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับความจริงของโลกตามสภาวะที่แท้จริงของสิ่งแวดล้อม อาจกล่าวได้ว่าส่งผลมาสู่แนวทางการสอนศิลปศึกษาตามแนวคิดนี้ ดังจะเห็นได้จากการให้เด็กเรียนรู้และถ่ายทอดรูปแบบในลักษณะที่เหมือนจริงตามต้นแบบในการสอนโดยทั่วไป มิใช่ที่จะให้เรียนรู้เพื่อนำความรู้ในแนวทางการถ่ายทอดไปเขียนหรือระบายในส่วนที่ปรารถนาของแต่ละคน

ทฤษฎีเหมือนจริงหรือการเรียนรู้และถ่ายทอดตามสภาวะที่แท้จริงของสิ่งแวดล้อมในทางศิลปศึกษานี้ วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 83-86) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีเหมือนจริงทางศิลปศึกษาขึ้นอยู่กับสมมติฐานที่ว่า ไม่มีข้อแตกต่างกันระหว่างรูปวัตถุและภาพที่รับรู้ จากสมมติฐานนี้หมายถึงว่าเมื่อวัตถุสิ่งแวดล้อมมีรูปทรง สี รายละเอียดอย่างไร ภาพที่รับรู้ก็สามารถจะรับรู้รูปทรง สี และรายละเอียดตรงกับความเป็นจริงทุกประการ ไม่มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด เช่น เมื่อเด็กมองไปที่รถยนต์ เด็กจะรับรู้ข้อมูลภาพ (Visual Information) เช่นเดียวกับที่ผู้ใหญ่รับรู้รถยนต์เมื่อทั้งเด็กและผู้ใหญ่นำข้อมูลภาพมาสร้างเป็นผลงานศิลปะหรือเขียนภาพ สิ่งที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดคือความแตกต่างกันทางด้านทักษะและการควบคุมมือปฏิบัติงาน

จากความเชื่อเช่นนี้ จะพบว่า เราไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะบุคคลของเด็กแต่ละคน ไม่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมต่อสิ่งนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้สั่งสมวัฒนธรรมการพัฒนารับรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา และอีกหลาย ๆ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็ก เช่น ความพร้อมของเด็กแต่ละคนที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าของวัตถุในสภาพแวดล้อมของเขา ยิ่งกว่านั้นแนวคิดในทฤษฎีนี้ยังมิได้ตระหนักถึงความเก็บกดและพื้นฐานประสบการณ์ที่มีต่อการแสดงออกทางด้านศิลปะและมิได้คำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะบุคคลทางด้านความสามารถในการแสดงรายละเอียดและการออกแบบพื้นภาพ

เมื่อเด็กถูกเร่งเร้าให้สร้างสรรค์รูปทรงในลักษณะที่เหมือนจริง โดยฝึกฝนทางด้านทักษะให้เหมือนกับผู้ใหญ่ฝึกฝนทางด้านศิลปะนั้น ความเหมือนจริงจึงเป็นเป้าหมายหลักของการแสดงออก สิ่งที่มาถึงก็คือเด็กเบื่อหน่ายกับกิจกรรมศิลปะที่ครูเป็นผู้กำหนดการแสดงออกนั้น ซึ่งจริง ๆ แล้วเด็กอาจจะไม่ได้มองเห็นหรือรับรู้วัตถุตามที่ครูมองเห็นและตัดสินก็ได้ ทั้งนี้และทั้งนั้นมิได้หมายความว่าเรามองเห็นวัตถุแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง จริงอยู่เมื่อเราใช้ชีวิตอยู่ใน

วัฒนธรรมเดียวกัน เราย่อมมองเห็นวัตถุสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มไปในทางเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เด็กก็พร้อมที่จะเรียนรู้ได้รับการสั่งสมและสำรวจตรวจสอบไปในวิถีทางเดียวกันด้วย แต่ควรจะต้องเป็นค่อยไปอย่างระมัดระวัง พร้อมกันนั้นการแสดงออกทางศิลปะของเด็กก็ควรจะต้องมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ส่วนตัวที่ผ่านมา และเป็นวิถีทางที่พวกเขาสนองตอบต่อสภาพการณ์ขณะนั้นด้วย ไม่ใช่เป็นวัตถุที่อยู่เหนือกาลเวลา อยู่เหนือสภาพแวดล้อม หรืออยู่เหนือความรู้สึกนึกคิดของผู้รับรู้

เพราะว่าถ้าเด็กได้รับการปลูกฝังทางศิลปะในแบบผู้ใหญ่ ขาดการยอมรับทางด้านความแตกต่างทางเอกลักษณ์ ขาดการลองผิดลองถูก สิ่งที่ได้คือความพึงพอใจของผู้ใหญ่และการไร้เสียซึ่งความมั่นใจและความเป็นตัวของตัวเอง

พัฒนาการในการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก

โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1970 : 89-221) ได้ทำการศึกษาขั้นพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก ตะวันตกด้วยการเก็บผลงานของเด็กในวัยต่าง ๆ มาศึกษาและวิเคราะห์แยกขั้นพัฒนาการทางศิลปะสรุปได้ดังนี้

1. ขั้นขีดเขียน (Scribbling Stages)

ในขั้นนี้เด็กมีอายุประมาณ 2-4 ปี เป็นเด็กวัยก่อนเข้าเรียน เด็กสนุกอยู่กับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อมือได้ถูกต้อง ขั้นนี้ยังแบ่งออกเป็น 4 ขั้นย่อย ๆ คือ

1.1 การขีดเขียนแบบสะเปะสะปะ หมายถึง การขีดเขียนที่ไม่เป็นระเบียบ การลากเส้นของเด็กจะยุ่งเหยิงสับสน โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นรูปอะไร แสดงให้เห็นว่าการควบคุมกล้ามเนื้อของเด็กยังไม่เจริญพอ จึงไม่สามารถบังคับมือให้เป็นไปตามความต้องการได้

1.2 การขีดเขียนแบบลากเส้น หมายถึง ขั้นที่เด็กสามารถขีดเส้นนอนยาว ๆ ได้ เป็นขั้นที่พัฒนากว่าขั้นที่ขีดเขียนไม่เป็นระเบียบ

1.3 การขีดเขียนแบบวงกลม หมายถึง ขั้นที่เด็กสามารถขีดเขียนเป็นวงกลมได้ เด็กเคลื่อนไหวได้ทั้งแขนแล้ว แสดงว่ากล้ามเนื้อเริ่มแข็งแรงแล้ว

1.4 การขีดเขียนแบบมีความหมาย หมายถึง ขั้นที่เด็กเขียนอะไรลงไปแล้วก็ให้ชื่อสิ่งที่เขียนนั้นชื่ออะไร เด็กเริ่มใช้ความคิดในการเขียนภาพวัตถุ สัตว์ หรือคน สิ่งที่เด็กเขียนจะเป็นภาพที่ไม่ถูกต้องในสายตาของผู้ใหญ่เลย แต่มันมีความหมายสำหรับเด็ก เด็กจะพอใจสนุกสนานกับสิ่งที่เขาเขียนขึ้น

2. ขั้นเขียนภาพให้มีความหมาย (Preschematic Stage)

ขั้นนี้เด็กอายุประมาณ 4-7 ปี เป็นขั้นเริ่มต้นของการแสดงออกที่มีความหมาย ภาพสิ่งของเด็กจะเขียนได้หลายแบบ เช่น ภาพคนที่เด็กเขียนวันหนึ่งอาจไม่เหมือนกับภาพที่เขียนในวันต่อ ๆ ไปได้ ภาพที่เด็กเขียนออกมานั้นอาจจะไม่ครบถ้วนตามที่เขารู้ แสดงว่าในขณะนี้โลกที่เด็กเห็นหรือรู้แตกต่างจากโลกที่เด็กเขียนภาพ ลักษณะที่เด็กเขียนภาพในขั้นนี้ อาจสังเกตได้ง่ายจากส่วนประกอบ 4 อย่าง คือ

2.1 ถ้าเขียนรูปคน เด็กจะเขียนรูปคนโดยใช้วงกลมเป็นสัญลักษณ์และมีเส้นยาว ๆ แทนแขนและขา ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับหน้าตา

2.2 สีใช้ยังไม่เป็นไปตามธรรมชาติ สีที่ใช้เขียนภาพกับสีของวัตถุที่แท้จริง ๆ ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะเด็กใช้สีตามอารมณ์ แล้วแต่สีไหนจะสะดุดตาหรือชอบสีไหนเป็นพิเศษก็ใช้สีนั้น ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง

2.3 ในขั้นนี้ยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับช่องว่างหรือช่องไปในกระดาษที่เขียน ยังไม่เข้าใจคิดว่าควรเขียนภาพตรงไหนจึงจะเหมาะสม ขนาดเท่าใดจึงจะดี แต่เด็กจะวาดลงไปตรงที่มีช่องว่างเท่านั้น

2.4 การออกแบบ ในขั้นนี้เด็กยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบ ดังนั้นภาพที่เด็กเขียนจึงไม่มีอะไรออกมา

3. ขั้นการเขียนภาพได้คล้ายของจริง (Schematic Stage)

เด็กจะมีอายุประมาณ 7-9 ปี เด็กจะเริ่มมีความคิดรวบยอดทางรูปร่าง เข้าใจความสัมพันธ์ของตนเองกับสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น การเขียนภาพจึงมีพื้นฐาน (Base Line) เพื่อเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กเขียน เช่น วาดรูปคนก็ทำพื้นดินให้คนยืนอยู่ หรือวาดรถยนต์ก็จะทำถนนให้วิ่ง เป็นต้น ลักษณะการเขียนที่จะสังเกตได้คือ

3.1 ภาพคน ในขั้นนี้จะเขียนภาพคนโดยใช้เส้นเรขาคณิต รูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม และเส้นตรงเป็นสัญลักษณ์ ส่วนไหนที่เด็กเห็นว่าสำคัญก็จะเน้นให้ใหญ่กว่า ส่วนไหนไม่สำคัญก็อาจจะตัดทิ้งไปเลย และบางครั้งจะเปลี่ยนแปลงลักษณะไปจากความเป็นจริง เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของตนเอง เช่น เขียนแขน ขา ให้ใหญ่และยาวผิดธรรมดา เพื่อให้ภาพคนแสดงความสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ที่ตนต้องการ

3.2 การใช้สี เด็กจะใช้สีตามความเป็นจริงตามธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเด็กมีความสัมพันธ์ระหว่างสีกับวัตถุแต่อาจจะยังใช้สีซ้ำ ๆ กันอยู่ หรือใช้สีไหนก็ใช้สีนั้นตลอดไป

3.3 ช่องไฟ เด็กเริ่มรู้จักวางส่วนต่าง ๆ ของภาพพอเหมาะกับหน้ากระดาษดีขึ้นกว่าเดิม

3.4 การออกแบบ ในขั้นนี้ยังไม่มีกรออกแบบโดยตรง

4. ขั้นเริ่มต้นเขียนภาพอย่างของจริง (The Drawing Realism)

เด็กจะมีอายุประมาณ 9-11 ปี เป็นขั้นเริ่มต้นที่เขียนภาพอย่างของจริง เด็กวัยนี้ชอบจับกลุ่มเป็นหมู่ในเพื่อนเพศเดียวกัน มีความต้องการที่จะอยู่ในสังคมอย่างเป็นอิสระ อยากแสดงออกหรือแสดงอะไรเป็นของตนเอง เข้าใจความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชาย สำหรับเด็กหญิงเริ่มสนใจและเอาใจใส่การแต่งกาย รักสวยรักงาม มีความสังเกตสนใจแบบเสื้อแบบผมเครื่องประดับ และอื่น ๆ

4.1 ภาพคน การเขียนภาพคน เด็กต้องการแสดงออกให้เห็นความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยการเน้นให้เห็นถึงเสื้อผ้า เครื่องแต่งตัว ผม และรายละเอียดต่าง ๆ แต่เนื่องจากเด็กไม่มีความคิดรวบยอดในสิ่งที่เด็กเห็นอย่างถูกต้อง ดังนั้นรูปคนที่เด็กเขียนอาจจะแข็งทื่อ เสื้อผ้าที่เด็กเขียนก็ไม่มีรอยพับหรือย่น หรือเคลื่อนไหวได้ตามความเป็นจริง

4.2 สี การใช้สีของเด็กตรงกับความเป็นจริงตามธรรมชาติ แต่บางครั้งก็ใช้อารมณ์และความรู้สึกที่ตนมีประสบการณ์เพิ่มเติมเข้าไป เช่น เด็กจะใช้สีมอ ๆ ในการวาดภาพคนจน ๆ เป็นต้น

4.3 ช่องไฟ มีการเปลี่ยนแปลงการใช้เส้นฐาน เด็กจะเขียนสิ่งต่าง ๆ เพิ่มเติมลงในช่องว่างระหว่างเส้นฐาน เขียนพื้นดิน และท้องฟ้าคลุมลากถึงเส้นฐาน ภาพคนไม้ อาคารบ้านเรือนต่าง ๆ ก็ยังท้องฟ้าได้ แต่การวัดระยะระหว่างวัตถุให้สัมพันธ์กันยังทำได้ไม่ดี

4.4 การออกแบบ เริ่มมีการประดิษฐ์เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ถ้ารูปที่วาดเป็นผู้หญิงก็จะเน้นให้เห็นผมยาวมีโบว์หรือก๊อบติดผม เครื่องแต่งกายมีลวดลายและมีเครื่องประดับ ส่วนภาพบ้านเรือนหรืออาคาร หรือโรงเรียนต่าง ๆ มีการตกแต่งภายในสถานที่นั้น

5. ขั้นการใช้เหตุผล (The Stage of Reasoning)

เด็กจะมีอายุประมาณ 11-12 ปี เป็นระยะที่เด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กจะเจริญพอที่จะรับรู้ปัญหาต่าง ๆ ได้บ้าง ถึงแม้ว่าจะไม่เท่ากับของผู้ใหญ่ เด็กในวัยนี้จะมีความรู้สึกต่อประสบการณ์ทางการสร้างสรรค์ต่างกันคือ

5.1 พวกที่มีความรู้สึกตามสิ่งเร้า จักขุสัมผัส (Visually Minded) เด็กพวกนี้จะเป็นคนช่างสังเกต ชอบเขียนภาพที่ตนมองอยู่ข้างนอก เอาใจใส่ในเรื่องความแตกต่างของสีและเงา เด็กพวกนี้จะเขียนภาพคนได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง เช่น เสื้อผ้าที่สวมใส่มีก๊อบ รอยย่น มีเงาตามท่าทางของผู้ใส่ซึ่งอยู่ในอิริยาบถต่าง ๆ กัน สำหรับช่องไฟเด็กเริ่มรู้จักเส้นระดับ และแสดงระยะใกล้ไกล เช่น วัตถุที่อยู่ใกล้ก็จะเขียนให้เล็ก วัตถุที่อยู่ไกลก็จะเขียนให้ใหญ่ขึ้น ลักษณะรูปที่เขียนมักจะเป็นแบบสามมิติ

5.2 พวกที่ตีความหมายของสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสบการณ์ของตนเอง (Non Visually Minded) พวกนี้จะใช้อารมณ์เข้ามาช่วยในการแสดงภาพต่าง ๆ เขียนภาพด้วยความรู้สึกของตนเอง ตลอดจนการใช้สีตามอารมณ์ของตน เด็กพวกนี้เน้นส่วนสำคัญต่าง ๆ เกินความเป็นจริง ชอบออกแบบในแง่สวยงาม โดยมุ่งไปทางอารมณ์ เด็กพวกนี้จะเขียนรูปคนมีเสื้อผ้าย่น แสดงภาพที่มีการเคลื่อนไหวตามความคิดของตนเอง สำหรับช่องไฟมีการเขียนสัญญาณหรือแสดงออกให้เห็นถึงสิ่งแวดล้อมที่ตัวเองคิดว่าสำคัญ

สรุปลักษณะทั่วไปที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านศิลปะของเด็ก

1. คุณลักษณะที่พบในศิลปะของเด็ก มีการเปลี่ยนแปลงสัมพันธ์กันกับระดับอายุของเด็ก
2. ระดับความซับซ้อนในศิลปะของเด็กจะเพิ่มขึ้นตามวุฒิภาวะ
3. ความรู้สึกที่ว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Cohensive) ในการวาดเขียนจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อเด็กมีวุฒิภาวะ
4. เด็กมีแนวโน้มที่จะทำลักษณะต่าง ๆ ให้เกินจริงในการวาดเขียน ระบายสีหรือการปั้นแกะสลัก ถึงสิ่งที่มีความหมายที่สุดสำหรับตน
5. เด็กจะสร้างสรรค์งานที่เน้นถึงจุดมุ่งหมายของรูปภาพในระหว่างช่วงท้ายของวัยก่อนเข้าเรียนจนถึงตอนต้นของวัยเข้าเรียน และต่อมาก็จะขยายจุดมุ่งหมายนี้เป็นตัวแทนของปัญหาที่ต้องการแสดงออกมา
6. การขีดเขียนของเด็กวัยก่อนเข้าเรียน มีแนวโน้มที่จะถูกกระตุ้นโดยการเคลื่อนไหว (Kinethotics) และความพอใจจากการมองเห็นการกระทำของตน
7. ชนิดของรูปร่าง (Shape) ต่าง ๆ ที่เด็กสร้างขึ้นมาสัมพันธ์กับอายุของเด็ก
8. ความเข้ม (Degree) ของความแตกต่างในการสร้างสรรค์การวาดเขียนของเด็กสัมพันธ์กับวุฒิภาวะทางมโนคติของเด็ก
9. การวาดเขียนและการระบายสีของเด็ก มีแนวโน้มที่จะแสดงจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันในตอนแรกเป็นการแสดงออกของแนวคิด ต่อมาก็เป็นการแสดงออกของความรู้สึก
10. การใช้รูปแบบ สี และองค์ประกอบต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันกับบุคลิกภาพของเด็ก และพัฒนาการทางด้านสังคม
11. เด็กที่อยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จะสร้างสรรค์รูปแบบของการมองเห็นในระดับที่คล้ายคลึงกันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยก่อนเข้าเรียน
12. รูปคนเป็นรูปที่มีการวาดมากที่สุดในเด็กก่อนวัยเรียน

13. เมื่อมีการวาดเขียน เด็กเล็กมีแนวโน้มที่ละเอียดในแบบจำลอง (Model) หรือหุ่นจริง (Still Life) ถึงแม้ว่าจะได้แสดงให้เห็นต่อหน้าเด็ก
14. ทักษะการวาดเขียนจะถึงขีดสูงสุดประมาณช่วงวัยรุ่น
15. เด็กในระหว่างวัยก่อนเข้าเรียนจนถึงตอนต้นของวัยเข้าเรียน มีแนวโน้มที่จะเน้นเกี่ยวกับรูปแบบที่จะวาดเป็นพิเศษ โดยไม่คำนึงถึงส่วนประกอบรวมที่จะต้องวาดลงไป
16. ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศอย่างมีนัยสำคัญ ในทักษะการสร้างผลงานทางศิลปะ
17. เด็กมีแนวโน้มที่จะชอบศิลปะที่เมื่อมองแล้วมีลักษณะที่ไม่สับสน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับความสามารถในการวาดเขียนและอายุของเด็ก

เอกสารเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ในการเขียนภาพระบายสี

นิรมล ศิรินสาร สวัสดิบุตร (2525 : 206-208) กล่าวว่า วัสดุ หมายถึง สิ่งที่ใช้แล้วหมดเปลืองไป เช่น สี ระบาย กาว ฯลฯ สำหรับวัสดุที่ใช้ในการเขียนภาพระบายสี มีดังนี้

1. สีที่เป็นแท่ง ได้แก่
 - 1.1 สีเทียน (Wax Crayon) เหมาะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น เพราะจับถือได้สะดวก ไม่หักง่ายเกินไป และใช้ได้หลายวิธี
 - 1.2 สีชอล์ก (Pastel) ราคาแพงกว่าสีเทียน ไม่เหมาะสำหรับเด็กเล็ก เพราะหักง่าย ใช้กับกระดาษเปียกจะให้ผลที่น่าสนใจ
 - 1.3 สีถ่าน เหมาะสำหรับเด็กโต ใช้ในการเขียนภาพที่เป็นเรื่องแสงและเงา
 - 1.4 สีเมจิกหรือปากกาสักหลาด ให้สีสดเรียบเนียนเท่ากัน ใช้ง่ายแต่ไม่เหมาะกับภาพที่ต้องการเป็นแสงและเงา
2. สีที่ต้องผสมน้ำหรือเป็นน้ำ
 - 2.1 สีฝุ่นหรือสีโปสเตอร์ผง ใช้ผสมน้ำน้อยๆ อาจจะใช้ระบายธรรมดาหรือผสมแป้งเปียกละเลง ราคาถูก
 - 2.2 สีคราม ราคาถูก ใช้แทนสีฝุ่นได้ในการวาดภาพด้วยการละเลงแป้งเปียก (Fingerpainting)
 - 2.3 สีโปสเตอร์น้ำ (Tempera) เป็นสีที่แพงกว่า สดใสกว่าสีฝุ่น ใช้ง่าย ระบายได้รวดเร็ว เหมาะสำหรับเด็กโต ใช้ได้กับกระดาษทุกชนิด
 - 2.4 สีน้ำ มีสีบางใส เหมาะสำหรับเด็กตั้งแต่อายุ 11-14 ปีขึ้นไป ผสมกับน้ำแล้วใช้ระบายภาพด้วยพู่กัน

3. กระจก กระจกที่ใช้ในการเขียนภาพระบายสี ได้แก่ กระจกปรัสเซีย กระจกปอนด์ กระจกวาดเขียน กระจกการ์ด กระจกเทา และกระจกดำ

ชวลิต คาบแก้ว และสุดาวดี เหมทานนท์ (2525 : 137-138) กล่าวว่า วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเขียนภาพระบายสี ได้แก่

1. กระจก ต้องเลือกกระจกให้เหมาะกับวัสดุและเครื่องมือที่ใช้เขียน เช่น สีเทียน ดินสอสี ดินสอดำ ถ่าน สีชอล์ก ควรใช้กระจกเนื้อทราย เช่น กระจกโรเนียว ถ้าเขียนภาพระบายสีด้วยโปสเตอร์ สีน้ำ สีฝุ่น ก็ต้องเลือกกระจก เช่น กระจกวาดเขียน เป็นต้น

2. แผ่นไม้สำหรับรองเขียน ควรเป็นไม้อัดหนา 4 มม. กว้าง 1 ฟุตครึ่ง ยาว 2 ฟุต

3. ขาหยั่ง

4. พู่กัน มีจำนวนพู่กันกับจำนวนนักเรียนที่ใช้เรียน

5. ภาชนะผสมสี

6. ผ้ากันเปื้อน

7. สีแห้ง ได้แก่ ดินสอดำ ดินสอสี สีเทียน สีชอล์ก สีเมจิก และถ่านชาร์โค

8. สีที่ต้องผสมน้ำ ได้แก่ สีน้ำ สีโปสเตอร์ สีฝุ่น และสีพลาสติก

เลิศ อานันท์ (2523 : 201) กล่าวถึงธรรมชาติของสีโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สีที่ผสมในตัวของมันเอง ได้แก่ สีประเภทสีเทียน (Crayon) สีชอล์ก (Pastel)

2. สีที่ผสมด้วยน้ำธรรมชาติ ได้แก่ สีน้ำ (Water Colour) สีโปสเตอร์ (Poster Colour)

สีฝุ่น (Tempera) และสีเขียนผ้า

3. สีที่ผสมด้วยน้ำมัน ได้แก่ สีน้ำมัน (Oil Colour)

สรุป วัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญในการเขียนภาพระบายสี ได้แก่ กระจก สีชนิดต่าง ๆ และ พู่กัน

การใช้สี

ความหมาย คุณสมบัติของสี และทฤษฎีสี

ชวลิต คาบแก้ว และสุดาวดี เหมทานนท์ (2525 : 209) กล่าวว่า สี หมายถึง ลักษณะความเข้มของแสงที่กระทบสายตาของเรา ทำให้เรามองเห็นสิ่งต่าง ๆ การที่เราเห็นวัตถุเป็นสีต่าง ๆ ได้ก็เนื่องจากวัตถุนั้น ๆ สะท้อนแสงออกมา

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2515 : 130) กล่าวถึงคุณสมบัติของสี (Psychical Properties) ไว้ดังนี้

1. Hue คือ ชื่อของสีใน Spectrum เช่น แดง เหลือง เขียว ฯลฯ เป็นต้น
2. Value คือ ความอ่อนแก่ของสี เช่น Value ของสีน้ำเงิน คือ สีน้ำเงินอ่อน-น้ำเงินแก่ น้ำเงินแก่มาก น้ำเงินเข้ม Value ของสีอื่นก็เช่นเดียวกัน การใช้ของสีได้ถูกต้องจะทำให้งานศิลปะ นั้นงดงามมากและละเอียดอ่อนยิ่งขึ้น
3. Intensity หรือ Chroma คือ ความชัด ความเข้ม ความเด่นของสีมากหรือน้อย เช่น ใช้สีแดงบริสุทธิ์ร่วมกับสีเทาแกมเขียว เทาแกมน้ำเงิน สีแดงจะมี Intensity เป็นสีเด่น หรือมีความชัดเป็นสีที่เด่น ข่มสีแวดล้อมอื่น ๆ การใช้ Intensity อย่างถูกต้อง จะเป็นการเน้นให้เกิดศูนย์กลางแห่งความสนใจ ดึงดูด เกิดจุดเด่น เป็นที่สะดุดตา

ณรงค์ ทองปาน (2526 : 85) กล่าวถึงความหมาย ทฤษฎี และคุณค่าของสีที่สำคัญไว้ว่า ในทางทัศนศิลป์ สี หมายถึง ความเข้มของแสงที่ส่องไปกระทบวัตถุ และสะท้อนเข้าสู่ตาเรา แต่สี ที่นำมาเขียนภาพแตกต่างไปจากสีที่เป็นลำแสงโดยตรง เพราะเป็นวัตถุธาตุ เวลาใช้ต้องนำมาผสม ขึ้นใหม่ โดยใช้แม่สี ซึ่งเป็นสีแท้ มีคุณสมบัติโดยเฉพาะไม่สามารถผสมด้วยสีต่าง ๆ ให้เป็นแม่สีได้ แต่แม่สีทั้งหลายถ้านำมาผสมกันจะเกิดสีใหม่ขึ้นเสมอ ผู้ที่ศึกษาเรื่องสีได้แบ่งแม่สีออกเป็นกลุ่ม ๆ แตกต่างกันดังนี้

1. กลุ่มนักเคมี กำหนดแม่สีไว้ 3 สี โดยอาศัยคุณสมบัติทางเคมี การผลิต การย้อม การผสม คือ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน
2. กลุ่มนักฟิสิกส์ กำหนดแม่สีไว้ 3 สี โดยอาศัยความยาวของคลื่นสี ความเข้มของสี คือ สีแดง สีเขียว สีม่วง
3. กลุ่มนักจิตวิทยา กำหนดแม่สีไว้ 4 สี โดยอาศัยอิทธิพลของสีที่มีต่อจิตใจหรือความรู้สึกของมนุษย์ คือ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน สีเขียว
4. กลุ่มศิลปิน กลุ่มนี้ศึกษาเรื่องสีในด้านอารมณ์ ความรู้สึก การผสมสี การย้อมสี กลุ่มนี้ถือได้ว่าเป็นผู้ใช้สีโดยตรง การกำหนดแม่สีของกลุ่มศิลปินมี 2 ทฤษฎี คือ

4.1 ทฤษฎีแปร่ง (Prang System) กำหนดแม่สีไว้ 3 สี คือ สีแดง สีเหลือง และสีน้ำเงิน

4.2 ทฤษฎีมันเชล (Munsell System) กำหนดแม่สีไว้ 5 สี คือ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน สีเขียว และสีม่วง

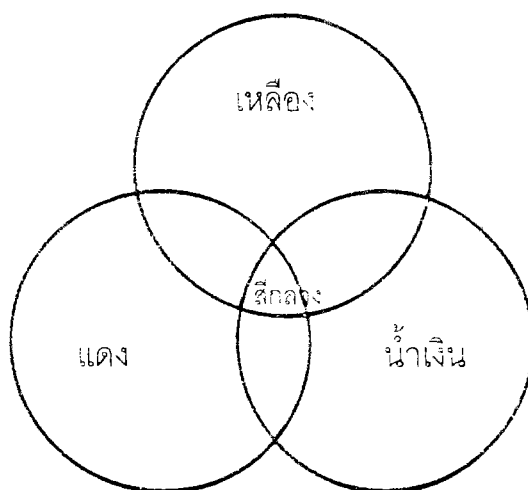
ประเสริฐ ศีลรัตน (2525 : 67) กล่าวถึงทฤษฎีสีไว้ดังนี้

แม่สี (Primaries) แม่สีต่าง ๆ ที่ยึดถือเป็นหลักอยู่โดยทั่วไป ได้แก่

1. แม่สีช่างเขียน (Artist)
2. แม่สีวิทยาศาสตร์ (Physicist)
3. แม่สีจิตวิทยา (Psychologist)

1. แม่สีช่างเขียน (Artist) ได้แก่ สีต่าง ๆ ที่เป็นวัตถุนำมาผสมด้วยกาบน้ำหรือน้ำมัน ตามกรรมวิธีแต่ละชนิดของช่างเขียนหรือช่างโดยทั่วไป และแม่สีของช่างเขียนนี้ใช้ได้ทั่วไปไม่เฉพาะแต่วงการงานจิตรศิลป์เพียงอย่างเดียว ซึ่งแม่สีช่างเขียนได้กำหนดสีเหล่านี้ไว้เป็นแกน คือ

- 1.1 สีน้ำเงิน (Blue = Prussian Blue)
- 1.2 สีแดง (Red = Crimson Lake)
- 1.3 สีเหลือง (Yellow = Gamboge Yellow)

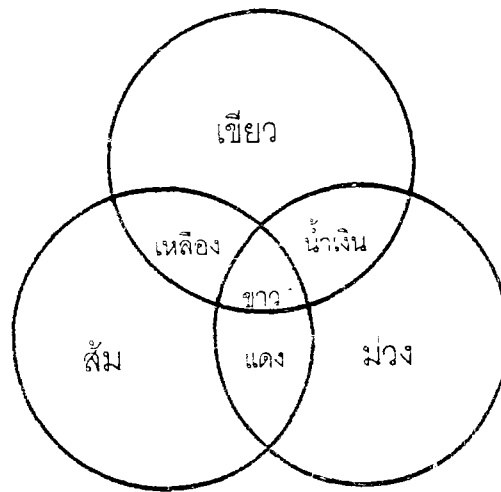
ภาพนี้แสดงให้เห็นว่าตรงกลางคือ จุดที่ซ้อนทับกันสามอัน จะเกิดเป็นสีกลาง

ภาพประกอบ 2 แม่สีช่างเขียน

2. แม่สีวิทยาศาสตร์ (Physicist)

เป็นสีที่เกิดจากแสงไฟฟ้าหรือแสงพิเศษผสมด้วยการทอแสงประสานกัน จะเห็นได้จากการทดสอบ โดยให้แสงผ่านแท่งแก้วสามเหลี่ยม (Prism) จะปรากฏเป็นสีรุ้งขึ้น เรียกว่า Spectrum การกำหนดแม่สีจากแสงหรือแม่สีวิทยาศาสตร์นี้ มีอยู่ 3 สี คือ

- 2.1 สีแดงเสนหรือสีแดงส้ม (Red = Vermillion Red)
- 2.2 สีเขียวมรกต (Green = Emerald Green)
- 2.3 สีม่วง (Violet)

ภาพประกอบ 3 แม่สีวิทยาศาสตร์

3. แม่สีจิตวิทยา (Psychologist)

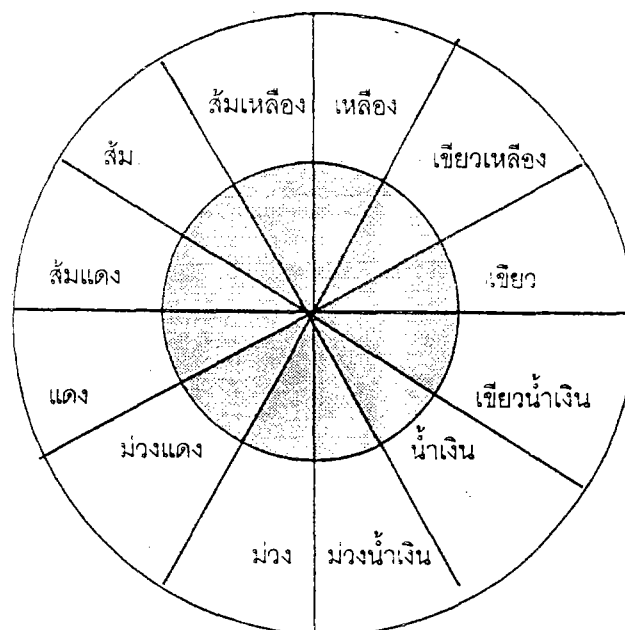
เป็นสีที่เกี่ยวกับความรู้สึกของสี เกิดผลในทางสัมผัสภายในโดยใช้สายตาเป็นสื่อ คือ เมื่อได้เห็นก็จะเกิดความรู้สึกขึ้น ประโยชน์ใช้สอยเกี่ยวกับการตกแต่งภายในและการรักษาโรคทางประสาท แม่สีจิตวิทยามี

3.1 สีแดง (Red)

3.2 สีเหลือง (Yellow)

3.3 สีเขียว (Green)

3.4 สีน้ำเงิน (Blue)

ภาพประกอบ 4 แม่สีจิตวิทยา

2. จิตวิทยาในการใช้สี

ณรงค์ ทองปาน (2526 : 86-87) กล่าวถึง จิตวิทยาในการใช้สีว่า สีจัดเป็นสิ่งเร้าอย่างหนึ่งที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้ทางจักขุสัมผัส และก่อให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ตื่นเต้น กระวนกระวาย สดชื่น เศร้าหมอง เป็นต้น สีทุก ๆ สี จึงมีความหมายและให้ความรู้สึกต่างกัน ดังนี้

สีแดง	หมายถึง ความกล้าหาญและเป็นสัญลักษณ์ของความไม่ปลอดภัย
สีเหลือง	หมายถึง ความสดชื่น ความสดใส
สีม่วงแดง	หมายถึง ความมั่นคง ความโอโง่ง
สีน้ำเงิน	หมายถึง ความฉงน ความเศร้าโศก ความสงบ
สีเขียว	หมายถึง ความสดชื่น ความเยือกเย็น
สีดำ	หมายถึง ความเศร้าโศก ความมืด
สีขาว	หมายถึง ความบริสุทธิ์ ไร้เดียงสา
สีเทา	หมายถึง ความสุขุม ความสง่าผ่าเผย
สีแดง	ให้ความรู้สึกตื่นเต้น
สีน้ำเงิน	ให้ความรู้สึกเยียบสงบ
สีเทาปนเขียว	ให้ความรู้สึกขร่า
สีชมพู	ให้ความรู้สึกนุ่มนวล
สีเขียว	ให้ความรู้สึกปลอดภัย
สีเขียวปนเหลือง	ให้ความรู้สึกเป็นหนุ่มเป็นสาว

สีอุ่น (Warm Tone) คือ สีที่กระตุ้นประสาทตา เกิดความกระปรี้กระเปร่าและอบอุ่น ได้แก่ สีแดง สีม่วงแดง สีส้ม สีส้มแดง สีอุ่น เหมือนที่จะนำมาเขียนภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก โดยเฉพาะหนังสือสำหรับเด็กที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย สนุกสนาน และนิทานนิยายที่ตื่นเต้น

สีเย็น (Cool Tone) คือ สีที่ให้ความรู้สึกเย็นตา สงบ ลดความตื่นเต้น ได้แก่ สีน้ำเงิน สีม่วง น้ำเงิน สีเขียว สีเขียวน้ำเงิน และสีเขียวเหลือง สีเย็นเมื่อนำมาเขียนภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก จะรู้สึกจีจิด เรียบเกินไป จึงไม่ควรใช้มากนัก

ไบเรอร์ (เจนจิตต์ กุณฑลบุตร. 2499 : 300-400 ; อ้างอิงจาก Birrer. n.d. *Dictionary of Art and Artists*) กล่าวถึงผู้ชำนาญเรื่องสีของอเมริกาให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับสีไว้ว่า สีแดงกับสีส้มก่อให้เกิดความตื่นเต้น สีน้ำเงินกับสีม่วงให้ความรู้สึกสงบ สีเขียวกับสีเขียวเหลืองให้ความรู้สึกปานกลาง สีเหลืองให้ความรู้สึกร่าเริง

คิทซัม (เจนจิตต์ กุณฑลบุตร. 2499 : 300-400 ; อ้างอิงจาก Ketchum. n.d. *Learning of Draw*) ให้ความหมายในเรื่องสีไว้ว่า

- สีคำ ให้ความรู้สึกห่อหุ้ม เสร้าใจ ทำงานได้น้อยกว่าปกติ
- สีแดง ทำให้ปวดหัว เป็นโรคประสาท
- สีน้ำเงิน สงบเงียบ เองงาน เอาการ
- สีเขียว เพิ่มความมีชีวิตชีวา สุขสบาย บำบัดโรคเส้นประสาทได้ดี
- สีเหลือง ความมีชีวิตชีวา ทำให้สมองมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ประโยชน์ของสี

สีมีความสำคัญครอบคลุมประสบการณ์การรับรู้ในโลกทัศน์ สีไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดผลต่อความสามารถของมนุษย์ในการเห็นความแตกต่างของวัตถุเท่านั้น สียังก่อให้เกิดผลในด้านอารมณ์ความรู้สึก ความชอบ และความสวยงามอีกด้วย เราสามารถอธิบายถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างรวดเร็วเมื่ออ้างถึงสีของสิ่งนั้น มีคำกล่าวอยู่มากมายสำหรับประสบการณ์อันเกี่ยวกับสีของคนเราที่ทำให้เข้าใจในสิ่งที่พุดง่ายกว่าที่จะอธิบายในลักษณะหรือความรู้สึกอื่น (Heber and Hershenson. 1973 : 60)

การใช้สีในการออกแบบสาระนั้นสำคัญยิ่ง เมื่อตัดสินใจใช้สีก็เพื่อต้องการแสดงให้เห็นชัดเจนว่าคิดจะใช้ในลักษณะवाद คำ การตัดสินใจนี้จำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างระมัดระวังก่อนที่จะเลือกใช้สีหนึ่ง ๆ ลงไป เมื่อใช้สี ผลของความตักกันของสีมีความสัมพันธ์กับความยากง่ายในการอ่าน สีจึงมีผลต่อเนื้อหาในการออกแบบสารซึ่งการเลือกใช้สีที่ถูกต้องจะก่อให้เกิดผลต่าง ๆ ดังนี้ (Turnbull and Baird. 1968 : 276-277)

1. ทำให้เกิดความตั้งใจและสนใจ เป็นวัตถุประสงค์หลักในการใช้สี ซึ่งผลจากความตักกันของสีจะทำให้ผู้ดูเกิดความสนใจ
2. ก่อให้เกิดผลทางจิตวิทยา การเพิ่มสีเข้าไปในสื่อจะมีผลต่ออารมณ์ของผู้ดู
3. ทำให้จำได้ง่าย เมื่อเราอธิบายถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใด เรามักอ้างถึงสีของสิ่งนั้น เพราะสีทำให้สามารถระลึกถึงได้ง่าย ดังนั้นสีจึงช่วยให้จำได้ว่าเขาได้เห็นอะไร
4. สร้างบรรยากาศที่งดงาม การใช้สีที่ถูกต้อง จะทำให้เกิดความสบายตาและความพอใจต่อผู้ดู

สรุปได้ว่า สี หมายถึง ความเข้มของแสงที่ส่องไปกระทบวัตถุและสะท้อนเข้าสู่ตาเรา แต่สีที่นำมาเขียนภาพเป็นวัตถุธาตุ เวลาใช้ต้องนำมาผสมขึ้นใหม่ โดยใช้แม่สีซึ่งเป็นสีที่แท้ นำมาผสมกันทำให้เกิดสีใหม่

งานสร้างสรรค์

ความหมายและการสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ประเทิน มหาจันทร์ (2511 : 81-82) กล่าวว่า การสร้างสรรค์ คือ แนวความคิดหรือแนวการกระทำที่แสดงสิ่งใหม่ ๆ ออกมาโดยไม่ซ้ำกับแนวความคิด หรือแนวการกระทำเก่า ๆ ที่เคยผ่านมาแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่นี้ต้องเป็นไปในทางที่ถูกที่ควรเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 51) ได้ให้ความหมายของการสร้างสรรค์ไว้ว่า การสร้างสรรค์ คือ การแสดงออกที่มีอิสระและมีลักษณะเฉพาะตัว รวมทั้งสมรรถภาพในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ถ้าเป็นการสร้างสรรค์ผลงานก็ย่อมเป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ซึ่งมีแนวโน้มไปในทางที่ดีกว่า

แมคคินนอน (Mackinon. 1962 : 20) กล่าวว่า การสร้างสรรค์เป็นการแสดงลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นผลจากสติปัญญาอันสูงส่ง เปิดเผยถึงประสบการณ์ประสาทสัมผัส ด้านสุนทรียภาพ อิสระภาพในการคิดและปฏิบัติ พลังในการสร้างและแก้ปัญหาที่ยุ่ยากได้อย่างเชื่อมั่นในตนเอง

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างสรรค์กับความคิดสร้างสรรค์นั้น อารี รังสินันท์ (ม.ป.ป. : 4) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างสรรค์นั้นเป็นผลผลิตของความคิดสร้างสรรค์ งานสร้างสรรค์นั้นเป็นงานที่เกิดจากหยาตหนึ่งถึง 90% แต่เป็นแรงคลใจเพียง 10% ฉะนั้นงานสร้างสรรค์จึงเป็นงานที่อาศัยความอดุสาหะ บากบั่น ขยันหมั่นเพียร และทำงานหนักอย่างยิ่ง

สำหรับความคิดสร้างสรรค์นั้น วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 4) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้ง นอกเหนือไปจากลำดับขั้นของการคิดอย่างปกติเป็นลักษณะภายในของบุคคลที่จะคิดหลายแง่หลายมุม ผสมผสานกันจนได้ผลผลิตใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์

อารี รังสินันท์ (2527 : 41-42) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดจินตนาการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์คิดค้นใหม่ ๆ ทางเทคโนโลยี เป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดคิดไม่ถึงหรือมองข้าม เป็นความคิดหลากหลาย คิดให้กว้างไกล เน้นทั้งปริมาณและคุณภาพ อาจเกิดจากการคิดผสมผสานเชื่อมโยงระหว่างความคิดใหม่ ๆ ด้วยประสบการณ์เดิม ให้เกิดสิ่งใหม่ที่แก้ปัญหาและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

กิลฟอร์ด (Guilford. 1950 : 444-454) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) คือ ความคิดหลายทิศทาง หายแ่ง หลายมุม คิดกว้างไกล ซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ รวมถึงการค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จ

ด้วย ซึ่งความคิดอันก้นนั้นประกอบด้วยลักษณะ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดละออ

ทอร์เรนซ์ (Torrance. 1962 : 16) อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการของความรู้สึกไวต่อปัญหาหรือสิ่งบกพร่องที่ขาดหายไปแล้วรวบรวมความคิดตั้งเป็นสมมติฐาน ทดสอบสมมติฐานแล้วรายงานผลที่ได้จากการค้นพบ

แอนเดอร์สัน (Anderson. 1970 : 90-99) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นการกระทำของการคิดประสพการณ์เก่า ๆ ออกมาทั้งหมด เพื่อที่จะสร้างแบบแผนใหม่ ๆ ความคิดใหม่ ๆ ออกมาที่แตกต่างจากลักษณะเดิม

แมคแคนเลส (McCandless. 1973 : 216-217) ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า น่าจะหมายถึงพฤติกรรมที่เป็นทั้งขบวนการและผลผลิตที่จะสร้างสรรค์ สามารถพิจารณาในรูปของการคิดอย่างซับซ้อน ความสามารถที่จะเห็นความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ระหว่างวัตถุหรือเหตุการณ์ การตั้งสมมติฐาน และทักษะในการสื่อความหมายความคิดของตนต่อผู้อื่น พิจารณาจากผลผลิตที่แปลกใหม่ หรือมีความคิดริเริ่ม ซึ่งเป็นสิ่งที่ยอมรับว่ามีประโยชน์ มีความหมาย และมีคุณค่าทั้งต่อผู้สร้างและวัฒนธรรม

สรุปได้ว่า การสร้างสรรค์เป็นผลผลิตของความคิดสร้างสรรค์ เป็นการแสดงซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัว เป็นการกระทำที่แปลกและใหม่ไม่ซ้ำแบบเดิม และเป็นไปเพื่อความดี ความถูกต้อง ส่วนความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นลักษณะของความคิดที่บุคคลนำเอาความคิดที่มีเหตุผลมาผสมผสานกับความคิดแบบจินตนาการเกิดเป็นความคิดใหม่ที่ไม่เคยมีใครคิดมาก่อน

ความสำคัญของการสร้างสรรค์ทางศิลปะ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 48) กล่าวว่า การสร้างสรรค์นั้นเป็นผลมาจากการแสดงออกทางศิลปะโดยตรง ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ย่อมไม่ยึดการสร้างสรรค์ไว้เพียงการปฏิบัติงานทางศิลปะเท่านั้น เขาย่อมขยายไปสู่การทำงานด้านอื่น ๆ ด้วย ในวัยเด็กถ้าได้รับการสนับสนุนให้มีการสร้างสรรค์จนกลายเป็นบุคลิกนิสัย การสร้างสรรค์ก็จะติดตัวสืบไปในการสร้างสรรค์ทางศิลปะ นอกจากจะได้สร้างเสริมความรู้สึกรักคิดที่กว้างแล้ว ยังมีผลต่อลักษณะนิสัยที่สัมพันธ์กับธรรมชาติของศิลปะ เช่น ลักษณะนิสัยสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก รสนิยม จินตนาการ ฯลฯ การสร้างสรรค์งานศิลปะจึงไม่ใช่การเรียนรู้เพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานทางศิลปะเก่า แต่ยังเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตของมนุษย์อีกด้วย

ลินเดอร์แมน (Linderman. 1977 : 25) กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างสรรค์ทางศิลปะของเด็กไว้ดังนี้

1. การสร้างสรรค์ศิลปะเป็นการช่วยพัฒนาทักษะ โดยใช้วัสดุ อุปกรณ์ทางศิลปะผ่าน การทดสอบค้นคว้า การชักย้ายถ่ายเท และการปฏิบัติงาน
2. การสร้างสรรค์ศิลปะช่วยให้เกิดการซาบซึ้ง ต่อการทำงานของศิลปิน ผลงานศิลปะ และสิ่งต่าง ๆ ที่มีความประณีตงดงาม
3. การสร้างศิลปะอย่างต่อเนื่องและด้วยวิถีทางที่มีเสรีภาพ ย่อมสร้างเสริมให้เด็กกลายเป็นบุคคลที่มีลักษณะนิสัยสร้างสรรค์
4. การสร้างสรรค์ศิลปะจะนำมาซึ่งความคิดอ่านและการปฏิบัติที่ยืดหยุ่นเหมาะสม และ มีความเชื่อมั่นในการทำงาน
5. การสร้างสรรค์ศิลปะของเด็กจะกระตุ้นให้เด็กเป็นคนที่มีความคิดต่อสิ่งต่าง ๆ อย่าง ชัดเจนหรือเป็นรูปธรรม และมีความคิดคำนึงที่แน่นอน

สรุปได้ว่า การสร้างสรรค์ทางศิลปะ ถ้าได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องก็จะเป็นการ ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ย่อมเท่ากับเป็นการปลูกฝังพฤติกรรม โดยตรง พฤติกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะจึงเป็นเป้าหมายที่มีคุณค่าต่อตนเองและต่อชีวิตในสังคม

ลักษณะของการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์เป็นการกระทำที่มีต้นคิดซึ่งแปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบเดิม เป็นไปเพื่อความดี ความงาม ความถูกต้องเป็นสำคัญ ลักษณะที่บ่งถึงการสร้างสรรค์ ได้แก่ แนวความคิดที่แปลก ความ เข้าใจคิด ความช่างประดิษฐ์ ความช่างทดลอง ความวิเศษเหนือสิ่งอื่น ความคิดริเริ่ม ความสดใ สความใหม่และความเปลี่ยนแปลง เด็กที่มีความงอกงามทางการสร้างสรรคืนั้นจะคิดสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นเองจากโนภพ สามารถตีความหมายของสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง มีความรู้สึกเป็นอิสระและม ีความเชื่อมั่นในตนเองสูง

ประเทิน มหาพันธ์ (2511 : 81-84) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีการสร้างสรรคืว่า มี พฤติกรรม ที่สังเกตได้ดังนี้

1. เด็กที่มีการสร้างสรรคืมักห่างเพื่อน มักถูกเพื่อนรังเกียจเพราะมีแนวความคิดและการ กระทำที่แตกต่างจากคนอื่น
2. เด็กที่มีการสร้างสรรคืส่วนมากจะไม่รู้อะไรดีไปหมดทุกอย่าง ถ้าสนใจเรื่องใดแล้วก็ จะพยายามศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้นให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น
3. เด็กที่มีการสร้างสรรคื จะมีความรู้สึกในเรื่องการแบ่งเพศรุนแรงกว่าเด็กอื่น ถ้าถูก กล่าวหาว่ามีการกระทำที่คล้ายกับเด็กอีกเพศหนึ่งแล้วจะไม่พอใจ และแสดงการตอบโต้

4. เด็กที่มีการสร้างสรรค์จะมีวิธีการเรียนรู้ของตนเองที่ผิดแผกไปจากเด็กอื่น เช่น ถ้าบอกว่าไฟนั้นร้อน ให้ลองจับดู เขาจะไม่ยอมจับ แต่อาจทดลองโดยเอาไม้จิ้มฟันไฟแล้วลองจับที่ไม้ดู
 5. เด็กที่มีการสร้างสรรค์ชอบทำงานยาก ๆ พยายามคิดหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง ถ้าให้งานง่าย ๆ แล้วจะเบื่อ
 6. เด็กที่มีการสร้างสรรค์ชอบทำงานที่ต้องผจญภัย
 7. เด็กที่มีการสร้างสรรค์ชอบทำอะไรอย่างมีจุดหมาย
 8. เด็กที่มีการสร้างสรรค์เมื่อทำกิจกรรมแล้วไม่ยอมหยุด ชอบคิดค้นคว้าให้ลึกซึ้งต่อไปอีก ชอบหาวิธีการแปลก ๆ ใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงาน ต้องการอิสระในการคิด สามารถใช้ความคิดได้อย่างกว้างขวาง อันเป็นผลให้มีพฤติกรรม บุคลิกภาพ ทักษะแตกต่างไปจากผู้อื่น
 9. เด็กที่มีการสร้างสรรค์จะมีทัศนคติแตกต่างจากเด็กอื่น
 10. เด็กที่มีการสร้างสรรค์จะมีความเป็นตัวของตัวเอง
- สรุปได้ว่า เด็กที่มีการสร้างสรรค์ จะมีพฤติกรรมและแนวความคิดที่แปลกไม่ซ้ำแบบใคร รู้จักคิดแปลงความคิดของผู้อื่น แล้วนำมาสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นด้วยตนเอง มีความรู้สึกเป็นอิสระ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง แต่มักเข้ากับเพื่อน ๆ ไม่ได้ เพราะมีแนวคิดที่แตกต่างจากผู้อื่น เป็นที่หน้าตาของครูและผู้ปกครองที่จะต้องให้การสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกไปในทางที่ถูกต้อง เพื่อจะได้ผลงานที่มีคุณค่าต่อตนเองและสังคม

กิจกรรมสร้างสรรค์ในการเขียนภาพ

อารี รังสินนท์ (2526 : 161-162) ได้กล่าวถึงกิจกรรมสร้างสรรค์ในการเขียนภาพไว้ดังนี้

1. การเขียนภาพตามใจชอบ หมายถึง การให้โอกาสเด็กได้มีอิสระในการเลือกวาดสิ่งที่เด็กพอใจและสามารถวาดได้ ซึ่งส่วนมากเด็กในวัยก่อนเรียนมักจะวาดรูปคน บ้าน สัตว์ ตุ๊กตา หรือภาพที่เด็กประทับใจ
2. การเขียนภาพจากประสบการณ์ หมายถึง การให้เด็กเลือกเขียนภาพจากประสบการณ์ที่เด็กได้ไปเที่ยวตามที่ต่าง ๆ หรือสิ่งที่เด็กได้รับ เช่น ทะเล สวนสัตว์ ของขวัญวันเกิด สัตว์เลี้ยง ของเล่น เป็นต้น
3. การเขียนภาพจากการฟังนิทาน หมายถึง การให้เด็กเขียนภาพจากนิทานที่ครูเล่าให้ฟังหรือเทปนิทาน ซึ่งเด็กจะแสดงทั้งความรู้สึกนึกคิดทางด้านสติปัญญาและความรู้สึกทางด้านจิตใจ ถ่ายทอดออกมาเป็นภาพได้
4. การเขียนภาพจากเสียงเพลง หมายถึง การให้เด็กได้ฟังเพลงแล้วเขียนภาพตามความนึกคิดของเด็ก เป็นภาพที่ประทับใจจากการฟังเพลง

5. การเขียนภาพจากการแสดงบทบาทสมมุติ หมายถึง การให้เด็กเขียนภาพจากการที่เด็กได้แสดงบทบาทสมมุติไปแล้ว ถ่ายทอดออกมาเป็นภาพ

6. การเขียนภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนด หมายถึง การที่เด็กเพิ่มเติมเสริมต่อให้เป็นภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดมาให้ ซึ่งสิ่งเร้าอาจแบ่งเป็น

6.1 ต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่ไม่สมบูรณ์ เช่น เส้นในลักษณะต่าง ๆ เช่น เส้น $\cap$ เส้น $|$ เส้นคู่ขนาน $||$ และอื่น ๆ ($\sim \wedge$) เป็นต้น

6.2 ต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่สมบูรณ์ เช่น วงกลม $\bigcirc$ สี่เหลี่ยม $\square$ สามเหลี่ยม $\triangle$ เป็นต้น

การต่อเติมในลักษณะเช่นนี้เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ดี เด็กเกิดจินตนาการ ขยาย และทำท่ายให้อยากลองทำให้เสร็จเป็นรูปร่างด้วยความคิดที่เป็นอิสระ และด้วยความพอใจของตน นอกจากนั้นยังส่งเสริมความคิดแปลกไม่ซ้ำกัน เด็กแต่ละคนจะเขียนภาพตามความคิดของตน ซึ่งเป็นการเริ่มต้นในการกล้าคิด และยอมรับความแตกต่างของตนจากเพื่อนคนอื่น สร้างเสริมให้เด็กเกิดความมั่นใจ กล้าคิดในสิ่งแปลก ๆ อันนำไปสู่การสร้างสรรค์ในการเขียนภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ฉลอง ทับศรี (2517 : 78) ทำการทดลองกับเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-ป.4) พบว่า เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชอบภาพเหมือนกัน คือ ชอบภาพการ์ตูนล้อของจริงมากกว่าภาพถ่าย ภาพประติมากรรมและภาพเหมือนจริง ส่วนเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก็ชอบภาพคล้ายกันคือ ชอบภาพถ่ายมากที่สุด รองลงมาคือ ภาพการ์ตูนล้อของจริง ภาพประติมากรรมและภาพวาดเหมือนจริง

ประสงค์ นิยมมา (2517 : 107) ได้ทำการทดลองกับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 102 คน โดยใช้สไลด์ที่สร้างจากภาพประเภทต่าง ๆ 3 ประเภท ซึ่งพบว่าเด็กชอบสไลด์ที่สร้างจากภาพถ่ายมากที่สุด รองลงมาคือ ภาพเหมือนและภาพลายเส้น

วุฒิ แตรสังข์ (2514 : 80) ได้ทำการทดลองกับเด็กชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5-ป.7) ถึงความชอบของเด็กต่อภาพแบบต่าง ๆ 3 แบบ คือ ภาพถ่าย ภาพแรเงา และภาพลายเส้น ผลปรากฏว่า เด็กระดับประถมศึกษาตอนปลายชอบภาพถ่ายมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ภาพแรเงา และภาพลายเส้น จากผลการวิจัยทั้งหมดนี้พอสรุปได้ว่า เด็กเล็กจะชอบภาพในลักษณะง่าย ๆ เช่น ภาพการ์ตูน แต่พออายุมากขึ้นจะเริ่มชอบภาพที่มีความละเอียดขึ้น เช่น ภาพถ่าย

โกศล ภูพลอย (2532 : 91-93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เขตการศึกษา 10 จำนวน 130 คน โดยใช้เครื่องมือ มีผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางศิลปะของ โลเวนเฟลด์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการวาดภาพคน นักเรียนแสดงออกโดยการเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และทรงผมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 99.23 แสดงออกทางกริยาการเคลื่อนไหว น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.08
2. ด้านการจัดพื้นที่ นักเรียนแสดงออกโดยแสดงสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในภาพได้ถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.45 แสดงออกทางลักษณะสามมิติน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.38
3. ด้านการใช้สี นักเรียนแสดงออกโดยใช้เส้นในการระบายสีซ้ำ ๆ ไปตามทิศทางเดียวกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.31 แสดงออกถึงความแตกต่างของสีใกล้เคียงกันน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.38
4. ด้านการออกแบบ นักเรียนแสดงออกโดยเน้นการตกแต่งเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.08 แสดงออกถึงความแตกต่างระหว่างเพศน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.92

จิตติรัตน์ อัดตะนังค์ (2530 : 90-94) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดระยอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในด้านการวาดภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ การเลือกใช้ประเภทของสี การเลือกใช้สี และงานสร้างสรรค์ โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักเกณฑ์พัฒนาการทางศิลปะเด็กของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ และนำผลงานการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ไค-สแควร์ และ Z-test ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีในด้านการวาดภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ นักเรียนชายชอบวาดคนผู้ชาย สัตว์ป่า และเขียนภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวมากที่สุด นักเรียนหญิงชอบวาดคนผู้หญิง ภาพสัตว์ปีกและภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ

มากที่สุด และมีพัฒนาการทางศิลปะโดยการเขียนภาพอยู่ในชั้นปีที่ 4 คือ เริ่มต้นเขียนภาพอย่างจริงจัง

2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง เลือกใช้สี 4 ประเภทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สีประเภทที่นักเรียนเลือกใช้มากที่สุดคือ สีเมจิก สีประเภทที่นักเรียนเลือกใช้น้อยที่สุดคือ สีเทียน

3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง เลือกใช้สีทั้ง 12 สี แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนชายเลือกให้สีเหลืองมากที่สุด และสีดำน้อยที่สุด ส่วนนักเรียนหญิงเลือกให้สีแดงมากที่สุด และสีดำน้อยที่สุด

4. การแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์ โดยจำแนกเพศ ปรากฏว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะเกี่ยวกับงานสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานสร้างสรรค์ที่นักเรียนทำคะแนนได้สูงสุดคือ งานสร้างสรรค์โดยการเขียนภาพ และงานสร้างสรรค์ที่นักเรียนทำคะแนนได้น้อยที่สุดคือ งานสร้างสรรค์โดยการเพิ่มและตัดทอนภาพ

ภัทรา สุคนธ์ทรัพย์ (2505 : 69) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยในชั้นประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง ในจังหวัดพระนคร เพื่อศึกษาชั้นพัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยทั้งการเขียนภาพและการปั้น พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีชั้นพัฒนาการทางศิลปะ ดังนี้

เด็กอายุ 5-7 ปี อยู่ในชั้นพัฒนาการขั้นที่ 2 ขั้นต้นการเขียนภาพให้มีความหมาย

เด็กอายุ 7-8 ปี จนถึง 10 ปี อยู่ในชั้นพัฒนาการขั้นที่ 3 ขั้นเขียนรูปได้คล้ายของจริง

เด็กอายุ 9-11 ปี อยู่ในพัฒนาการขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นการเขียนภาพ

เด็กอายุ 11 ปี มีแนวโน้มอยู่ในพัฒนาการขั้นที่ 5 ขั้นการใช้เหตุผล

สำหรับเด็กที่มีพัฒนาการทางศิลปะอยู่ในขั้นเดียวกัน จะมีการเขียนภาพ การใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบแตกต่างกันตามลำดับวัย และเด็กส่วนมากมีพัฒนาการทางการเขียนภาพอยู่ในขั้นเดียวกับพัฒนาการทางการปั้น ส่วนภาพที่เด็กชอบวาด พบว่า เด็กหญิงชอบวาดภาพบ้านและคน ขณะที่เด็กชายชอบวาดฉากรบมากที่สุด และเด็กหญิงวัย 9-10 ปี วาดนวนิยายเรื่องราวและภาพสัตว์ รองลงมาภาพบ้านและภาพคน ส่วนเด็กชายวัย 5 ปี วาดฉากนิยายเรื่องราว วัย 9 ปี วาดฉากการต่อสู้ วัย 10 ปี วาดทิวทัศน์และบ้าน วัย 11 ปี วาดฉากท้องทะเล รองลงมาจากฉากรบ

ระวี โอภิชากร (2534 : 84-101) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถทางการวาดภาพของนักเรียนวิชาเอกการประถมศึกษา ระดับปริญญาตรี สหวิทยาลัยทักษิณ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาความสามารถทางการวาดภาพนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิชาเอกการประถมศึกษา ระดับปริญญา

ตรีหลักสูตร 4 ปี สหวิทยาลัยทักษิณ ดังนี้ การวาดแสดงโครงสร้างของรูปทรง การวาดแสดงรายละเอียดส่วนต่าง ๆ ของรูปทรง คุณภาพการวาดเส้น การวาดเส้นแสดงความคิด ความงาม การวาดเส้นแสดงพื้นผิว ความคล่องแคล่ว ความประณีตโดยใช้แบบทดลอง และเกณฑ์การประเมินค่าของวิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ คือ คำนวณค่าร้อยละมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการคำนวณหาตำแหน่ง เปอร์เซ็นไทล์ ผลการวิจัยพบว่า

ความสามารถในการวาดภาพสิ่งของเครื่องใช้และการวาดภาพม้า เพื่อนำความสามารถแต่ละด้านมารวมกัน สรุปได้ว่าความสามารถที่นักศึกษาได้คะแนนตามแบบประเมินค่ามากที่สุด ได้แก่ การวาดแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ของรูปทรง คิดเป็นร้อยละ 66.55 รองลงมาได้แก่ การแสดงออกถึงความประณีต คิดเป็นร้อยละ 54.24 ส่วนความสามารถที่นักศึกษาได้คะแนนน้อยที่สุด ได้แก่ การวาดภาพแสดงโครงสร้างของรูปทรง คิดเป็นร้อยละ 35.61

ปราณี ศรีโชค (2530 : 95-97) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับลักษณะการวาดภาพคน ภาพสัตว์ ภาพอิสระ การเลือกใช้ประเภทของสี การเลือกใช้สี และงานสร้างสรรค์โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามเกณฑ์ขั้นพัฒนาการทางศิลปะ เด็กของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ และนำผลงานการแสดงออกทางศิลปะเด็ก โดยการเขียนภาพระบายสีมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ไค-สแควร์ และ Z-test ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีในด้านการวาดภาพคน ภาพสัตว์ และภาพอิสระ และภาพจากการต่อผู้ ขณะที่นักเรียนหญิงชอบเขียนภาพบ้าน ภาพคน และภาพสัตว์ใกล้ตัว และภาพทิวทัศน์ต่าง ๆ นักเรียนส่วนใหญ่สามารถเขียนภาพได้ใกล้เคียงความจริง

2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง เลือกใช้ประเภทของสีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนชายเลือกใช้สีชอล์ก สีโปสเตอร์ สีเทียน และสีน้ำ นักเรียนหญิงเลือกใช้ดินสอสี และสีเมจิก แต่โดยสรุปทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงเลือกใช้สีดินสอมากที่สุด ร้อยละ 34 ส่วนสีที่เลือกใช้น้อยที่สุดคือ สีน้ำ ร้อยละ 2

3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง เลือกใช้สีทั้ง 12 สี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนชายเลือกใช้สีแดง สีน้ำเงิน สีส้ม สีเขียว สีฟ้า สีน้ำตาล สีดำ และสีเทา สีที่นักเรียนหญิงเลือกใช้คือ สีเหลือง สีม่วง สีชมพู และสีขาว แต่โดยสรุปทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายเลือกใช้สีเหลืองมากที่สุด ร้อยละ 50 ส่วนสีที่นักเรียนใช้น้อยที่สุดคือ สีขาวและสีเทา

งานวิจัยในต่างประเทศ

แอมสเดน (Amsden. 1960 : 312) ได้ศึกษาความชอบของเด็กก่อนอนุบาล (3-9 ปี) จำนวน 60 คน ที่มีต่อแบบของภาพ 3 แบบ คือ ภาพถ่าย ภาพเขียนเหมือนจริง และภาพประดิษฐ์ ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กชอบภาพประดิษฐ์มากกว่าภาพถ่ายและภาพเขียนเหมือนจริง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ จลองชัย สุรวฒนบุรณ (2515 : 98) ซึ่งพบว่า เด็กอนุบาลชอบภาพประดิษฐ์อย่างง่ายมากกว่าภาพถ่ายและภาพเหมือนจริง

โคเบิร์ต (Cobert. 1998 : 103-114) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Problems of Representational Perschool and Trhrd Grade Children's Observational Drawing of Dimendional Model มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการในการวาดสามมิติของเด็กก่อนวัยเรียน และนักเรียนเกรด 3 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุระหว่าง 4 : 2 ปี ถึง 5 : 6 จำนวน 70 คน และนักเรียนเกรด 3 ที่มีอายุระหว่าง 8 : 5 ปี ถึง 9 : 5 ปี จำนวน 70 คน โดยใช้ให้กลุ่มตัวอย่างวาดภาพจากหุ่นที่มีลักษณะสามมิติ ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะที่เด็กก่อนวัยเรียน สามารถวาดภาพสามมิติได้มากที่สุดคือ แสดงความกว้าง ความยาว และแสดงความลึกของภาพเป็นรูปสามเหลี่ยมวางซ้อนอยู่ส่วนบน คิดเป็นร้อยละ 24
2. ลักษณะที่เด็กก่อนวัยเรียนสามารถวาดภาพสามมิติได้ใกล้เคียงความจริงที่สุด คือ แสดงด้านข้างสองด้านคล้ายภาพออบลิค (Obliques) คิดเป็นร้อยละ 13 ของกลุ่มตัวอย่างในวัยเดียวกัน
3. ลักษณะที่นักเรียนเกรด 3 สามารถวาดภาพสามมิติได้มากที่สุด คือ แสดงความกว้าง ความยาว และแสดงความลึกของภาพเป็นรูปสามเหลี่ยมวางซ้อนอยู่ส่วนบน คิดเป็นร้อยละ 33 ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในวัยเดียวกัน
4. ลักษณะที่เด็กเกรด 3 สามารถวาดภาพสามมิติได้ดีที่สุด คือ แสดงความกว้าง ความยาว และความลึกของภาพเป็นลักษณะของภาพไอโซเมตริก (Isometric)

เบอร์ตัน (Burton. 1981 : 2516-8) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Line, Space and the Organization of Meaning in Human Figure Drawing Made by Children Dight to Fifteen Years มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้เส้นลักษณะแรงงในการวาดภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ นักเรียนอายุ 8-15 ปี ในบอสตัน โดยให้เด็กวาดภาพคนจากความทรงจำและวาดจากการสังเกต ซึ่งผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เด็กเกี่ยวกับการใช้เส้นและความหมายของเส้น ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กวาดภาพจากความทรงจำ จะใช้เส้นและการใช้พื้นที่ว่างไม่ดีเหมือนกับการวาดภาพจากการสังเกต

2. การวาดภาพจากความทรงจำและการวาดภาพจากการสังเกต สามารถแสดงลักษณะสามมิติได้เหมือนกัน โดยเฉพาะด้านความหนาหรือความลึก

3. การวาดภาพคนมีรูปแบบคล้ายกัน แต่การแสดงลักษณะสามมิติและแรงเงา เด็กโตจะวาดภาพได้ดีกว่า

4. แนวคิดในการใช้เส้น การใช้พื้นที่ว่าง สัดส่วน แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในเด็กแต่ละคน

ปาร์ก (1995 : 800-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Children's Drawing of Model Houses : A Development Study โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา

1. ความแตกต่างระหว่างภาพลายเส้นที่เป็นในรูปแบบสองมิติและสามมิติ ในแง่โครงสร้าง รายละเอียด และสัดส่วน

2. อิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับสีและเส้นในภาพลายเส้นของเด็ก

3. ความแตกต่างระหว่างการใช้วัสดุหลากสี (Multicoloured Material) กับวัสดุสีเดียว (Monochrome Material) เมื่อเด็กวาดภาพต้นแบบที่มีหลากสี

4. อิทธิพลด้านเพศที่มีต่อทักษะการวาดลายเส้น

5. สีที่ถูกต้องในการนำมาใช้เป็นสีจริง หลากสี กลุ่มดินสอ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นเกรด 1 จำนวน 120 คน เกรด 4 จำนวน 96 คน เกรด 7 จำนวน 96 คน โดยมีสัดส่วนเพศหญิงและเพศชายเท่ากัน ผลการศึกษาพบว่า

เด็กในชั้นประถมต้น แสดงรายละเอียดที่ถูกต้องของวัตถุต้นแบบในการวาด จากนั้นพวกเขาจะหันไปเอาใจใส่ในเรื่องความสัมพันธ์ของสัดส่วน รูปทรง หรือจัดการเรื่องแรงเงาความลึกของภาพจากโครงสร้างที่เรียบง่ายที่สุดไปสู่รูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น

ทรอกเลอร์ (Trogler. 1981 : 1915-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Children's Drawing of House on The Side Hill มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการความเข้าใจเกี่ยวกับระยะในการวาดภาพของเด็กจากการใช้เส้นระนาบ เส้นแนวตั้ง และความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงของบ้านกับเนินเขา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ นักเรียนเกรด 1 เกรด 3 และเกรด 5 ในสหรัฐอเมริกา โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม เด็กกลุ่มแรกจัดให้มีส่วนรวมในโปรแกรมเกี่ยวกับโครงสร้างของสถาปัตยกรรม ส่วนเด็กกลุ่มหลังได้รับการสอนโดยเน้นการใช้สีและเทคนิคทั่วไปทางศิลปะ หลังจากทดลอง 10 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่าภาพวาดของเด็กกลุ่มแรกสามารถแสดงรายละเอียดรอบ ๆ บริเวณเนินเขา รายละเอียดของสิ่งก่อสร้างได้ดีกว่าเด็กกลุ่มที่สอง

เฮิร์ด (Heard. 1988 : 222-231) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Children's Drawing Styles มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของลักษณะเฉพาะตัวในการวาดภาพของเด็ก กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กที่มีอายุระหว่าง 6, 7 และ 8 ปี จากโรงเรียนแมนฮัตตัน จำนวน 102 คน โดยให้เด็กวาดภาพจากเรื่องราวที่นักเรียนและครูเขียนขึ้น แล้วนำภาพวาดของเด็กมาเปรียบเทียบตามเกณฑ์ของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ แล้วคัดเลือกภาพเป้าหมายมา 15 คู่ เพื่อเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน โดยใช้ค่าสถิติ Anova ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กวาดภาพช้างโดยไม่คำนึงถึงเรื่องราวได้ไม่แตกต่างกัน การวาดภาพผู้หญิงแก่ และภาพแมวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ $F(2, 10) = .71, P < .49$
2. ภาพที่เด็กวาดเรื่องเดียวกัน พบว่า ไม่มีความคล้ายคลึงกันมากไปกว่าภาพที่วาดจากเรื่องที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ $F(9, 18) = 1.49, P < .22$

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนนทรีวิทยา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ที่ผ่านการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 11 ห้องเรียน รวม 550 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนนทรีวิทยา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ที่ผ่านการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 60 คน ได้จากการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นแบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน โดยการจับฉลากเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็น

กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่ได้รับต้นแบบที่เป็นภาพถ่าย แบ่งเป็น

1. หุ่นนิ่ง
 - 1.1 ภาพผลไม้
2. ทิวทัศน์
 - 2.1 ภาพสิ่งก่อสร้าง

กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่ได้รับต้นแบบที่เป็นของจริง แบ่งเป็น

1. หุ่นนิ่ง
 - 1.1 หุ่นผลไม้
2. ทิวทัศน์
 - 2.1 สิ่งก่อสร้าง

กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มที่ได้รับต้นแบบภาพถ่ายกับต้นแบบของจริง

ภาพทิวทัศน์ ภาพสิ่งก่อสร้าง

กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 4 คือ กลุ่มที่ได้รับต้นแบบจากของจริงกับต้นแบบจากภาพถ่าย

หุ่นนิ่ง หุ่นผลไม้

วิธีการทดลอง

นักเรียนได้รับการสอนเรื่อง หลักการวาดภาพเหมือนกันทั้ง 4 กลุ่ม แต่ต้นแบบแตกต่างกัน โดยได้การวาดภาพนอกห้องเรียนทั้ง 4 กลุ่ม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการสอนวิชาศิลปะกับชีวิตเรื่อง หลักการวาดภาพ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 เรื่อง คือ
 - 1.1 เรื่องการเขียนภาพหุ่นนิ่ง
 - 1.2 เรื่องการเขียนภาพทิวทัศน์
2. เกณฑ์การประเมินภาพวาดระบายสีของเด็กนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่วาดเลียนแบบภาพถ่ายกับวาดจากของจริงที่จะศึกษามีด้วยกัน 6 เรื่องดังนี้
 - 2.1 การใช้สี
 - 2.2 การถ่ายทอดภาพ
 - 2.3 การออกแบบภาพ
 - 2.4 ลักษณะของภาพ
 - 2.5 กลวิธีการเขียนภาพ
 - 2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือขึ้นที่ 1

1. สร้างแผนการสอนวิชาศิลปะกับชีวิต โดยศึกษาจากแผนการสอนเรื่อง หลักการวาดภาพ และดำเนินการสร้างตามลำดับดังนี้
 - 1.1 ศึกษาหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา และขอบข่ายของวิชาศิลปะกับชีวิต ศ. 101 – ศ. 102 ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2533)

1.2 ศึกษารายละเอียดเนื้อหาที่จะนำมาสร้างแผนการสอนจากคู่มือครูและแบบเรียน
วิชาศิลปะกับชีวิต 1-2 เรื่อง หลักการวาดภาพ

1.3 วิเคราะห์เนื้อหาแบบเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต 1-2 ร่วมกับครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแยกเนื้อหาออกเป็น 2 เรื่อง คือ การวาดภาพหุ่นนิ่ง และการวาดภาพทิวทัศน์

1.4 กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อการเรียน
การสอนแต่ละเรื่อง

1.5 สร้างแผนการสอน จำนวน 1 แผนการสอน แผนละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที
ประกอบด้วย

1.5.1 ชื่อเรื่อง

1.5.2 จำนวนคาบ

1.5.3 สารสำคัญ

1.5.4 จุดประสงค์

1.5.5 กิจกรรมการเรียนการสอน

1.5.6 สื่อการเรียนการสอน

1.5.7 การวัดผลประเมินผล

วิธีหาคุณภาพของเครื่องมือชิ้นที่ 1

1. นำแผนการสอนที่สร้างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาแก้ไข ได้แก่
นายวิเชษฐ์ เกิดศิลป์ อาจารย์ประจำหมวดศิลปศึกษา สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญ
ศึกษา รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ อาจารย์ภาควิชาออกแบบทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ และอาจารย์นงลักษณ์ บำเพ็ญอยู่ อาจารย์ 3 ระดับ 9 ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญ
ศึกษา

2. นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดมาปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือชิ้นที่ 2

เกณฑ์การประเมินวาดภาพระบายสี

1. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาพัฒนาการทางศิลปะโดยเฉพาะ
การวาดภาพระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. ศึกษาแนวทางการตรวจลักษณะของภาพที่นักเรียนเขียนตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยได้รับการชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญ

3. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญถึงวิธีตรวจภาพวาดระบายสีของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4 ท่าน ได้แก่

3.1 ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ อาจารย์ภาควิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.2 รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ อาจารย์ภาควิชาออกแบบทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย อาจารย์ภาควิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.4 ดร.ผดุง พรหมมูล อาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

4. นำคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาสร้างเป็นเกณฑ์การประเมินภาพวาดระบายสี

5. เกณฑ์การสร้างสรรคผลงานภาพวาดระบายสี

1. การใช้สี

1.1 การใช้สีที่ทำให้สภาพโดยรวมของผลงานภาพวาดดูกลมกลืน

1.2 การใช้สีที่ทำให้สภาพโดยรวมของผลงานภาพวาดดูตัดกัน

2. การถ่ายทอดภาพ

2.1 ถ่ายทอดเลียนแบบของจริง (Realistic)

2.2 ถ่ายทอดเปลี่ยนแปลงรูปทรง (Distortion)

2.3 ถ่ายทอดนามธรรม (Abstraction)

3. การออกแบบภาพ

3.1 การออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่ง

3.2 การออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว

3.3 การออกแบบภาพที่เกิดการกระจัดกระจาย

4. ลักษณะของภาพ

4.1 ลักษณะของภาพแสดงการตกแต่ง (Decoration)

4.2 ลักษณะของภาพแสดงจินตนาการ (Imagination)

4.3 ลักษณะของภาพแสดงอารมณ์ (Emotion)

4.4 ลักษณะของภาพแสดงสัญลักษณ์ (Symbol)

- 4.5 ลักษณะของภาพเหมือนต้นแบบ
- 5. กลวิธีการเขียนภาพ
 - 5.1 การระบายแสดงรอยพู่กัน (Brush Work)
 - 5.2 การระบายแบบเกลี่ยเรียบ (Blending)
 - 5.3 การระบายแบบทับซ้อน (Layers)
 - 5.4 การระบายแบบแสดงลักษณะพื้นผิว (Texture)
 - 5.5 การระบายขูดขีด (Scratching)
- 6. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น
 - 6.1 แยกกัน (Separation)
 - 6.2 สัมพันธ์กัน (Relation)
 - 6.3 หลอมรวมกัน (Melting)

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือชิ้นที่ 2

1. นำเกณฑ์การประเมินภาพวาดระบายสีให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 4 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไข
2. นำเกณฑ์การประเมินภาพวาดระบายสีไปทดลองกับกลุ่มทดลองที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาเวลาที่เหมาะสมและปรับปรุงเกณฑ์การประเมินภาพวาดระบายสี
3. นำผลที่ได้จากการทดลองปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือชิ้นที่ 3

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน

1. ศึกษาค้นคว้างานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสาร บทความ ที่เกี่ยวกับแบบสอบถามความคิดเห็นทางด้านศิลปะ
2. รวบรวมปัญหาความรู้ ความคิด ที่จะเป็นประโยชน์กับการวิจัยจากขั้นตอนข้างต้นมาสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน
3. นำไปปรึกษากับประธานและกรรมการควบคุม เพื่อขอคำแนะนำ
4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เป็นกลุ่มทดลองเพื่อหาความเหมาะสม

5. นำแบบสอบถามที่ได้ทดลองปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง

วิธีหาคุณภาพของเครื่องมือชั้นที่ 3

1. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาแก้ไข
2. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

แบบสอบถามสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลงานภาพวาดระบายสีของเด็กระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มที่วาดจากภาพถ่าย

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดโดยเขียนลงในช่องว่างข้างล่างนี้

1. นักเรียนมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบอย่างไรกับต้นแบบที่วาดจากภาพถ่าย
.....
.....
2. นักเรียนคิดว่าต้นแบบที่เป็นภาพถ่ายกับต้นแบบของจริง ส่งผลต่อการวาดภาพของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
.....
.....
3. นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการวาดภาพนอกชั้นเรียนนั้นมีความรู้สึกชอบ พอใจ เห็นด้วยหรือไม่อย่างไร อธิบายตามความรู้สึกส่วนตัวของนักเรียน
.....
.....
4. จากการวาดภาพโดยใช้ของจริงเป็นต้นแบบและการใช้ภาพถ่ายเป็นต้นแบบ นักเรียนได้มีการวางแผนก่อนลงมือทำเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
.....
.....
5. ข้อเสนอแนะ
.....
.....

แบบสอบถามสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลงานภาพวาดระบายสีของเด็กระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
กลุ่มที่วาดจากของจริง

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดโดยเขียนลงในช่องว่างข้างล่างนี้

1. นักเรียนมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบอย่างไรกับต้นแบบที่วาดจากของจริง
.....
.....
2. นักเรียนคิดว่าต้นแบบของจริงกับต้นแบบที่เป็นภาพถ่าย ส่งผลต่อการวาดภาพของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
.....
.....
3. นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการวาดภาพนอกชั้นเรียนนั้นมีความรู้สึกชอบ พอใจ เห็นด้วยหรือไม่อย่างไร อธิบายตามความรู้สึกส่วนตัวของนักเรียน
.....
.....
4. จากการวาดภาพโดยใช้ของจริงเป็นต้นแบบและการใช้ภาพถ่ายเป็นต้นแบบ นักเรียนได้มีการวางแผนก่อนลงมือทำเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
.....
.....
5. ข้อเสนอแนะ
.....
.....

แบบสอบถามสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลงานภาพถ่ายระบายสีของเด็กระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
กลุ่มที่วาดจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่วาดจากของจริง

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดโดยเขียนลงในช่องว่างข้างล่างนี้

1. นักเรียนมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบอย่างไรกับต้นแบบที่ใช้ในการวาดภาพแตกต่างกัน

.....

.....

2. นักเรียนคิดว่าต้นแบบที่เป็นภาพถ่ายกับต้นแบบของจริง ส่งผลต่อการวาดภาพของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

3. นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการวาดภาพนอกชั้นเรียนนั้นมีความรู้สึกชอบ พอใจ เห็นด้วยหรือไม่อย่างไร อธิบายตามความรู้สึกส่วนตัวของนักเรียน

.....

.....

4. จากการวาดภาพโดยใช้ของจริงเป็นต้นแบบและการใช้ภาพถ่ายเป็นต้นแบบ นักเรียนได้มีการวางแผนก่อนลงมือทำเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

.....

.....

5. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนทั้ง 4 กลุ่ม ใช้ระยะเวลาสอนเท่ากันคือ กลุ่มละ 2 คาบ 4 กลุ่ม 16 คาบ คาบละ 50 นาที ทำการสอนสัปดาห์ละ 2 คาบ
2. ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บผลงานภาพวาดเอง จำนวน 120 ภาพ
3. ผู้วิจัยเป็นผู้ตรวจภาพเองทั้งหมด
4. ภาพวาดที่ผู้วิจัยตรวจเสร็จแล้ว ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งหนึ่ง

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์การประเมินภาพวาดระบายสี
2. สรุปค่าเฉลี่ยของแต่ละด้าน
3. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนที่ได้ทั้ง 4 กลุ่ม โดยใช้ร้อยละ
4. นำคะแนนค่าเฉลี่ยทั้ง 4 กลุ่ม มาเปรียบเทียบ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานตามกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าร้อยละ
2. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลงานภาพวาด
จำแนกตามกลุ่มทดลอง
3. เปรียบเทียบคะแนนผลงานภาพวาดระหว่างสาระการเรียนรู้ตามการแสดงผลทางศิลปะของนักเรียน
ระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง
4. เปรียบเทียบคะแนนผลงานภาพวาดระหว่างสาระการเรียนรู้ตามการแสดงผลทางศิลปะของนักเรียน
จำแนกตามกลุ่มทดลอง
5. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระหว่างสาระการเรียนรู้ด้านการถ่ายทอดภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้
ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง เป็นรายคู่
6. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระหว่างสาระการเรียนรู้ด้านการออกแบบระหว่างกลุ่มที่ใช้
ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง เป็นรายคู่
7. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระหว่างสาระการเรียนรู้ด้านลักษณะของภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้
ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง เป็นรายคู่
8. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระหว่างสาระการเรียนรู้ด้านกลวิธีการเขียนภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้
ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง เป็นรายคู่

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเปรียบเทียบผลงานวาดภาพระหว่างสาระการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่วาดจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่วาดจากของจริง ผู้วิจัยได้นำคะแนน
จากการทดลองของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน มาหาค่าเฉลี่ยเป็นข้อมูลพื้นฐาน
โดยการหาค่าร้อยละ ปรากฏผลในตารางดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานตามกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าร้อยละ

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานตามกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าร้อยละ

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
<u>กลุ่มที่ 1</u>		
กลุ่มที่ได้รับต้นแบบเป็นภาพถ่าย	30	100
กลุ่มที่ได้รับต้นแบบเป็นของจริง	-	-
<u>กลุ่มที่ 2</u>		
กลุ่มที่ได้รับต้นแบบเป็นของจริง	30	100
กลุ่มที่ได้รับต้นแบบเป็นภาพถ่าย	-	-
<u>กลุ่มที่ 3</u>		
กลุ่มที่ได้รับต้นแบบจากภาพถ่าย (วาดก่อน)	15	50
กลุ่มที่ได้รับต้นแบบจากของจริง (วาดทีหลัง)	15	50
<u>กลุ่มที่ 4</u>		
กลุ่มที่ได้รับต้นแบบจากของจริง (วาดก่อน)	15	50
กลุ่มที่ได้รับต้นแบบจากภาพถ่าย (วาดทีหลัง)	15	50

จากตาราง 1 พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานตามกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าร้อยละ กลุ่มที่ 1 ที่ได้รับต้นแบบจากภาพถ่าย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มที่ 2 ได้รับต้นแบบจากของจริง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มที่ 3 ได้รับต้นแบบจากภาพถ่าย (วาดก่อน) จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ได้รับต้นแบบจากของจริง (วาดทีหลัง) จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50 กลุ่มที่ 4 ได้รับต้นแบบจากของจริง (วาดก่อน) จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ได้รับต้นแบบจากภาพถ่าย (วาดทีหลัง) จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50

2. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลงานภาพวาด
จำแนกตามกลุ่มทดลอง

ผู้วิจัยได้นำผลการตรวจภาพวาดระบายสีของนักเรียนที่เป็นคะแนนทั้ง 4 กลุ่ม เพื่อศึกษาว่า
ผลการวาดภาพระบายสีของเด็กนักเรียน ในด้าน การใช้สี การถ่ายทอดภาพ การออกแบบภาพ
ลักษณะของภาพ กลวิธีการเขียนภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย
และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลในตารางดังนี้

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลงานภาพวาด
จำแนกตามกลุ่มทดลอง

ผลงาน	กลุ่มที่ 1		กลุ่มที่ 2		กลุ่มที่ 3		กลุ่มที่ 4	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. การใช้สี	4.17	0.46	4.13	0.63	4.03	0.56	4.17	0.46
2. การถ่ายทอดภาพ	5.23	0.77	9.70	1.02	5.80	0.66	5.33	0.71
3. การออกแบบภาพ	6.07	1.05	6.73	0.69	6.70	0.99	6.50	1.11
4. ลักษณะของภาพ	9.57	2.01	11.33	1.93	11.03	2.01	9.67	2.12
5. กลวิธีการเขียนภาพ	9.63	1.03	9.50	1.01	8.80	1.03	9.13	1.04
6. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพ และพื้น	5.00	0.64	5.13	0.80	5.13	0.82	5.53	1.10
รวม	39.67	4.03	42.77	3.76	41.50	3.30	40.33	4.01

จากตาราง 2 คะแนนความสามารถด้านการใช้สี ไม่มีความแตกต่าง กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 4
มีคะแนนสูง ($\bar{X} = 4.17$) กลุ่มที่ 3 มีคะแนนต่ำ ($\bar{X} = 4.03$) คะแนนความสามารถด้านการถ่ายทอด
ภาพ กลุ่มที่มีคะแนนสูงสุดคือ กลุ่มที่ 2 ($\bar{X} = 9.70$) ในขณะที่เดียวกันกลุ่มอื่น ๆ มีคะแนนอยู่ในระดับ
($\bar{X} = 5.20$) ขึ้นไป ซึ่งถือว่ามีความแตกต่างเฉพาะกลุ่มที่ 2 การออกแบบภาพ ไม่มีความแตกต่าง
กลุ่มที่ 2 มีคะแนนสูง ($\bar{X} = 6.73$) ส่วนกลุ่มที่ 1 มีคะแนนต่ำ ($\bar{X} = 6.07$) จะเห็นว่าระดับคะแนนไม่
แตกต่างกัน ลักษณะของภาพ คะแนนความสามารถ จะมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่ 2 และ
กลุ่มที่ 3 ซึ่งมีคะแนนสูง ($\bar{X} = 11.33$) และ ($\bar{X} = 11.03$) ส่วนกลุ่มอื่น ๆ มีคะแนนต่ำ กลวิธีการเขียน
ภาพ จะมีคะแนนความสามารถแตกต่างกันเฉพาะกลุ่มที่ 3 ($\bar{X} = 8.80$) ซึ่งมีคะแนนน้อยกว่ากลุ่มอื่น
ความสามารถด้านความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น ไม่มีความแตกต่างกัน

พบว่า นักเรียนในกลุ่มที่ 1 และนักเรียนในกลุ่มที่ 4 มีการใช้สีที่มีคะแนนสูง เพราะเด็กอาจมีความเข้าใจในเรื่องการใช้สีหรือมีพื้นฐานการเรียนรู้เดิมมาก่อน สามารถวิเคราะห์สีผสมลงในงานสีได้ดี มีความสะอาด เข้าใจตามลำดับขั้นวิธีการ การถ่ายทอดภาพจะเห็นว่า มีเพียงกลุ่มที่ 2 เพียงกลุ่มเดียวที่มีคะแนนสูง ส่วนกลุ่มอื่นมีคะแนนน้อยตามลำดับ กลุ่มที่ 2 นักเรียนอาจจะเห็นหุ่นในภาพได้ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ จึงถ่ายทอดหรือวาดภาพออกจะชัดเจนกว่ากลุ่มอื่น

คะแนนความสามารถด้านการออกแบบ กลุ่มที่ 2 มีการวาดภาพในลักษณะไม่เหมือนหุ่นต้นแบบได้ดีที่สุด กลุ่มอื่นการออกแบบก็ดีแต่น้อยกว่ากลุ่มที่ 2 ส่วนลักษณะของภาพ กลุ่มที่มีคะแนนมากคือกลุ่มที่ 2 ซึ่งลักษณะของการวาดภาพในการแสดงออกคือความเป็นอิสระของเด็กที่จะเขียนสิ่งแปลกใหม่ ส่วนกลุ่มที่ 1 ไม่มีอะไรแตกต่างในเรื่องของการวาดภาพตามต้นแบบทุกอย่าง กลวิธีการเขียนภาพกลับพบว่า กลุ่มที่ 1 มีคะแนนสูงสุด กลุ่มที่ 3 มีคะแนนต่ำสุด แสดงว่า กลุ่มที่ 1 วาดภาพมีเทคนิควิธีการระบายสีได้ดีกว่าทุกกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น กลุ่มที่ 4 กลับมีคะแนนสูงสุดในเรื่องของการจัดภาพตามทฤษฎีของศิลปะ

3. เปรียบเทียบคะแนนผลงานภาพวาดระบายสีตามการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง

เพื่อศึกษาว่า นักเรียนที่วาดภาพระบายสีตามการแสดงออกที่มีต้นแบบแตกต่างกันในเรื่องการใช้สี การถ่ายทอดภาพ การออกแบบภาพ ลักษณะของภาพ กลวิธีการเขียนภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น มาเปรียบเทียบความแตกต่างตามการแสดงออกของภาพวาดระหว่างต้นแบบที่เป็นภาพถ่ายกับต้นแบบที่เป็นของจริง โดยใช้สูตร t -test ดังปรากฏผลที่แสดงในตารางดังนี้

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนผลงานภาพวาดระบายสีตามการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียน
ระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง

การประเมิน	ภาพถ่าย		ของจริง		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การใช้สี	4.08	0.50	4.17	0.56	0.86
2. การถ่ายทอดภาพ	5.35	0.78	5.68	0.85	-2.24*
3. การออกแบบภาพ	6.22	1.11	6.79	0.79	-3.24*
4. ลักษณะของภาพ	9.75	2.03	11.05	2.07	-3.47*
5. กลวิธีการเขียนภาพ	9.33	1.10	9.20	1.04	0.68
6. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพ และพื้น	5.15	0.93	5.36	0.80	-1.36
รวม	39.88	3.81	42.25	3.68	-3.45

* $p < .05$

จากตาราง 3 กลุ่มที่ได้รับต้นแบบวาดจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่ได้รับต้นแบบวาดภาพจากของจริง มีคะแนนความสามารถทางด้านการวาดภาพแตกต่างกันในด้านการถ่ายทอดภาพ การออกแบบภาพ ลักษณะของภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พบว่า ผลจากคะแนนผลงานภาพวาดระบายสีตามการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ได้รับต้นแบบวาดจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่ได้รับต้นแบบวาดภาพจากของจริง มีคะแนนความสามารถด้านการวาดภาพแตกต่างกันในด้านการถ่ายทอดภาพ การออกแบบภาพ ลักษณะของภาพ ซึ่งปรากฏว่ามีผลคะแนนแตกต่างใกล้เคียงในเรื่องลักษณะของภาพมีคะแนนสูง เป็นเพราะว่าเด็กมีจินตนาการในการวาดรูปที่วาดรูปจากประสบการณ์การรับรู้มีสูง เช่นเดียวกับการถ่ายทอดภาพและการออกแบบของภาพ

4. เปรียบเทียบคะแนนผลงานภาพวาดระบายสีตามการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียน จำแนกตามกลุ่มทดลอง

เพื่อศึกษาว่าผลงานวาดภาพระบายสีที่มีต้นแบบแตกต่างกัน นำคะแนนทั้ง 4 กลุ่มตัวอย่างมาสรุปเปรียบเทียบหาความแตกต่างของคะแนนในเรื่อง การใช้สี การถ่ายทอดภาพ การออกแบบ

ภาพ ลักษณะของภาพ กลวิธีการเขียนภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น มาคำนวณทางสถิติ ดังปรากฏผลในตารางต่อไปนี้

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนผลงานวาดภาพระบายสีตามการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียน
จำแนกตามกลุ่มทดลอง

การประเมิน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. การใช้สี	ระหว่างกลุ่ม	3	0.36	0.12	0.42
	ภายในกลุ่ม	116	32.77	0.28	
	รวม	119	33.13		
2. การถ่ายทอดภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3	6.83	2.28	3.51*
	ภายในกลุ่ม	116	75.13	0.15	
	รวม	119	81.96		
3. การออกแบบภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3	8.47	2.82	2.99*
	ภายในกลุ่ม	116	109.53	0.94	
	รวม	119	118.00		
4. ลักษณะของภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3	15.13	25.04	6.13*
	ภายในกลุ่ม	116	473.60	4.08	
	รวม	119	548.80		
5. กลวิธีการเขียนภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3	12.73	4.24	4.01*
	ภายในกลุ่ม	116	122.73	1.06	
	รวม	119	135.47		
6. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น	ระหว่างกลุ่ม	3	5.09	1.70	2.29
	ภายในกลุ่ม	116	85.90	0.74	
	รวม	119	91.89		

* $p < .05$

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถตามการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียน จำแนกตามกลุ่มทดลองในด้านการถ่ายภาพ การออกแบบภาพ ลักษณะของภาพ และกลวิธีการเขียนภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบคะแนนผลงานวาดภาพระบายสีตามการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียน พบว่า ความสามารถในการถ่ายภาพ การออกแบบภาพ ลักษณะของภาพ และกลวิธีการเขียนภาพ มีความแตกต่างกันจากกลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม จะเห็นว่าลักษณะของภาพมีคะแนนความแตกต่างอยู่ที่ 6.13 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนที่สูง รองลงมาจะเป็นกลวิธีการเขียนภาพ 4.01 คะแนน การถ่ายภาพ 3.51 คะแนน การออกแบบภาพ 2.99 คะแนน เป็นคะแนนที่ต่ำสุด เด็กชอบที่จะวาดในลักษณะมีความเป็นตัวเอง ชอบเป็นความอิสระ และพร้อมที่จะถ่ายทอดผลงานตามกลวิธีการใช้พู่กันแสดงออกอย่างสนุกสนาน

5. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านการถ่ายภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง เป็นรายคู่

เพื่อศึกษาว่าผลงานวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่แสดงออกในเรื่องการถ่ายภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริงเป็นรายคู่ โดยใช้การเปรียบเทียบการหาค่าเฉลี่ยพื้นฐาน ตามตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านการถ่ายภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบต่างกัน 4 กลุ่ม

กลุ่มที่	$\bar{X}$	กลุ่มที่ 1 5.233	กลุ่มที่ 4 5.333	กลุ่มที่ 2 5.700	กลุ่มที่ 3 5.800
1	5.233	-	0.100	0.467	1.108**
2	5.333		-	1.068	1.087
3	5.700			-	1.017
4	5.800				-

จากตาราง 5 พบว่า การวาดภาพระบายสีในเรื่องการถ่ายภาพ มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เปรียบเทียบคะแนนในเรื่องการถ่ายทอดภาพทั้ง 4 กลุ่มทดลองที่มีผลการวาดภาพแตกต่างกัน พบว่า กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ได้รับต้นแบบที่เป็นภาพถ่าย มีผลการวาดรูปแตกต่างกันกับกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มที่ได้รับต้นแบบวาดภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นเพราะว่าเด็กวัยนี้มีลักษณะการวาดภาพที่มาจากอารมณ์ความรู้สึกที่ตนเองต้องการถ่ายทอดออกมา หรือต้นแบบที่แตกต่างกัน ทำให้ความรู้สึกทางอารมณ์ต่อการวาดภาพต่างกัน

6. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านการออกแบบระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง เป็นรายคู่

เพื่อศึกษาว่าผลงานภาพวาดภาพระบายสีที่แสดงออกในเรื่องของการออกแบบที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริงเป็นรายคู่ โดยใช้การเปรียบเทียบหาค่าเฉลี่ยพื้นฐานตามตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านการออกแบบระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบต่างกัน 4 กลุ่ม

กลุ่มที่	$\bar{X}$	กลุ่มที่ 1 6.066	กลุ่มที่ 4 6.500	กลุ่มที่ 3 6.700	กลุ่มที่ 2 6.733
1	6.066	-	1.071	1.104**	1.109**
4	6.500		-	1.030	1.035
3	6.700			-	1.004
2	6.733				-

จากตาราง 6 พบว่า การวาดภาพระบายสีในเรื่องการออกแบบภาพ มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แสดงให้เห็นว่าต้นแบบที่เป็นภาพถ่ายไม่จำเป็นจะเป็นการวาดภาพทิวทัศน์ หรือการวาดภาพจากหุ่นนิ่ง ในเรื่องการออกแบบ มีผลกระทบต่อการแสดงออกทางวาดภาพของเด็ก อาจเป็นเพราะภาพถ่ายถูกกำหนดทำให้เด็กขาดความเป็นอิสระ ภาพวาดที่ออกมาจึงมีลักษณะเหมือนงานออกแบบ จึงทำให้กลุ่มทดลองทั้ง 4 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน

7. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านลักษณะของภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้
ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง เป็นรายคู่

เพื่อศึกษาว่าผลงานภาพวาดแต่ละกลุ่มมีผลคะแนนในเรื่องลักษณะของภาพระหว่างกลุ่ม
ที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริงเป็นรายคู่ โดยใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพื้นฐาน
ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านลักษณะของภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้
ต้นแบบต่างกัน 4 กลุ่ม

กลุ่มที่	$\bar{X}$	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 2
		9.566	9.666	11.033	11.333
1	9.566	-	1.010	1.153**	1.184**
4	9.666		-	1.141**	1.172**
3	11.033			-	1.027
2	11.333				-

จากตาราง 7 พบว่า การวาดภาพระบายสีในเรื่องลักษณะของภาพ มีความแตกต่างกัน
ระหว่างกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 4 แตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 2 อย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวาดภาพระบายสีของเด็กที่มีต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง เป็นที่สังเกต
ว่า กลุ่มที่ 1 มีความแตกต่างกันกับกลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 2 และยังพบอีกว่ากลุ่มที่ 4 มีความแตกต่าง
กันระหว่างกลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 2 ในเรื่องลักษณะของภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การ
วาดภาพระบายสีของเด็กที่แสดงออกในเรื่องลักษณะของภาพ เด็กอาจมีภูมิหลังที่แตกต่างกัน
อารมณ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมเป็นการวาดตามความรู้สึก ภาพจึงออกมาในลักษณะเกินความ
เป็นจริง การออกแบบตกแต่งส่วนประกอบต่าง ๆ ภายในภาพ เด็กมุ่งในด้านของการแสดงออกทาง
อารมณ์มากกว่าประโยชน์และหน้าที่

8. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านกลวิธีการเขียนภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง เป็นรายคู่

เพื่อศึกษาว่าผลงานภาพวาดระบายสีในแต่ละกลุ่มทดลอง มีผลคะแนนในเรื่องกลวิธีการเขียนภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริงเป็นรายคู่ โดยใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพื้นฐาน ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านกลวิธีการเขียนภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบต่างกัน 4 กลุ่ม

กลุ่มที่	$\bar{X}$	กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 4	กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 1
		8.800	9.133	9.500	9.633
3	8.800	-	1.037	1.079**	1.094**
4	9.133		-	1.040	1.054
2	9.500			-	1.014
1	9.633				-

จากตาราง 8 พบว่า การวาดภาพระบายสีในเรื่องกลวิธีการเขียนภาพ มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่ 3 กับกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวาดภาพระบายสีในเรื่องกลวิธีการเขียนภาพ พบว่า มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่ 3 ที่มีคะแนนมากที่สุด กับกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 1 มีคะแนนค่าเฉลี่ยต่างกัน ซึ่งพบว่า การวาดภาพของเด็กแต่ละคนอาจมีพื้นฐานต่างกัน บางคนพบว่ามีความรู้ทางการระบายสีน้ำเป็นอย่างดี ผิดกับบางคนไม่มีพื้นฐานเลย หรือจะเป็นเพราะการกำหนดเวลาการวาดภาพนอกสถานที่เป็นตัวที่ทำให้คะแนนในเรื่องกลวิธีแตกต่างกัน เด็กชอบวาดภาพนอกสถานที่ จึงทำให้ความคิดความเป็นอิสระออกมาอย่างเต็มที่ทั้งการระบายแบบรอยพู่กัน (Brush Work) การระบายแบบเกลี่ยเรียบ (Blending) แบบทับซ้อน (Layers) หรือขูดขีด (Scratching) ถึงแม้จะมีต้นแบบต่างกัน ความรู้สึกในขณะนั้น สิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนดการแสดงออกต่อการวาดภาพของเด็ก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลงานภาพวาดระบายสีที่ได้จากการวาดเลียนแบบภาพถ่ายและวาดจากของจริงของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในประเด็นต่อไปนี้

1. การใช้สี
2. การถ่ายทอดภาพ
3. การออกแบบภาพ
4. ลักษณะของภาพ
5. กลวิธีการเขียนภาพ
6. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

ผลงานภาพวาดระบายสีของนักเรียนที่วาดจากภาพถ่ายกับผลงานวาดภาพระบายสีของนักเรียนที่วาดจากของจริงแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนทรวิทยา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ที่ผ่านการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต 1 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 11 ห้องเรียนรวม 550 คน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นแบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 15 คน โดยการจับฉลากเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการสอนวิชาศิลปะกับชีวิต เรื่อง หลักการวาดภาพ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 เรื่อง คือ
 - 1.1 การเขียนภาพหุ่นนิ่ง
 - 1.2 การเขียนภาพทิวทัศน์
2. เกณฑ์การประเมินภาพวาดระบายสีของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่วาดเขียนแบบภาพถ่ายกับวาดจากของจริงที่จะศึกษามีด้วยกัน 6 เรื่อง ดังนี้
 - 2.1 การใช้สี
 - 2.2 การถ่ายทอดภาพ
 - 2.3 การออกแบบภาพ
 - 2.4 ลักษณะของภาพ
 - 2.5 กลวิธีการเขียนภาพ
 - 2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน (แบบปลายเปิด)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนทั้ง 4 กลุ่ม ใช้ระยะเวลาสอนเท่ากันคือ กลุ่มละ 2 คาบ 4 กลุ่ม 16 คาบ คาบละ 50 นาที ทำการสอนสัปดาห์ละ 2 คาบ
2. ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บผลงานภาพวาดเอง จำนวน 120 ภาพ
3. ผู้วิจัยเป็นผู้ตรวจภาพเองทั้งหมด
4. ภาพวาดที่ผู้วิจัยตรวจแล้ว ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งหนึ่ง

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์การประเมินภาพวาดระบายสี
2. สรุปค่าเฉลี่ยของแต่ละด้าน
3. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนที่ได้ทั้ง 4 กลุ่ม
4. นำคะแนนค่าเฉลี่ยทั้ง 4 กลุ่มมาเปรียบเทียบ
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ นำเสนอในรูปแบบความเรียงและตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากผลงานภาพวาดระบายสีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่วาดจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่วาดจากของจริง จำแนกตามกลุ่มทดลองดังนี้ คะแนนความสามารถด้านการใช้สี พบว่า กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 4 มีคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 4.17$) กลุ่มที่ 3 มีคะแนนต่ำสุด ($\bar{X} = 4.03$) คะแนนความสามารถด้านการถ่ายทอดภาพ พบว่า กลุ่มที่ 3 มีคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 5.80$) กลุ่มที่ 1 มีคะแนนต่ำสุด ($\bar{X} = 5.23$) คะแนนความสามารถด้านการออกแบบภาพ พบว่า กลุ่มที่ 2 มีคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 6.73$) กลุ่มที่ 1 มีคะแนนต่ำสุด ($\bar{X} = 6.07$) คะแนนความสามารถด้านลักษณะของภาพ พบว่า กลุ่มที่ 2 มีคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 11.33$) กลุ่มที่ 1 มีคะแนนต่ำสุด ($\bar{X} = 9.57$) คะแนนความสามารถด้านกลวิธีการเขียนภาพ พบว่า กลุ่มที่ 1 มีคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 9.63$) กลุ่มที่ 3 มีคะแนนต่ำสุด ($\bar{X} = 8.80$) และคะแนนความสามารถด้านความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น พบว่า กลุ่มที่ 4 มีคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 5.53$) กลุ่มที่ 1 มีคะแนนต่ำสุด ($\bar{X} = 5.44$)

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลงานภาพวาดระบายสีตามการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่ได้รับการวาดภาพต้นแบบจากของจริง มีคะแนนความสามารถทางด้านการวาดภาพแตกต่างกันในด้านการถ่ายทอดภาพ การออกแบบภาพ และลักษณะของภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลงานวาดภาพระบายสีตามการแสดงออกทางศิลปะของนักเรียน จำแนกตามกลุ่มทดลอง พบว่า ทั้ง 4 กลุ่ม มีคะแนนการวาดภาพในด้านการถ่ายทอดภาพ การออกแบบภาพ ลักษณะของภาพ และกลวิธีการเขียนภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านการถ่ายทอดภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริงเป็นรายคู่ พบว่า การวาดภาพระบายสีในเรื่องการถ่ายทอดภาพ มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านการออกแบบภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริงเป็นรายคู่ พบว่า การวาดภาพระบายสีในเรื่องการออกแบบ มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านลักษณะของภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริงเป็นรายคู่ พบว่า การวาดภาพระบายสีในเรื่องลักษณะของภาพ มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 2 กับกลุ่มที่ 4 แตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลงานภาพวาดระบายสีด้านกลวิธีการเขียนภาพระหว่างกลุ่มที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริงเป็นรายคู่ พบว่า การวาดภาพระบายสีในเรื่องกลวิธีการเขียนภาพ มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่ 3 กับกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย พบว่า ผลงานภาพวาดระบายสีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่วาดจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่วาดจากของจริง มีคะแนนความสามารถด้านการถ่ายทอดภาพ การออกแบบภาพ ลักษณะของภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้สี

ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ทั้ง 4 กลุ่ม ใช้สีได้ใกล้เคียงกัน จึงทำให้ผลการวิเคราะห์ไม่แตกต่างกันมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่รู้จักการผสมสี แต่นักเรียนจะแสดงออกถึงลักษณะของรอยฝีแปรงหรือระบายทับซ้ำ ๆ ไปในทางเดียวกันหรือทิศทางเดียวกัน และใช้สีแสดงลักษณะของวัตถุได้เหมือนจริง แต่ลักษณะการแสดงออกทางการวาดภาพ นักเรียนจะระบายตามอารมณ์ของนักเรียน เป็นลักษณะที่อิสระและสนุกสนาน แสดงถึงความกล้าแสดงออก เมื่อพิจารณาการระบายสีแล้ว นักเรียนจะลงสีเกลี่ยเบา ๆ ไม่เน้นเส้นในการระบายและสีให้มึน น้ำหนักชัดเจน ในด้านการใช้สีแสดงวัตถุได้เหมือนจริงนั้น เป็นไปตามเกณฑ์ขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ของ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1987 : 311-312) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทธาสุคนธ์ทรัพย์ (2505 : 59) และวิชา แสงอัสนีย์ (2515 : 58) ซึ่งพบว่า เด็กในกลุ่มอายุ 12-14 ปี สามารถใช้สีได้ถูกต้องตามความเป็นจริง

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า สีที่นักเรียนแสดงลักษณะของวัตถุได้เหมือนจริงนั้น มีจำนวนไม่มาก จะมีเพียงสีฟ้า สีน้ำเงิน สีน้ำตาล สีแดง และสีเขียว ซึ่งนักเรียนบางคนอาจจะไม่คำนึงถึงการใช้สีที่ถูกต้องกับความเป็นจริงของวัตถุ เช่น มีความพอใจที่จะระบายสี โดยไม่คำนึงถึงความเป็น

จริง จะระบายสีในลักษณะมีความเชื่อมั่นในตนเอง และลักษณะจะระบายแบบไม่เอาใจใส่ อยากจะระบายงานสีอะไร ก็ระบาย ไม่คำนึงถึงความแตกต่างของสี

ส่วนนักเรียนที่มีพื้นฐานทางวาดรูปดี จะมีความเข้าใจถึงความแตกต่างของสีระหว่างวัตถุต่าง ๆ สีที่ใกล้เคียงกันและแสดงความแตกต่างของสีที่ใกล้เคียงกันได้เมื่อระบายสีลงในภาพ

เป็นที่สังเกตว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ จะเลือกใช้สีเฉพาะที่เคยเห็นในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น นักเรียนจะไม่สามารถคิดและจินตนาการนำสีอื่นมาระบายลงในภาพได้เลย เช่น สีของท้องฟ้า นักเรียนจะระบายสีฟ้าเพียงสีเดียว นักเรียนจะไม่นำสีอื่น ๆ มาระบายในท้องฟ้าแต่อย่างใด

2. การถ่ายทอดภาพ

ผลการวิเคราะห์ภาพวาดระบายสีแตกต่างกัน นักเรียนที่วาดจากภาพของจริง จะมีคะแนนสูงกว่าการวาดภาพจากภาพถ่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นความสามารถในการแสดงออกของนักเรียนแต่ละคน นักเรียนชอบความแปลกใหม่ เช่นเดียวกับการวาดภาพนอกสถานที่ นักเรียนมีความเป็นอิสระแสดงออกในลักษณะเป็นตัวของตัวเองเพิ่มขึ้น ตามที่ออกมาจะมีการแสดงถึงเทคนิควิธีการระบายสีน้ำออกมาแบบสบาย ๆ การจัดภาพหลากหลาย ภาพที่เขียนนักเรียนจะเห็นอย่างไรเขียนตามตาเห็น ภาพที่ออกมาตกรอบบ้าง จัดภาพเล็กไป ใหญ่ไป นักเรียนจะวาดตามต้นแบบคือ ถ่ายทอดเลียนแบบของจริง (Realistic) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ อาร์นไฮม (Arnheim's Theory) (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 71) ที่กล่าวว่า นักเรียนเขียนภาพตามที่เห็น โดยเชื่อในกระบวนการรับรู้ที่เริ่มจากการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ในสภาพส่วนรวมทั้งหมด และยังมองเห็นรายละเอียดตามมา

เป็นที่น่าสังเกตว่า กว่าที่นักเรียนจะเริ่มเขียนรูปในการลงสี นักเรียนจะใช้เวลาในการร่างภาพนานมาก ซึ่งจะทำให้เวลา 2 คาบน้อยลง ภาพจะไม่เสร็จทันเวลาตามที่กำหนด เช่นเดียวกันนักเรียนจะมีการตั้งใจวาดรูปมาก ถ้าพวกเขาได้ออกมาวาดภาพนอกห้องเรียน สรุปได้ว่า นักเรียนวาดภาพตามตาเห็น เห็นอย่างไรเขียนตามนั้น การลงสีก็เช่นเดียวกัน สิ่งแวดล้อมกระตุ้นความสามารถ การเตรียมพร้อมของนักเรียนและตัวครูผู้สอนถือว่าสำคัญมาก

3. การออกแบบ

ผลการศึกษา พบว่า ภาพวาดระบายสีของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มที่วาดจากภาพถ่ายและกลุ่มที่วาดจากของจริง วาดโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ภาพในภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฮาร์ดิมาน (Hardiman. 1975 : 29-35) ที่ว่า เด็กจะวาดภาพที่คุ้นเคยหรือเหมือนจริง แต่

พออายุมากขึ้น จะให้ความสนใจเกี่ยวกับงานออกแบบ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่วาดจากของจริง จะมีความเข้าใจในด้านออกแบบได้ดีกว่าทั้งในเรื่องของความสมดุล การจัดภาพแบบกระจัดกระจาย อาจจะเป็นเพราะว่าความคุ้นเคยกับภาพทิวทัศน์ การได้เห็นในสื่อต่าง ๆ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่เป็นสิ่งจูงใจ หรือเป็นตัวกระตุ้นความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิด ส่วนนักเรียนที่วาดจากภาพถ่าย ค่ะแนแนเปรียบเทียบจะออกมาต่ำกว่าวาดจากของจริง อาจจะเป็นเพราะว่า รูปถ่ายเป็นตัวกำหนดทุกอย่าง ทั้งในเรื่องของสี การจัดภาพ รูปทรงของวัตถุที่ชัดเจน แสงเงา นักเรียนมักจะชอบเขียนรูปจากของจริงมาก สังเกตได้จากอารมณ์ที่แสดงออก ความสนุกสนาน

เป็นที่สังเกตว่าการระบายสีของนักเรียนแต่ละครั้ง นักเรียนจะขาดความมั่นใจในตัวเอง โดยไม่รู้ว่าตนเองจะลงสีอะไรดี ลงสีวาดระบายเพราะสนุกสนานบ้าง บางคนคิดก่อนแล้วระบายแบบซ้ำ ๆ ผิดกับบางคนใช้เวลาเพียงครึ่งชั่วโมงเสร็จเรียบร้อย ผลงานที่ออกมาก็จะผิดต่างกันออกไป ภาพบางภาพมีการเคลื่อนไหวของภาพอย่างสนุก แสดงรอบรู้เปลี่ยนแปลงอย่างคล่องแคล่ว บางภาพสงบนิ่ง สะอาดเรียบร้อย เก็บรายละเอียดอย่างดี เป็นเพราะว่าการแสดงออกอิสระและเป็นตัวของตัวเอง นักเรียนแต่ละคนจะรับรู้หรือมีความรู้สึกรับต่อสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานการเรียนรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมที่เป็นสิ่งจูงใจหรือเป็นตัวกระตุ้นความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิด ผลงานศิลปะของนักเรียนแต่ละคนจะสะท้อนลักษณะเฉพาะตัวหรือบุคลิกของเขาไว้อย่างเด่นชัด อาจจะมีองค์ประกอบอื่นช่วย เช่น ความเข้าใจของครู การจัดสภาวะแวดล้อมและวัสดุอุปกรณ์ ในบางครั้งการพัฒนาการทางการแสดงออกในงานศิลปะ นักเรียนจะหยุดชะงัก อาจเป็นเพราะจากความบกพร่อง ความพร้อมในเครื่องมืออุปกรณ์การวาด การเงิน และอิทธิพลของผู้ใหญ่ ผู้ปกครองที่มีสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้ภาพวาดของเด็กแตกต่างกัน

4. ลักษณะของภาพ

ผลการวิจัย พบว่า การแสดงออกบนภาพวาดระบายสีที่ใช้ต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง พบว่า แตกต่างกันในเรื่องลักษณะของภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ถ้านำมาจับเป็นคู่กัน คู่ที่ 1 กลุ่มที่ 1 จะแตกต่างกับกลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 2 ส่วนกลุ่มที่ 4 แตกต่างกับกลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 2 ต้นแบบที่วาดจากของจริงจะมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าต้นแบบที่วาดจากภาพถ่าย นักเรียนที่วาดจากของจริง จะมีลักษณะของภาพที่วาดเหมือนต้นแบบ แต่จะวาดที่ให้อารมณ์การแสดงออกแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม บางคนเขียนภาพแบบตามกมอง คือ เห็นทุกสิ่งทุกอย่าง แบ่งเป็นขั้นตอน สอดคล้องกับของ แฮริส (Harris, 1963 : 17-19) ที่พบว่า วัยนี้เป็นวัยสะกดกลืน (อายุ 12-14 ปี) นักเรียนสามารถวิเคราะห์ผลงานของตนเองเพิ่มขึ้น มีความสามารถสังเกตเพิ่มขึ้น มีการรับรู้อย่างมีสุนทรีย์เพิ่มขึ้น

การวาดรูปจะวาดอย่างระมัดระวังมากขึ้น ดัดทอนเป็นรูปเหลี่ยมเรขาคณิต มีการตกแต่งประดับประดามากขึ้น ส่วนนักเรียนที่วาดจากภาพถ่าย จะแสดงการวาดภาพตามต้นแบบทุกประการ การจินตนาการ การตกแต่ง อารมณ์ ไม่มีส่วนตกแต่งของภาพเท่าที่ควร

เป็นที่น่าสังเกตว่า ต้นแบบที่เป็นภาพถ่าย นักเรียนจะจินตนาการหรือการตกแต่งน้อยมาก ผิดกับการวาดจากของจริง นักเรียนจะมีความเป็นอิสระ วาดได้ตามอารมณ์ ตามความนึกคิดของนักเรียน

5. กลวิธีการเขียนภาพ

ผลการวิจัย พบว่า กลวิธีการเขียนภาพ ภาพวาดระบายสีของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มที่วาดจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่วาดจากของจริง พบว่า ไม่แตกต่างกันมาก ไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นไปได้ว่า พื้นฐานการวาดสีน้ำของนักเรียนมีพื้นฐานความรู้ใกล้เคียงกันทั้ง 4 กลุ่ม ตัวอย่างพื้นฐานที่นักเรียนเรียนมาจากระดับประถมศึกษาและเพิ่มเติมจากครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา จากการศึกษาภาพ พบว่า ภาพที่นักเรียนวาดแสดงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดด้วยแปรงพู่กันบนภาพเขียนของตนเองทั้งต้นแบบที่เป็นภาพถ่ายและต้นแบบที่เป็นของจริงจะเป็นการระบายแบบแสดงรอยพู่กัน (Brush Work) เสียเป็นส่วนใหญ่ อาจเป็นเพราะว่านักเรียนวัยนี้สนุกกับการแสดงรอยพู่กัน หรือได้รับอิทธิพลจากครูผู้สอนและเวลาที่ใช้ในการทดลองมีน้อย อาจมีผลกับภาพวาดของนักเรียน

การระบายแบบเกลี่ยเรียบ (Blending) พบว่า นักเรียนส่วนมากจะใช้วาดในพื้นที่มาก ๆ เช่น บริเวณต้นไม้ ใบไม้ พื้นหญ้า ท้องฟ้า ต้นแบบหุ่นนิ่ง นักเรียนจะใช้วิธีการระบายแบบเกลี่ยเรียบ (Blending) เป็นเพราะว่านักเรียนมีตัวอย่างมากทั้งจากสื่อ ภาพเขียน สดส. ผู้สอนเขียนให้ดู ภาพวัตถุรูปทรงที่ออกมาจะเลียนแบบหุ่นต้นแบบทุกประการ เช่น สี แสงเงา การจัดภาพ รายละเอียดของภาพทุกอย่าง

การทับซ้อน (Layers) ภาพวาดของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ตัวอย่างทั้งต้นแบบจากภาพถ่ายกับต้นแบบจากของจริง จะใช้วิธีการทับซ้อน (Layers) เป็นส่วนใหญ่ทั้งเขียนภาพทิวทัศน์ที่ต้องการทับซ้อนของท้องฟ้า ต้นไม้ นักเรียนจะเขียนแบบทับไปหนึ่งครั้ง ไม่ชอบวาดทับอีกหนึ่งครั้ง ส่วนการเขียนหุ่นนิ่งจะมีการระบายทับซ้อนกันมาก

การระบายแบบลักษณะผิวของภาพวาดส่วนใหญ่ของนักเรียนจะไม่นิยมใช้การระบายแบบลักษณะผิว (Texture) เช่นเดียวกันกับการระบายขีดขีด (Scratching) อาจเป็นเพราะว่านักเรียนไม่ได้มีความชำนาญทางด้านเทคนิควิธีการกับครูหรือผู้สอนไม่ได้สอนนักเรียนมากนัก

เป็นที่น่าสังเกตว่า กลวิธีการวาดภาพ นักเรียนส่วนใหญ่ยังติดกับการเขียนภาพแบบเดิม หรือแบบเก่ายังติดอยู่กับการระบายแบบทึบแสงของสีโปสเตอร์มาใช้กับสีน้ำที่มีคุณสมบัติโปร่งแสง นักเรียนจะใช้เวลาผสมสีน้อยคือ ไม่คนสีเลย บีบจากหลอดสีเทใส่จานพู่กันจุ่มน้ำแล้วระบายสี

6. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น

ผลการวิจัย พบว่า ภาพวาดระบายสีในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น ไม่แตกต่างกัน ไม่ตรงตามสมมติฐานในการวิจัย อาจจะเป็นเพราะว่า นักเรียนมีทักษะในเรื่องของการจัดองค์ประกอบของภาพทั้งภาพถ่ายและของจริง นักเรียนได้เห็นและเรียนรู้จากต้นแบบที่แตกต่างกันได้เป็นอย่างดี เป็นเพราะการจัดกระบวนการเรียนการสอนมีพื้นฐานอยู่ที่การให้นักเรียนได้พบเห็นผลงานศิลปะทั้งที่เป็นศิลปะแท้และศิลปะเทียม โดยมีครูรับบทบาทเป็นผู้ถามนำให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ผลงานศิลปะตามคุณสมบัติที่ปรากฏเด่นชัดในผลงานศิลปะแต่ละชิ้น เพื่อพัฒนาความเฉียบไวในการรับรู้และการเห็นอย่างมีสุนทรียภาพ (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. 2529 : 93-106) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปรัชญาจิตนิยม ที่ว่า การปลูกฝังทางด้านสุนทรียภาพให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน วิธีที่มีประสิทธิภาพคือ การให้นักเรียนได้พบกับผลงานศิลปะจริง ๆ เป็นการช่วยให้ นักเรียนสนใจ และหลังจากนั้นสอนให้นักเรียนเข้าใจผลงานศิลปะชิ้นนั้น ๆ ส่วนปรัชญาฝ่ายวัตถุนิยมกล่าวในทำนองเดียวกันว่า การที่ทำให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจในศิลปะนั้น จำเป็นต้อง ให้นักเรียนได้ศึกษาเรื่องขององค์ประกอบและโครงสร้างทางกายภาพของศิลปะวัตถุ (บรรจง จันทรส. 2527 : 227) จากการที่เด็กในกลุ่มแต่ละคนมีโอกาสดูแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกันในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น การหลอมรวมกัน การแยกกันของภาพ และสีมีการพัฒนาการทางด้านสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ (2529 : 5-8) ที่กล่าวว่า เด็กวัยนี้มีความสามารถในการพินิจวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ หรือเลือกเฟ้นสิ่งใดดี สิ่งใดคือ

โดยสรุปแล้ว เหตุผลที่ทำให้งานวิจัยครั้งนี้ปรากฏผลดังกล่าว อาจเป็นเพราะว่า หากเราสังเกตว่าภาพวาดระบายสีของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาวาดภาพไม่ดีหรือไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร บางครั้งออกมาดี เอาจริงเอาจัง แต่บางครั้งคุณภาพของงานไม่สอดคล้องกับวัยมากนัก ผลงานวาดไม่ดี อ่อนการพัฒนา ทั้งนี้อาจจะมีหลายสาเหตุ เช่น เด็กอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม พ่อแม่ยากจน ครอบครัวแตกแยก สมาชิกขาดรูปจึงออกมาไม่ดี เวลาในการควบคุมก็น้อยเกินไป จึงทำให้เด็กรีบที่จะเขียนให้เสร็จโดยไม่คำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ หรืออาจเป็นเพราะว่าพัฒนาการทางศิลปะของเด็กเกิดการถดถอย ดังที่ ฮาร์น ไนน์ (1954) และ โกลอมป์ (1974) กล่าวว่า พัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัย 9-10 ขวบ การวาดภาพอย่างฉับไวเฉียบขาดด้วยความมั่นใจเริ่มถดถอยลง อันเนื่องมาจากการไม่ได้รับการ

ฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เพราะอาจจะไม่ได้รับการปลูกฝังให้เห็นความสำคัญของวิชาศิลปะศึกษาอย่าง เช่นนักเรียนในตะวันตก มักถูกให้เรียนรู้ฝึกฝนทางคณิตศาสตร์และอ่านเขียน ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมของผู้มีสติปัญญา โดยมีให้ความสำคัญต่อการเรียนและการฝึกฝนทางศิลปะ ทำให้พัฒนาการทางศิลปะถดถอยลง (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. ม.ป.ป. : 4) ถึงแม้ว่านักเรียนจะวาดภาพไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร แต่เราก็ถือว่านั่นคือสิ่งที่นักเรียนแสดงออกตามจินตนาการของนักเรียนเอง ถึงแม้ต้นแบบแตกต่างกัน กลุ่มทดลองไม่เหมือนกัน แต่สิ่งที่เด็กชอบมากที่สุดคือ การที่เด็กได้กระบวนกรเรียนนอกห้องเรียน ได้เขียนจากแบบที่เน้นของจริงสัมผัสบรรยากาศจริง นักเรียนจะมีความสุขสนุกสนานอย่างมาก

ผลการสำรวจแบบสอบถามของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 4 กลุ่ม ทดลองในเรื่องความคิดเห็นจากการวาดภาพที่มีต้นแบบต่างกันดังนี้

1. นักเรียนมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบอย่างไรกับต้นแบบที่วาดจากของจริง จากการวิเคราะห์นักเรียน 120 คน นักเรียนตอบว่า ชอบเพราะมีความชัดเจน เป็นธรรมชาติ สัมผัสจริง และต้องการที่จะเปลี่ยนบรรยากาศในการวาดนอกห้องเรียน การวาดภาพจากของจริงคู่อารมณ์ที่คล้อยได้รู้จักแสงสี รู้จังหวะของสีและเงา ได้รู้จักการมองเห็นพัฒนาการวาดรูป รู้จักการรักโรงเรียน

2. นักเรียนมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบอย่างไรกับต้นแบบที่เป็นภาพถ่าย จากการวิเคราะห์ทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า นักเรียนชอบเพราะมีสีสันด้วยเห็นลักษณะเด่นของสี ทำให้นักเรียนได้หัดวาดรูปจากภาพ เพราะว่าภาพหุ่นนิ่งจะวาดง่าย เห็นรายละเอียดได้ดี

ส่วนเด็กที่ไม่ชอบภาพถ่าย เพราะภาพเล็ก วาดยาก ชอบวาดจากภาพที่จริง วาดให้เหมือนรูปแบบ ทำยาก

3. นักเรียนมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบอย่างไรกับต้นแบบที่ใช้ในการวาดรูปต่างกัน นักเรียนชอบเพราะภาพต้นแบบจะมีภาพในการเห็นที่แตกต่างกัน และให้ความรู้สึกที่แตกต่างกัน ทำให้เรารู้ฝีมือพื้นฐานแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร นำไปพัฒนาแก้ไขได้อย่างถูกต้อง มีความแปลกใหม่น่าสนใจ รู้จักการสังเกต มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าที่จะตัดสินใจ รู้จักการใช้อารมณ์ที่แตกต่างกัน

4. นักเรียนคิดว่าต้นแบบที่เป็นภาพถ่ายกับต้นแบบของจริง ส่งผลต่อการวาดภาพของนักเรียนหรือไม่ นักเรียนจะตอบว่าส่งผลต่อการวาดรูป เพราะภาพถ่ายเป็นภาพที่อยู่นิ่ง ทำให้วาดง่ายกว่าวาดจากของจริงของจริงเคลื่อนไหว ทำให้วาดยาก ส่งผลต่อการเห็นของจริงจะดูอย่างไร ระยะใกล้ ระยะไกล มุมไหนก็ได้ แต่ดูจากรูปถ่ายไม่มีความเป็นอิสระ

5. นักเรียนมีความเห็นว่าการวาดภาพนอกชั้นเรียนนั้นมีความรู้สึกชอบ พอใจ เห็นด้วยหรือไม่ นักเรียนส่วนใหญ่ตอบว่า ชอบ เพราะได้เห็นธรรมชาติ เพลิดเพลิน มีจินตนาการในการวาดสนุกสนาน

6. จากการวาดภาพโดยใช้ต้นแบบที่แตกต่างกัน นักเรียนได้มีการวางแผนก่อนลงมือทำหรือไม่ นักเรียนจะมีการเตรียมพร้อมก่อนวาดทุกครั้ง เช่น สังเกตจากการวาดต้นแบบ ไม่ว่าจะเป็นต้นแบบจากของจริงที่เป็นทิวทัศน์ ต้นแบบจากภาพถ่ายที่เป็นหุ่นนิ่ง มีความพร้อมในเรื่องอุปกรณ์การวาดรูป เด็กมีความตั้งใจเรียนที่จะรับรู้สิ่งใหม่ ๆ จากครูผู้สอน

จากการศึกษาพบว่า การวาดรูปที่มีต้นแบบแตกต่างกัน จะมีผลต่อการวาดรูปเท่า ๆ กัน แต่ที่ความต้องการของนักเรียนชอบในลักษณะวาดนอกห้องเรียน มีความเป็นอิสระอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสี รอยฝีแปรง การจัดภาพ อารมณ์ที่ถ่ายทอดออกมา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการวาดภาพระบายสีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่วาดจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่วาดจากของจริง ก่อให้เกิดผลดีแก่กิจกรรมการเรียนการสอนทางศิลปะทั้งทางด้านลักษณะของภาพที่แสดงออกของนักเรียน ทำให้ทราบนิสัยใจความของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะ
2. ลักษณะกิจกรรมการสอน ใช้สื่อการสอนที่เป็นภาพถ่ายแทนการออกไปเขียนนอกสถานที่ เป็นการประหยัดการเดินทาง
3. การวาดภาพระบายสีครั้งนี้เป็นที่สังเกตว่า นักเรียนชอบวาดภาพนอกห้องเรียน สังเกตจากบุคลิกคล่องแคล่ว นิสัยร่าเริง พุดเก่ง จะช่วยสร้างบรรยากาศไม่ตึงเครียด
4. ครูผู้สอนควรจะมีการเตรียมล่วงหน้าก่อนเวลาในการเตรียมอุปกรณ์ เช่น การจัดหุ่น อุปกรณ์ในการวาดรูป การเลือกสถานที่วาดรูปนอกสถานที่
5. ครูผู้สอนต้องคอยให้กำลังใจ บางครั้งสร้างสถานการณ์เพื่อยั่ว
6. สถานที่ในการเขียนรูปนอกสถานที่ควรจะมีสภาพที่กว้าง สะดวกแก่การนั่งวาดรูปหุ่นนิ่ง
7. เวลาที่ใช้ในการวาดภาพระบายสีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แค่ 2 ชั่วโมงนั้น น้อยเกินไป

ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยควรจะศึกษาวิจัยระหว่างนักเรียนศิลปะในเขตชุมชน กับนักเรียนที่เรียนศิลปะในเมือง เพื่อหารูปแบบการแสดงออกของเด็กนักเรียนที่มีต้นแบบระหว่างภาพถ่ายกับของจริงว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่
2. ควรจะใช้สื่อวัดอื่น ๆ เปรียบเทียบกับต้นแบบของจริงกับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกื้อกูล คุปรัตน์ และร่วมศักดิ์ แก้วปลั่ง. (2524). การถ่ายภาพเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
ยูไนเต็ด โปรดักชั่น.
- โกศล ภูพลอย. (2532). การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
เขตการศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชะลอ พงษ์สามารถ. (2524). ศิลปะสำหรับครูมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2527). สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- ทวีเกียรติ ไชยงยศ. (2532). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการวาดภาพคนโดยวิธีสอนแบบใน
ออกนอกกับวิธีสอนแบบนอกเข้าใน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีเดช จีวบาง. (2536). เรียนรู้ทฤษฎีสี. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- บุญเยี่ยม แ้มเมือง. (2537). สุนทรียะทางทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ประสงค์ นิ่มมา. (2518). เปรียบเทียบการใช้สไลด์สร้างจากภาพถ่าย ภาพวาดเหมือนจริง ภาพ
ลายเส้นเป็นวัสดุประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
ถ่ายเอกสาร.
- ประสาธน์ วิศรปริดา. (2523). จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน. กรุงเทพฯ : กราฟิคอร์.
- ประเสริฐ ศิลรัตน. (2529). คู่มือการสอนศิลปศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.
- _____. (2534). เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการระบายสีน้ำของนักศึกษาวิทยาลัยครูโดยการ
สอนระบบเอ.เอสกับการสอนตามแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปราณี ศรีโชค. (2530). การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มณฑา ไร่ทิม. (2531, กรกฎาคม). “เทคนิคการสอนศิลปศึกษา,” วารสารการศึกษา. 23(5) :
56-60.

- มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. (2530). "อิทธิพลของระบบการเรียนการสอนสองระบบที่มีต่อศิลปศึกษา,"
ใน *ทัศนศิลป์เชิงปฏิบัติการ*. หน้า 9-10. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- _____. (2530). *เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีความรู้และศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2528). *หลักการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร
การพิมพ์.
- เลิศ สำนันทนา. (2523). *ศิลปะในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : กราฟิการ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2529). "ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ," ใน *ศิลปะเด็ก*. หน้า 106-110.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิชาการ, กรม. (2522). *หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น 2521*. พิมพ์ครั้งที่ 2. องค์การตำราสภา.
- วิรุณ ตั้งเจริญ, เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ วิทวัส เขียมผู้ช่วย, เป็นผู้สัมภาษณ์ : 2542.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2526). *ศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ : วัฒนธรร.
- _____. (2535). *ศิลปะและความงาม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิโรจน์ ชาทอง. (2517). *เทคนิคการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมชาย พรหมสุวรรณ. (2528). *รายงานการวิจัยเรื่อง พัฒนาการทางด้านศิลปะของเด็กวัย 5-12*
ขวบ. ภูเก็ต : ภาควิชาศิลปศึกษา วิทยาลัยครูภูเก็ต กรมการฝึกหัดครู.
- สุชาติ เถาทอง. (2536). *หลักการทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์.
- สุชาติ สุทธิ. (2535). *เรียนรู้การเห็น : พื้นฐานการวิจารณ์ทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุนทรีย์ เข้มทัพ. (2541). *การศึกษาก่อสร้างงานจิตรกรรมของนักเรียนจากการเรียนวิชาศิลปะ*
กับชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปริญญาโท กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพจน์ โตนวล. (2538). *สัจนิพนธ์การศิลปะโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 1*
กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- สุลักษณ์ ศรีบุรี. (2536). *คุณค่าของศิลปะจากทัศนะของบุคคลต่าง ๆ*. กรุงเทพฯ : ครุศาสตร์.
- อนันต์ ศรีโสภณ. (2520). *การวัดและประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- อารี พันธุ์มณี. (2540). *คิดอย่างสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ แกรมมี่.
- อารี สุทธิพันธุ์. (2516). *ศิลปะที่มองเห็น*. กรุงเทพฯ : โรงเรียนสตรีเนติศึกษา.
- _____. (2533). *ประสบการณ์สุนทรียะ*. กรุงเทพฯ : แสดงศิลป์การพิมพ์.

- Borton, Judith Margaret. (1981). *Line, Space and The Organization of Meaning in Human Figure Drawing Model by Children Eight to Fifteen Years*. New York : The Ronald Press Company.
- Bowen, Ron. (1992). *Drawing Masterclass*. London : Ebury Press.
- Cobert, Cynthia B. (1998). *Problems of Representational Perspective and Third Grade Children's Observational Drawing of Dimensional Model*. New York : Collins Publishers.
- Hardiman, George W. (1975, February). "Influence of Style and Subject Matter on the Development of Children's Art Preferences," *Studies in Art Education*. 19(1) : 20-25.
- Hayes, J. (1978, December). "Children's Visual Descriptions," *Cognitive Science*. 42(2) : 193-A.
- Heard, Dorothy. (1988). *Children's Drawing Styles*. New York : Studies in Art Education.
- Irving, Kaufman. (1988). *Art and Education in Contemporary Culture*. New York : Harcourt & Brac.
- Lowenfeld, Viktor. (1957). *Creative and Mental Growth*. 3th ed. New York : The Macmillan Company.
- Lowenfeld, Viktor and W. Lambert Brittain. (1987). *Creative and Mental Growth*. New York : Collins Publishers.
- Park, Eun-deok. (1995). *Children's Drawings of Model House : A Developmental Study, Visual Research*. London : Macmillan.
- Read, Herbert. (1958). *Education Through Art*. London : Faber and Faber.
- _____. (1972). *The Meaning of Art*. New York : Praeger.
- Troger, George Elmer. (1981, September). "Children Drawing of Houses on the Side of Hill," Ed. D. *Dissertation Education Art*. 45(5) : 58-65.
- William, Catharine M. (1968). *Learning From Picture*. 2nd ed. Washington, D.C. NEA.
- Wittich, Walter A. and Charles F. Schuller. (1962). *Audio-Visual Materials. Their Nature & Use*. 3rd ed. New York : Harper & Brothers Publishers, Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

จดหมายขอความอนุเคราะห์ในการทดลองสอนเพื่อการวิจัย

ที่ ทม 1007/ 1561

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๑ กรกฎาคม 2541

เรื่อง ขออนุญาตทดลองสอนเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนนันทรีวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นายวิฑูรย์ เอี่ยมผู้ช่วย นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบผลงานภาพจิตกรรมของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการวาดภาพเลียนแบบจากภาพถ่ายกับการวาดภาพจากของจริง" โดยมีคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ คือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พดุงธิ์ สุขเศรษฐศิริ ประธาน

รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ กรรมการ

บัณฑิตวิทยาลัยเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้นิสิตทดลองสอนวิชาศิลปะกับชีวิต กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 คน ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2541 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณเป็นอย่างสูง
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิสาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทรสาร/โทร. 258-4119

ภาคผนวก ข

แผนการสอน

แผนการสอน

เรื่อง หลักการวาดภาพ (การวาดภาพหุ่นนิ่ง, ทิวทัศน์)

เวลา 2 คาบ คาบละ 50 นาที ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถแสดงออกทางด้านการใช้สีได้
2. นักเรียนสามารถถ่ายทอดภาพในการแสดงออกทางการวาดภาพได้
3. นักเรียนสามารถออกแบบภาพได้
4. นักเรียนสามารถแสดงลักษณะของภาพได้
5. นักเรียนสามารถแสดงออกทางกลวิธีการเขียนภาพได้อย่างอิสระ
6. นักเรียนสามารถแก้ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้นได้

เนื้อหา

1. ภาพหุ่นนิ่ง (Still Life)

การวาดภาพของจริงหรือที่เรียกว่า "หุ่นนิ่ง" หมายถึง การวาดภาพจากต้นแบบหรือหุ่นที่จัดไว้ โดยผู้วาดอาจจะเลือกสิ่งของที่อยู่ใกล้ตัวมาวางเป็นแบบ เรื่องราวที่เขียนจะเป็นวัตถุที่มักไม่เคลื่อนไหว เช่น ผลไม้ หรือภาชนะเครื่องใช้ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป

2. ภาพทิวทัศน์

การวาดภาพทิวทัศน์ คือ การนำสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวในระยะไกลมาเขียนเป็นภาพได้แก่

2.1 ภาพทิวทัศน์ทางบก (Landscape) เป็นภาพที่สะท้อนความรู้สึกจากการมองเห็นสภาพแวดล้อมทางบกที่แสดงถึงภูมิประเทศซึ่งประกอบไปด้วยภูเขา ป่า ดินฟ้าอากาศ และสัตว์บกที่ประกอบกับสภาพของธรรมชาตินั้น

2.2 ภาพทิวทัศน์ทางทะเล (Seascape) เป็นการวาดภาพที่สะท้อนความรู้สึกจากการมองเห็นสภาพแวดล้อมทางน้ำ อันประกอบด้วยธรรมชาติที่มีทะเล น้ำ คลื่น หิน หาดทราย รวมไปถึงสัตว์น้ำและกิจกรรมของมนุษย์ในทางทะเล เช่น เรือใบ เรือประมง หรือการตากอากาศชายทะเล

2.3 ภาพทิวทัศน์ทางสถาปัตยกรรม (Architecture View) เป็นภาพที่สะท้อนความรู้สึกจากการมองเห็นสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้าง อันเป็นกิจกรรมของมนุษย์ประเภทหนึ่งที่

ทำให้เห็นแสงสี รูปแบบของอาคารและส่วนประกอบอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม เช่น ไม้ ประดับ ถนน หรือคนและสัตว์ เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ให้นักเรียนกลุ่มที่ 1 วาดภาพจากภาพถ่าย
2. ให้นักเรียนกลุ่มที่ 2 วาดภาพจากของจริง
3. ให้นักเรียนกลุ่มที่ 3 วาดภาพจากภาพถ่ายและของจริง
4. ให้นักเรียนกลุ่มที่ 4 วาดภาพจากของจริงและภาพถ่าย

สื่อและอุปกรณ์

1. ภาพถ่ายขนาด 4 x 6 นิ้ว
2. หุ่นที่จะวาดเป็นแบบ
3. กระดาษวาดภาพ
4. สี

การประเมินผล

ตามเกณฑ์ที่กำหนดดังต่อไปนี้

1. การใช้สี
 - 1.1 การใช้สีที่ทำให้สภาพโดยรวมของผลงานภาพวาดดูกลมกลืน
 - 1.2 การใช้สีที่ทำให้สภาพโดยรวมของผลงานภาพวาดดูตัดกัน
2. การถ่ายทอดภาพ
 - 2.1 ถ่ายทอดเลียนแบบของจริง (Realistic)
 - 2.2 ถ่ายทอดเปลี่ยนแปลงรูปทรง (Distortion)
 - 2.3 ถ่ายทอดนามธรรม (Abstraction)
3. การออกแบบภาพ
 - 3.1 การออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่ง
 - 3.2 การออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว
 - 3.3 การออกแบบภาพที่เกิดการกระจัดกระจาย

4. ลักษณะของภาพ
 - 4.1 ลักษณะของภาพแสดงการตกแต่ง (Decoration)
 - 4.2 ลักษณะของภาพแสดงจินตนาการ (Imagination)
 - 4.3 ลักษณะของภาพแสดงอารมณ์ (Emotion)
 - 4.4 ลักษณะของภาพแสดงสัญลักษณ์ (Symbol)
 - 4.5 ลักษณะของภาพเหมือนต้นแบบ
5. กลวิธีการเขียนภาพ
 - 5.1 การระบายแสดงรอยพู่กัน (Brush Work)
 - 5.2 การระบายแบบเกลี่ยเรียบ (Blending)
 - 5.3 การระบายแบบทับซ้อน (Layers)
 - 5.4 การระบายแบบแสดงลักษณะพื้นผิว (Texture)
 - 5.5 การระบายขูดขีด (Scratching)
6. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น
 - 6.1 แยกกัน (Separation)
 - 6.2 สัมพันธ์กัน (Relation)
 - 6.3 หลอมรวมกัน (Melting)

ภาคผนวก ค

แบบประเมินผลงานภาพวาดระบายสี

แบบประเมินผลงานภาพวาดระบายสีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชื่อ..... นามสกุล..... เรื่อง..... ชั้น.....

หัวข้อประเมิน	คะแนน			รวม
	1	2	3	คะแนน
1. การใช้สี 1.1 การใช้สีที่ทำให้สภาพโดยรวมของผลงานภาพวาดดูกลมกลืน 1.2 การใช้สีที่ทำให้สภาพโดยรวมของผลงานภาพวาดดูตัดกัน				
2. การถ่ายทอดภาพ 2.1 ถ่ายทอดเลียนแบบของจริง (Realistic) 2.2 ถ่ายทอดเปลี่ยนแปลงรูปทรง (Distortion) 2.3 ถ่ายทอดนามธรรม (Abstraction)				
3. การออกแบบภาพ 3.1 การออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกสงบนิ่ง 3.2 การออกแบบภาพที่เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว 3.3 การออกแบบภาพที่เกิดการกระจัดกระจาย				
4. ลักษณะของภาพ 4.1 ลักษณะของภาพแสดงการตกแต่ง (Decoration) 4.2 ลักษณะของภาพแสดงจินตนาการ (Imagination) 4.3 ลักษณะของภาพแสดงอารมณ์ (Emotion) 4.4 ลักษณะของภาพแสดงสัญลักษณ์ (Symbol) 4.5 ลักษณะของภาพเหมือนต้นแบบ				

หัวข้อประเมิน	คะแนน			รวม
	1	2	3	คะแนน
5. กลวิธีการเขียนภาพ 5.1 การระบายแสดงรอยพู่กัน (Brush Work) 5.2 การระบายแบบเกลี่ยเรียบ (Blending) 5.3 การระบายแบบทับซ้อน (Layers) 5.4 การระบายแบบแสดงลักษณะพื้นผิว (Texture) 5.5 การระบายขูดขีด (Scratching)				
6. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและพื้น 6.1 แยกกัน (Separation) 6.2 สัมพันธ์กัน (Relation) 6.3 หลอมรวมกัน (Melting)				
รวมคะแนน				

ความหมายของคะแนน

- 1 คะแนน หมายถึง วาดภาพตรงตามเกณฑ์น้อย
- 2 คะแนน หมายถึง วาดภาพตรงตามเกณฑ์ปานกลาง
- 3 คะแนน หมายถึง วาดภาพตรงตามเกณฑ์มาก

ภาคผนวก ง

แบบสอบถาม

แบบสอบถามสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลงานภาพวาดระบายสีของเด็กระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
กลุ่มที่วาดจากภาพถ่าย

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดโดยเขียนลงในช่องว่างข้างล่างนี้

1. นักเรียนมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบอย่างไรกับต้นแบบที่วาดจากภาพถ่าย
.....
.....
2. นักเรียนคิดว่าต้นแบบที่เป็นภาพถ่ายกับต้นแบบของจริง ส่งผลต่อการวาดภาพของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
.....
.....
3. นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการวาดภาพนอกชั้นเรียนนั้นมีความรู้สึกชอบ พอใจ เห็นด้วยหรือไม่อย่างไร อธิบายตามความรู้สึกส่วนตัวของนักเรียน
.....
.....
4. จากการวาดภาพโดยใช้ของจริงเป็นต้นแบบและการใช้ภาพถ่ายเป็นต้นแบบ นักเรียนได้มีการวางแผนก่อนลงมือทำเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
.....
.....
5. ข้อเสนอแนะ
.....
.....

แบบสอบถามสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลงานภาพวาดระบายสีของเด็กระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
กลุ่มที่วาดจากของจริง

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดโดยเขียนลงในช่องว่างข้างล่างนี้

1. นักเรียนมีความรู้สึกรักชอบหรือไม่ชอบอย่างไรกับต้นแบบที่วาดจากของจริง
.....
.....
2. นักเรียนคิดว่าต้นแบบของจริงกับต้นแบบที่เป็นภาพถ่าย ส่งผลต่อการวาดภาพของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
.....
.....
3. นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการวาดภาพนอกชั้นเรียนนั้นมีความรู้สึกรักชอบ พอใจ เห็นด้วยหรือไม่อย่างไร อธิบายตามความรู้สึกส่วนตัวของนักเรียน
.....
.....
4. จากการวาดภาพโดยใช้ของจริงเป็นต้นแบบและการใช้ภาพถ่ายเป็นต้นแบบ นักเรียนได้มีการวางแผนก่อนลงมือทำเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
.....
.....
5. ข้อเสนอแนะ
.....
.....

แบบสอบถามสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลงานภาพถ่ายระบายสีของเด็กระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
กลุ่มที่วาดจากภาพถ่ายกับกลุ่มที่วาดจากของจริง

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดโดยเขียนลงในช่องว่างข้างล่างนี้

1. นักเรียนมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบอย่างไรกับต้นแบบที่ใช้ในการวาดภาพแตกต่างกัน

.....

.....

2. นักเรียนคิดว่าต้นแบบที่เป็นภาพถ่ายกับต้นแบบของจริง ส่งผลต่อการวาดภาพของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

3. นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการวาดภาพนอกชั้นเรียนนั้นมีความรู้สึกชอบ พอใจ เห็นด้วยหรือไม่อย่างไร อธิบายตามความรู้สึกส่วนตัวของนักเรียน

.....

.....

4. จากการวาดภาพโดยใช้ของจริงเป็นต้นแบบและการใช้ภาพถ่ายเป็นต้นแบบ นักเรียนได้มีการวางแผนก่อนลงมือทำเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

.....

.....

5. ข้อเสนอแนะ

.....

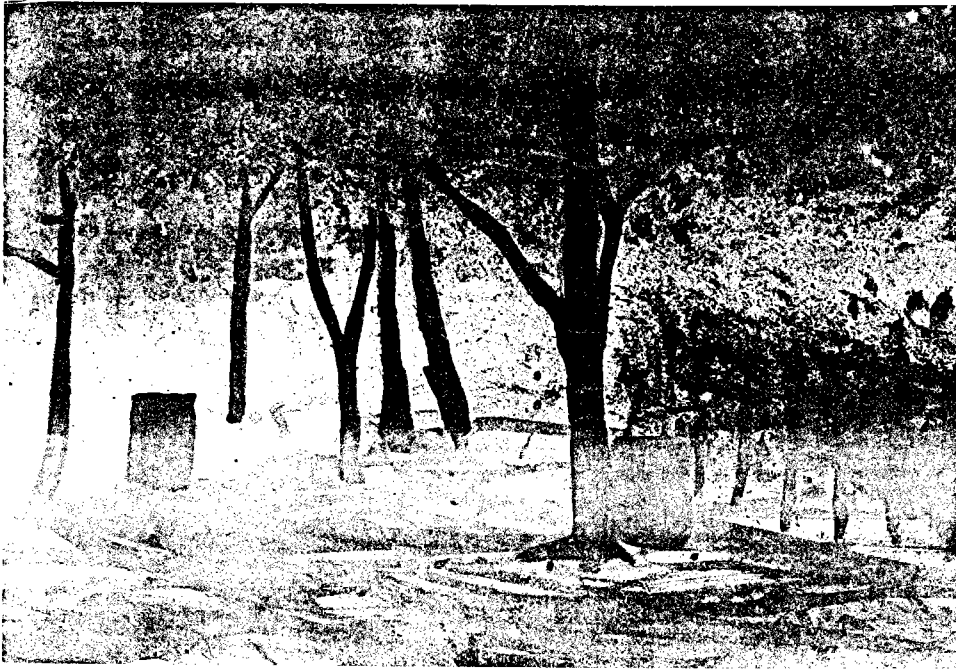
.....

ภาคผนวก จ

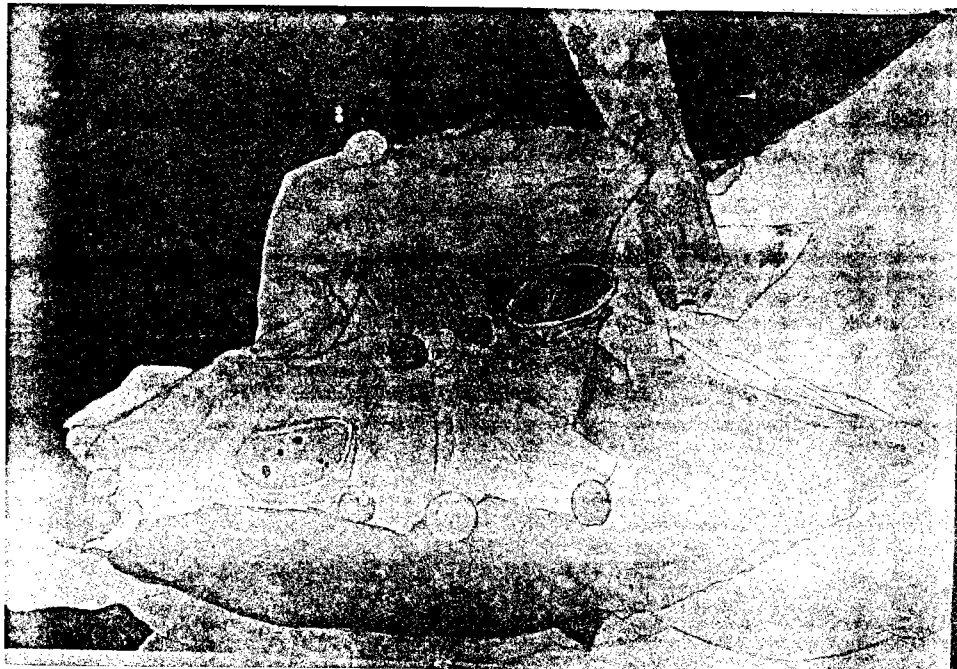
ภาพวาดระบายสีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่วาดจากภาพถ่าย
กับกลุ่มที่วาดจากของจริง

ภาพประกอบ 5 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบที่เป็นภาพถ่าย (หุ่นนิ่ง)

ภาพประกอบ 6 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบที่เป็นภาพถ่าย (ทิวทัศน์)

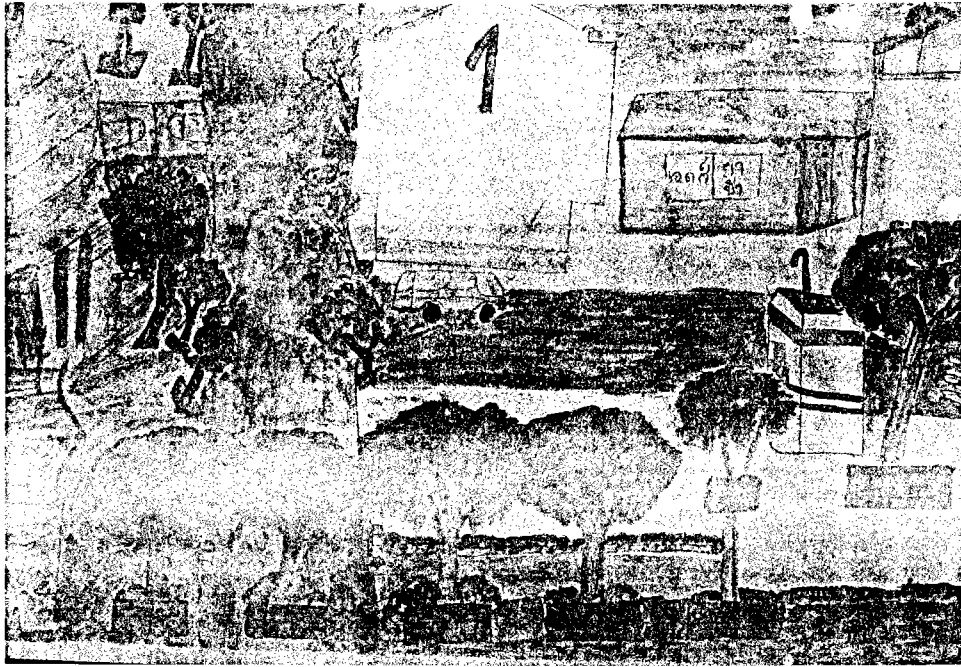
ภาพประกอบ 7 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบที่เป็นของจริง (หุ่นนิ่ง)

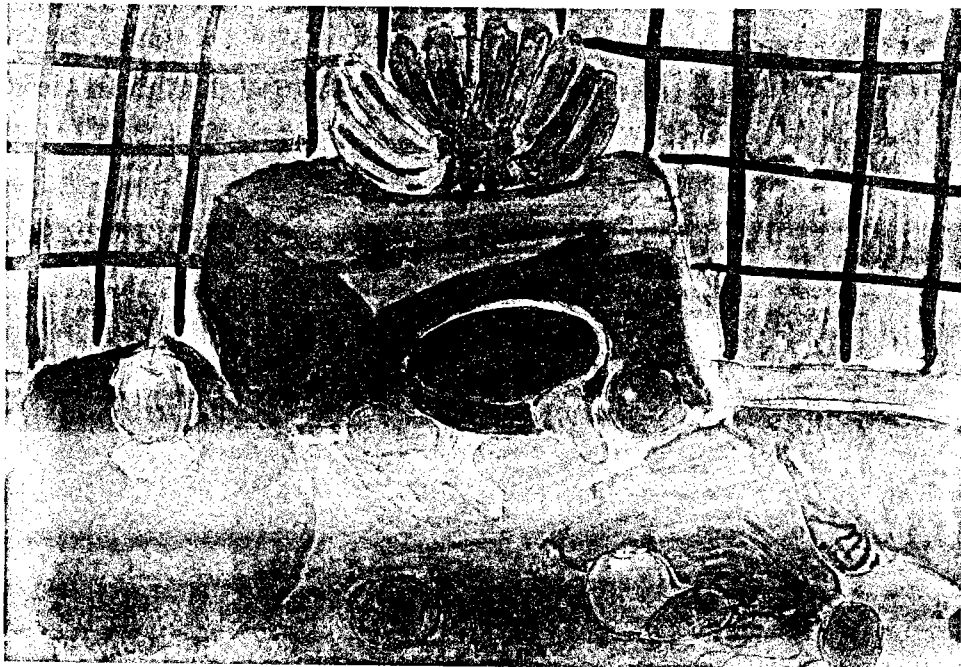
ภาพประกอบ 8 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบที่เป็นของจริง (ทิวทัศน์)

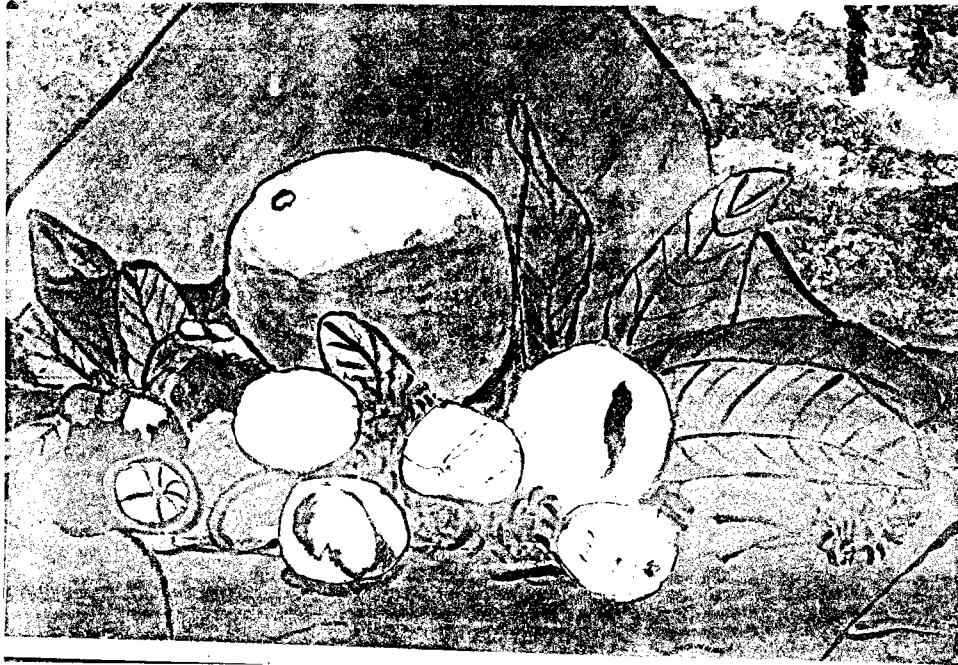
ภาพประกอบ 9 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบภาพถ่ายกับต้นแบบของจริง (ภาพถ่ายทิวทัศน์)

ภาพประกอบ 10 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบภาพถ่ายกับต้นแบบของจริง (ของจริงทิวทัศน์)

ภาพประกอบ 11 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบจากของจริง (หุ่นนิ่ง)

ภาพประกอบ 12 ภาพกลุ่มที่ได้รับต้นแบบจากภาพถ่าย (หุ่นนิ่ง)

ผลคะแนนรายกลุ่ม

ID	GRP	TYPE	ITEM1	ITEM2	ITEM3	ITEM4	ITEM5	ITEM6	TOTAL
1	1	1	4	5	5	7	9	5	35
2	1	1	4	5	5	9	9	5	37
3	1	1	5	6	5	8	8	5	37
4	1	1	4	5	5	7	7	5	33
5	1	1	4	5	6	9	9	5	38
6	1	1	4	5	6	10	9	4	38
7	1	1	4	5	5	9	10	4	37
8	1	1	4	5	6	11	9	5	40
9	1	1	4	5	5	10	8	5	37
10	1	1	5	5	7	10	11	7	45
11	1	1	4	7	7	13	10	5	46
12	1	1	4	6	8	12	9	5	44
13	1	1	5	5	6	10	12	5	43
14	1	1	4	6	8	10	11	5	44
15	1	1	4	6	7	10	10	6	43
16	1	1	5	4	7	8	9	4	37
17	1	1	4	5	6	7	10	5	37
18	1	1	4	5	5	7	10	5	36
19	1	1	4	6	6	12	11	6	45
20	1	1	4	5	5	8	10	5	37
21	1	1	4	5	5	7	10	5	36
22	1	1	4	4	6	8	10	5	37
23	1	1	5	5	5	8	9	5	37
24	1	1	4	6	6	13	10	5	44
25	1	1	4	6	6	13	9	4	42
26	1	1	5	4	5	9	10	4	37
27	1	1	4	4	6	9	9	5	37
28	1	1	4	7	8	14	11	6	50
29	1	1	3	5	7	9	10	5	39

ID	GRP	TYPE	ITEM1	ITEM2	ITEM3	ITEM4	ITEM5	ITEM6	TOTAL
30	1	1	4	5	8	10	10	5	42
31	2	2	4	5	6	13	11	5	44
32	2	2	4	6	6	7	8	4	35
33	2	2	5	6	6	11	10	5	43
34	2	2	4	5	6	9	9	5	38
35	2	2	3	6	7	10	9	5	40
36	2	2	4	7	7	12	9	5	44
37	2	2	4	5	7	11	10	5	42
38	2	2	4	5	6	11	7	4	37
39	2	2	4	4	7	10	9	4	38
40	2	2	5	7	7	13	9	5	46
41	2	2	3	7	6	11	9	5	41
42	2	2	5	6	6	12	10	5	44
43	2	2	5	7	6	13	11	7	49
44	2	2	3	5	6	9	9	6	38
45	2	2	3	5	6	11	9	5	39
46	2	2	4	3	8	9	10	5	39
47	2	2	4	6	8	10	9	5	42
48	2	2	5	5	6	13	10	5	44
49	2	2	4	6	8	14	11	6	49
50	2	2	5	5	6	13	10	6	45
51	2	2	5	6	7	9	9	7	43
52	2	2	4	6	7	12	9	6	44
53	2	2	4	4	7	11	8	7	41
54	2	2	4	6	7	13	9	6	45
55	2	2	4	7	8	13	11	5	48
56	2	2	4	6	7	13	11	5	46
57	2	2	4	6	7	13	11	6	47
58	2	2	4	7	7	7	9	5	39

ID	GRP	TYPE	ITEM1	ITEM2	ITEM3	ITEM4	ITEM5	ITEM6	TOTAL
59	2	2	5	5	7	14	9	6	46
60	2	2	4	7	7	13	10	6	47
61	3	2	4	5	7	8	8	5	37
62	3	2	4	5	6	7	10	6	38
63	3	2	4	6	8	14	9	6	47
64	3	2	5	6	8	10	9	5	43
65	3	2	4	6	8	11	8	5	42
66	3	2	4	5	5	7	8	4	33
67	3	2	3	6	8	13	11	5	46
68	3	2	4	6	7	11	9	5	42
69	3	2	4	7	7	13	8	5	44
70	3	2	5	5	7	11	9	5	42
71	3	2	4	6	7	13	8	5	43
72	3	2	4	6	5	11	7	5	38
73	3	2	4	6	6	9	9	4	38
74	3	2	4	4	7	13	8	6	42
75	3	2	4	6	6	11	9	5	41
76	3	1	4	6	6	11	9	5	41
77	3	1	3	7	7	13	10	6	46
78	3	1	4	6	6	9	9	4	38
79	3	1	4	6	6	10	8	6	40
80	3	1	4	6	7	11	9	5	42
81	3	1	4	6	7	13	7	5	42
82	3	1	4	6	7	13	8	5	43
83	3	1	4	6	6	12	9	4	41
84	3	1	3	5	8	9	8	5	38
85	3	1	3	7	7	13	9	5	44
86	3	1	4	5	5	10	8	6	38
87	3	1	5	6	6	11	11	4	43

ID	GRP	TYPE	ITEM1	ITEM2	ITEM3	ITEM4	ITEM5	ITEM6	TOTAL
88	3	1	4	6	8	12	11	5	46
89	3	1	5	6	5	14	9	8	47
90	3	1	5	5	8	8	9	5	40
91	4	2	5	5	7	10	9	5	41
92	4	2	4	5	6	9	8	6	38
93	4	2	4	5	7	11	9	5	41
94	4	2	5	7	7	14	10	6	49
95	4	2	4	6	8	12	10	5	45
96	4	2	5	5	5	9	10	5	39
97	4	2	4	6	7	13	9	6	45
98	4	2	4	5	6	14	9	8	46
99	4	2	5	6	7	10	8	5	41
100	4	2	5	6	7	10	8	5	41
101	4	2	4	6	7	12	8	5	43
102	4	2	4	5	8	6	8	5	36
103	4	2	4	6	7	12	11	7	47
104	4	2	4	6	7	11	10	6	44
105	4	2	4	6	7	8	10	6	41
106	4	1	4	5	5	7	9	5	35
107	4	1	4	5	5	8	10	5	37
108	4	1	4	6	5	8	8	5	36
109	4	1	4	5	5	8	8	5	35
110	4	1	4	5	7	8	10	5	39
111	4	1	4	4	7	9	9	6	39
112	4	1	4	5	5	8	11	6	39
113	4	1	4	5	9	9	11	5	43
114	4	1	4	4	8	11	9	7	43
115	4	1	4	5	5	8	9	8	39
116	4	1	4	6	7	10	10	7	44

ID	GRP	TYPE	ITEM1	ITEM2	ITEM3	ITEM4	ITEM5	ITEM6	TOTAL
117	4	1	3	4	6	8	8	4	33
118	4	1	4	5	6	6	9	4	34
119	4	1	5	6	5	11	7	3	37
120	4	1	4	5	7	10	9	6	41

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นายวิวัฒน์ เอี่ยมผู้ช่วย
เกิด	วันที่ 4 กรกฎาคม 2508
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	23/41 ถนนเรวดี ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนนนทรีวิทยา หมวดศิลปศึกษา กรุงเทพฯ
ประวัติการศึกษา	
ระดับประถม ป.6	โรงเรียนสาริตถ์สุนันทา กรุงเทพฯ
ระดับมัธยม ม.1-3	โรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพฯ
ระดับ ปวช.	วิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี กรุงเทพฯ
ระดับ ปวส.	วิทยาเขตเพาะช่าง (จิตรกรรมสากล) กรุงเทพฯ
ระดับปริญญาตรี	กศ.บ. (ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ระดับปริญญาโท	กศ.ม. (ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร